

Ф.

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган

ЦЕНТРАЛЬНОЮ
КОМІТЕТУ
УКРАЇНСЬКОЇ
РЕВОЛЮЦІЙНОї
ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПАРТІЇ

КВАРТАЛЬНИК

Ч. 1 (21)

Ів. Багряний: Лицарі абсурду

Ів. Л. Рудницький: Визволення чи
стремування

Б. Осадчук: УРДП і «зовнішня
політика» київського уряду

Ф. Гаєнко: Чому самостійність, а не
федерація (закінчення)

Ф. П.: Перші підсумки III-ї сесії
УНРади

В УНРаді: Експозе Голови ВО

Г. Маланчин: Крим і українська
еміграція

Ф. Гаєнко: З доповіді на Конференції
УРДП

Некрологи — Хроніка — Бібліографія.

1 9 5 4

diasporiana.org.ua

Відвід Ф. Пігідо

Н А Ш І П О З И Ц І є

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ
Української Революційно-Демократичної Партиї

Число 1 (21) 1954 р.
Видавництво ЦК УРДП

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

ДРУКОВАНО В ДРУКАРНІ ВИДАВНИЦТВА „УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ“
Neu-Ulm/D., Ludwigstr. 10, Deutschland

ЛИЦАРИ АБСУРДУ

«І найвищі дерева не ростуть аж до неба».
(З народньої мудрості.)

Колись ми руханку в питанні боротьби проти московського комунізму з боку Американського Комітету й російських еміграційних кіл назвали «движенiem води». Служність цієї формули підтверджує дійсність. Тоді вона була вжита ще до кампанії творення т. зв. МАКЦУ, тобто до найрадикальнішої спроби, до найцікавішого іспиту в цім питанні, в питанні творення реального антикомуністичного фронту з поневолених народів СССР, що кінчилася надзвичайно парадоксально й може тепер бути за найяскравішу ілюстрацію, як не треба боротися проти большевизму. Це ілюстрація до «движення води», й досить брудної московсько-імперіалістичної води.

Заявляємо згори, що ми не знаємо, хто ж стоять за спиною всього процесу активізації російського єдинонеділімства на еміграції. Прийнято вважати, що за цим стоять «приватні американські кола», речником яких і адаратом російського єдинонеділімства, є т. зв. АМЕРИКАНСЬКИЙ КОМИТЕТ ЗВІЛНЕННЯ ВІД БОЛЬШЕВИЗМУ (раніше «ЗВІЛЬНЕННЯ НАРОДОВ РОССІЇ»). Отже — «приватні кола». Ну, приватні кола то й приватні кола. Але... Але американські приватні кола! Але представники вільного демократичного світу! Але речники західної демократії, від якої (демократії) мільйони поневолених людей в СССР чекають рятунку. Але, нарешті, приватні кола, насторожі інтересів яких, і виразником волі яких в тій чи тій мірі є уряд найбільшої мілітарної потуги світу, уряд найдемократичнішої країни в світі! Ось саме тому ми

так все це беремо близько до серця й, керовані найкращими намірами, забираємо знову й знову на цю тему слово. Бо це ми є ті, проти яких скерована «демократична» опіка «приватних кіл», ті, кого приноситься в жертву абсурдові лицарятми абсурду... Але не забігаймо наперед!

Поки це не оформлялося документально, ще була віра, що тут якесь непорозуміння, що здорові логіка й здорові політична рація візьмуть гору. Ця віра була до останньої спроби, до творення компромісового МАКЦ-у, а особливо до останнього ходу Американського Комітету, з пропозицією творення т.зв. «Ділового Союзу». Бо ж кому би могло прийти в голову, що речники західної демократії можуть стати свідомо на шлях зради самих себе, зради принципів вільного демократичного світу! Бо ж кому би могло прийти в голову, що західня демократія толеруватиме московську реакцію! Нарешті, кому би могло прийти в голову, що приватні речники західної демократії візьмуться уперто, наполегливо й послідовно лити воду на московський комуністичний млин (не кажучи вже про московський млин чорносотений!). Нікому це не могло прийти в голову з людьми нормальних.

Влітку минулого року сталася цікава перевірка. Представники народів поневолених в ССР згодилися на вимогу американського комітету пошукати компромісу між ними й представниками російської політичної еміграції, об'єднаної в т.зв. КЦАБ-і. Режисером імпрези був Ам. Комітет. І ось — що впадає в око в усьому тому, що відбулося й ще дістало було такий широкий розголос. В око впадає парадоксальність спроб примирити непримириме, в око впадає живосильне намагання поєднати те, що поєднати неможна. І це останнє було проявлене з усіх сторін, що брали участь в розмовах і в творенні координаційного центру між речниками московської реакції й їхніми жертвами.

Коли взяти проект стату МАКЦ і глянути на пункт, де говориться, що в проектованому центрі однаково знаходяться й ті що прагнуть до збереження єдиної й неподільної (імперіяльної себто) Росії, і ті, що прагнуть її розвалу й ліквідації, то не можна не вдаритися руками об попли. Та ж це абсурд! Як же можна поєднати вовків і овець?! Як же можна поєднати непохитного пана й так само непохитного бунтаря супроти нього — його раба?! Ноин-сенс!

А тим часом цей кричущий абсурд мав місце саме в спробах речників «приватних» кіл демократичного світу створити єдиний координаційний центр з московських непримиренних і заїлих напропале загарбників і їхніх підшефних, т. зв. «народів Росії». І найболючішим у всьому цьому є, що всі ті представники Американського Комітету вже юді прекрасно знали, що інтереси поневолених народів ССР і інтереси московських рятівників імперії **діаметрально протилежні**. І що поєднувати їх в якімсь спільнім центрі — це є абсурд, кричущий абсурд! Однаке вони до того не тільки стреміли, а й тепер стремлять. І як бачимо, стремлять наполегливо й уперто, всупереч здоровому глуздові, всупереч політичній рації, й усупереч всім гаслам і постулатам демократії. В чому річ?! Це є велика загадка. Для нас це є велика загадка. Якби ми були примітивні, то ми би пояснили все це просто, — що керують всим ті темні сили, які в свій час спричинили видання большевикам секретів атомової бомби і всіх даних про військовий потенціял США. Але ми цього не твердимо. Ми думаемо, що борцями за торжество абсурду, є **московські** лицарі того абсурду, а інші — просто засліплені чарами гіпнозу спритних російських діячів. Але факт — ми спостерігаємо затяту боротьбу, живлену, на жаль, американськими доларами, за торжество абсурду. Примирити непримириме і намагатися створити єдиний центр з тих, що боряться за свободу й тих що хочуть цих перших до свободи не допустити, — для цього треба бути або політично невиробленим, або... Віримо в перше. Як віримо в те, що ті, що продали секрети атомової бомби московському Кремлеві, були просто наївними американськими міщухами, що повірили московській комуністичній облудній пропаганді. Тій такі московській, але білій, чорносотенній пропаганді вірять ті речники американської демократії, які сьогодні настоюють на абсурдній концепції — примирити Керенського й його камаріллю (вигнаних «народами Росії» геть реакціонерів) з прогресивними демократичними визвольними рухами поневолених народів ССР, і тим самим компромітують Америку й всю демократію й тим самим дають в руки **Кремлівським можновладцям козир, сильніший за атомову бомбу.**

Дивним є, що в розробленні й апробаті згаданого статуту нового координаційного центру з тим сакрамentalьним пунктом (власне з його сакрамentalальною суттю) розділили відповідальність і представники народів поневолених

Москою. Але останні мають виправдання, хоч би й у тім, що вони хотіли до кінця знати, чого ж хоче Американський Комітет. Коли згодом Американський Комітет не апробував проекту статуту, власне, нового координаційного Центру, то зайдла ситуація якихось сподівань, віри, що здоровий глузд взяв гору, що парадоксальність і абсурдність настільки стала явною, що Ам. Ком. не може ствердити цієї абсурдної проекції, що треба сподіватися радикальнішого й демократичнішого курсу в питанні творення спільного антибільшевицького фронту.

Але ці сподівання дістали обухом по голові. По кількох місяцях, коли вже дехто призвичаївся до думки, що Ам. Комітет згодився, що КЦАБ є явище крайнє реакційне і тому він зліквідований, а МАКЦ, як наслідок компромісовых шукань, умер ненародженим, — раптом з'явилось звернення Ам. Комітету до КЦАБ-у й МАКЦ-у з пропозицією творення компромісового **ДІЛОВОГО СОЮЗУ**. Тобто? Тобто — навіть на **абсурдному компромісу в формі МАКЦ-у** поставлено хрест, бо... **Бо він замало абсурдний!** Потрібен досконалій абсурд, човний. Потрібен таки чітко замаркований Союз між вовками й вівцями. Між московською махровою реакцією Мельгунова й Керенського з одного боку, та «сепаратистами», непримиреними ворогами перших, з другого. Очевидно, що рушійною пружиною всього цього є аспирації й прикладення сил речників московської реакції.

Все це є безсумніву вислідом шаленої акції, наполегливих і непогамовних старань представників (провідників) російської еміграційної реакції, що пустили в рух всі свої морально-політичні капітали й увесь свій сприт, граючи на гострій конъюнктурі й на певній прямолінійності (спрощенности) політичного думання в деяких політичних котлах світу.

Тим спрощенням політичного думання, є уроєння, що в боротьбі проти большевизму треба спертися на найбільший чисельно російський народ, і не дай Боже чимсь йому не догоditи. А також спрощенням є думання, що російський народ — це все послідовники Керенського й Мельгунова, тобто прихильники збереження російської імперії. А тим часом не треба бути аж таким пильним щоб не бачити хибності такого думання. Найкраще спростовання в питанні орієнтації на найчисельніший народ СССР — російський — дали насамперед большевики. Відомо, що, терплячи поразки у війні через незадоволення режимом з боку народів

усіх шіснадцяти республік СССР і небажання за нього воювати, Сталін вирішив з'єднати на свій бік найчисельніший народ — російський народ. Для цього він почав кадити йому й наїменував «старшим братом» усіх народів СССР. Але це кадіння було без потреби, бо Гітлера перемогли якраз ті всі народи СССР, зненавидівші його за його антинародній, реакційний дух. Кадіння ж це дало зовсім зворотні наслідки, як і все, що большевики затівали протягом всієї своєї імперіялістичної історії. Вивищення російського народу принесло зовсім зворотню й жахливу, для московських можновладців, реакцію серед народів СССР, — воно загострило національний антагонізм, прискорило й загострило процес національного протиставлення росіянам, процес заперечення російської старшості й вищості, поглиблennя процесу відосереднього тяготіння на відрив від Росії. Тому большевики дуже скоро дали відбій. Тепер уже не говориться в советській пропаганді про «старшого брата», вже не вживається цієї абсурдальної й тому нефортунної сталінської формули. Навпаки, тепер говориться про рівність, а найперше — говориться й усюди кричиться про **двох великих братів** — про **російський і про український народи!** Больщевики швидко витягли науку з допущеного абсурду й намагаються його віправити. І це особливо красномовно й повчально на тлі безмежного абсурду акції Ам. Комітету з п. п. Керенськими й Мельгуновими пліч-о-пліч з їхнім «старшим» кцабівським братом. Тоді коли еміграційна реакція все стоїть на становищі «тащіть і не пущать», на концепції «народов Россії», на концепції старшого брата — російського народу й підпорядкування йому всіх інших, — в цей час большевики віддають Україні Крим, святкують 300-ліття союзу України з Москвою як рівний з рівним тощо. Чому це? Тому що більшовики реальні політики. Тому що вони прекрасно знають, що української проблеми вже не знімеш з порядку денного. Так краще визнавати її, визнавати слушність українських стремлінь і намагатися підпорядкувати ті стремління в якісь мірі собі. аніж стати на шлях абсурдальний і навіки узаконити антагонізм. Очевидно, ми знаємо ціну большевицької, московської політики. Очевидно, ми знаємо, що червона Москва йде до тієї самої мети, що й біла. Але ми звертаємо увагу на те, що в умовах СССР існує, як колосальний діючий фактор, відосереднє, «сепаратистичне» тяжіння понадсорокамільйонової нації, другого по величині народу в СССР, до

усамостійнення. І те тяжіння таке реальне, що навіть большевики змушені з ним рахуватися й задобрювати його та якось присипляти, задарювати, мобілізовувати супроти нього увесь свій політичний сприт. І це большевики, які мають у своїх руках радикальний апарат жахливого терору для полагодження всіх важких проблем. Але ця проблема вийшла за рамці можливостей і компетенції такого апарату. А в цей час тут на еміграції знаходяться політики, які хотіли б всю проблему просто перекреслити, віднести до «волевиявлення» на після повалення большевизму. Ну й хіба це не лицарі абсурду?! І вони хотять воювати проти большевизму?! Ні, з такими абсурдальними концепціями не можна воювати проти большевизму й сподіватися боротьбу виграти. Гітлер уже пробував, а теорія Гітлера нічим не була гірша в уяві народів СССР по відношенню до них, ніж теорія Керенського-Мельгунова. Ріжниця тільки в тім, що то був абсурд фашистівський, а це абсурд в демократичному плащіку. Але теж фашистівський. Російсько-фашистівський. Панове з «приватних кіл», — це абсурд російсько-фашистівський! Така йому справжня атестація, що її дадуть поневолені народи СССР. Але саме тому, що ми хочемо, щоб перемогла справжня західня демократія, ми звертаємо на це увагу. Важіль успішної боротьби проти московського большевизму лежить в правильному розв'язанні української проблеми. Показником є намагання большевиків перебігти тут дорогу заздалегодя й українську проблему зробити діючою на свою користь. Знешкодити намагання большевиків можна тільки шляхом прямого застосування принципів Атлантическої Хартії до українського народу насамперед. Не в спосіб намагання примирити українську визвольну боротьбу з аспіраціями московської махрової еміграційної реакції, а в спосіб цілковитого відчахнення української проблеми від аспірацій московських єдинонеділимців. Вони мусять зискати симпатії всього українського народу для себе. Для цього речники американського світу мусять іти далі большевиків в своєму трактуванні української проблеми.

Хоч би навіть цього не хотіли й українські т. зв. «федералісти», найняті на сезон за американські долари паном Керенським.

Помилкою було б думати, що большевики дарят Україні Крим тощо з великих симпатій і що це є справді намагання поширити й зміцнити Українську державу. Але

помилкою в ще більшій мірі було б твердити, що все це немає жадного значення, а тільки обман. Для обману це мабуть забагато, бо ж факт приєднання Криму до України є не тільки пропагандивний трюк, а й акт юридичний, великого історичного значення. Цей акт передачі Україлі території історично й економічно зв'язаної з нею стає актом доконаним не в газеті, а в державних актах, узаконених урядово. Покоління мельгунових і керенських вимрут з отруєння жовчі, але цього акту зітерти не зможуть, як і не зможуть уневажнити.

Іншою річчю є, яку провадять большевики, яко червоні московські можновладці й імперіялісти, за лаштунками цього й подібних актів, під його так би мовити, прикриттям. Знаємо, що вся політика большевиків останнього часу зводиться до опанування командних висот в Україні елементом імперським, промосковським. Знаємо, що Москва увесь час іде по лінії консервування України, як «мужицької» нації (нехай нам вибачать деякі тутешні ідеологи «мужицької» України, ідеологія яких і апололетика «мужицтва» яких випливає з їхньої політичної наївності). Москва веде давню московську політику — опанування міст на Україні, як ключевих позицій диктатури і влади, лишаючи для українців, мовляв Микола Хвильовий, ролю «дядьків і перекладачів». Цебто, все ту ж ролю «мужиків», — соціальних і духових «мужиків», як протиставлення культурі й державнотворчому волевиявленню, як протиставлення духовій національній еліті, як протиставлення егоїстичного й темного шлунку волевому й творчому національному розумові. Нарешті, як протиставлення духовного примітивізму й «всьоравношицтва», духовного «мужицтва», інтелектові й модерній інтелігенції нації. Больщевики ведуть курс на тримання українського народу в категорії «мужиків», створюючи своєрідну «черту оседlosti» в межах колгоспу й не далі району. Та й іще хотять ту «мужицьку» сіру масу «розсредоточити» по ріжних Казахстанах для освоювання «цілинних земель» і «облогів». «Хай живе вічний мужик!» — таке би гасло можна поставити до соціальної політики большевиків на Україні в боротьбі за підпорядкування України Росії на вічно. Бо хто володітиме містами на Україні, той диктуватиме волю іменем українського народу тому ж таки народові. Поруч з консервуванням українського народу в категорії «мужиків», большевики провадять посилене «розсредоточуван-

ня» української, національної інтелігенції по всіх концата- борах ССР. Але оскілько все ж таки це завдання їм не під силу, бо процес «відмужиковування» України йде непухильно й динамічно, бо процес національного ставання не піддається остаточному загальмуванню, большевики змушені рахуватися з Україною, як з реальним фактограм, яка все посугується по шляху до остаточного усамо- стійнення. Зрештою, остаточний успіх чи не успіх завер- шення цієї боротьби залежатиме від допомоги чи переш- коди з-зовні. Керенські й Мельгунови хотять за всяку ціну допомогти найтемнішим аспіраціям большевиків. І всі темні сили хотять їм допомогти. І це зрозуміло. Для нас тільки не зрозуміло, чому серед тих темних сил опи- няються речники сил не-темних, а прогресивних. А вони стоять по боці реакції й хотять іти до одвічної московської мети зовсім прямолінійно.

В боротьбі за свої абсурдні мрії темні сили промосков- ські виявляються надзвичайно стійкими й наполегливими. Дай Боже нам такої стійкості й одностайноти в спрогнозі їм. Та ми такою стійкістю, на жаль, не можему похвалигити- ся. На жаль і на сором нам. Вороги наші вstromляють ю- між нас пальці й палічя й роблять що хочуть, використо- вуючи і нашу темноту і наші амбіції дрібні, і нашу гру- пову залість. Сьогодні можна з певністю сказати, що в більшості серед-українська боротьба, а надто боротьба проти нашого революційно-демократичного руху, інспіро- вана й живленя якраз тими московськими лицарями аб- сурду, що вміло пускають і провокації й долари — що де треба, залежно від обставин і залежно від того, кого хотять використати, як знаряддя, супроти нас. Нам відомо, що минулого року приїздив до Європи спеціально один з соціялістичних вождів російської єдинонеділимської емі- грації, наш особливий недруг, з спеціальною метою орга- нізовувати супроти нас акцію поборювання. Цей «вождь» перед декім домагався виступів супроти УРДП й її про- воду, супроти «УВістей» та супроти «ради» (цебто УНРади), монтуючи единий, протиуердепівський фронт. Для цього цей «вождь» спустився з соціялістичного Олімпу на гріш- ну землю і для цього він зрадив принципи людської етики й моралі. За принципом таким, — зради людської етики й моралі, — провадилася й провадиться взагалі ціла бо- ротьба (бо ж для досягнення мети всі засоби хороці — девіз нашого «старшого брата») супроти нас, нашого ак-

тивного й непримиреного антиімперіялістичного, антимосковського руху, що вже переріс українські рямці й стає авангардом революційно-демократичного визвольного руху народів СССР. Принцип аморальності характеризує всі випади супроти нас.

Багато з тих випадів є кричущою суперечністю до самих тих, що на нас нападають. Бо ті люди безперечно нас шанують (і то глибоко шанують), але з коньюктурних міркувань мусять нести на нас напрасну. І виходить парадокс: з одного боку вони говорять про нас, і пишуть навіть у пресі, прекрасні речі, як про політичний рух, до якого цілком слушно можна прикладти вираз одного з українських професорів: — «Поема непереможнього оптимізму», а з другого — чернить нас. Словом — отак нас поборюють, а отак схиляють, перед нами голови. Чесні люди зайшли самі з собою в колізію! Може якраз тому ми в таких випадках не встремо в жадні дискусії, не реагуємо на випади супроти нас, бо то непотрібно, бо нащі «супротивники» самі себе заперечують. Нашої великої правди не можна сковати й не можна обійти мовчанкою, не можна не схилити перед нею чоло, й тому вона «поема непереможнього оптимізму»... Але коньюктура групової боротьби іноді вимагає про це забувати зумисне. Тоді мораль розчахується. І шкода нам тієї розчахнutoї моралі, бо стається це часом з людьми, до яких ми ставилися й ставимося з щирою людською пошаною й які тієї пошани гідні за те, що справді лежить у їхніх душах супрости нас. І ось саме тому, що ми знаємо, що ж насправді лежить у багатьох «борців» супроти нас у їхніх душах, ми не розпочинаємо війни з ними, бо віримо, що коньюктурне розв'ється з вітром, лишиться справжнє, й тому ми не будемо допомагати ворогові розчахувати нас.

Але в боротьбі супроти нас в дуже багатьох випадках діє пряма й справжня ворожа агентура — червона й біла. Тут не місце класифікувати всі випади супроти революційно-демократичного руху, бо не цій темі стаття присвячена. Та й це не питання преси. Так як не питання преси ряд ріжних анонімових «смертних вироків», провідним особам УРДП, провокаційних доносів до чужинецьких органів на діячів УРДП, очорнювання й обріхування, шантаж тощо. З такими речами не дискутують! Це все може бути тільки об'єктом прокуратури й суда, як би ми такі екзекутивні органи мали. А з анонімовими ріжними випадами взагалі що

можно зробити. Тут можно зробити тільки так, як радить східня мудрість, — не зважати, бо — «ЯКЩО ТИ КУДИСЬ ІДЕШ І ХОТІВ БИ ПІДНЯТИ КАМІНЬ, ЩОБ КІНУТИ НА КОЖНОГО ПСА, ЯКИЙ НА ТЕБЕ ГАВКАЄ, ТО ТИ НІКОЛИ НЕ ДІЙДЕШ ДО МЕТИ»

Мусимо тільки з гордістю ствердiti, що всі намагання ворогів і «друзів» розламати нас, кінчилися нічим. Правда, кількох слабодухих їм удалося злякати, але це одиниці, які через свою слабодухість не являють для політичної революційної організації жадної вартості. І відчахнення пари таких слабодухих не є жадною втратою, ані для партії, ані для української визвольної боротьби. Як не є вони й зиском для ворога. Він на тому не здобре.

Лицарям абсурду не поможуть й ренегати. Бо велика й прогресивна ідея ні потребує ренегатів і всіляких неохайніх махінацій! Вона пробиває сама собі шлях до людського серця. Ганебну ж і порочну ідею не проштовхаеш в життя жадними зусіллями, а вже ніякими зрадниками й людьми з глангренизованим мораллю.

А саме тому, що ідея КЦАБ-у є абсурдна, то всі гроші, які на це витрачаються, є викинені марно і процентами на них може бути тільки компромітація й ганьба. Нам дуже й дуже прикро, що прихильники абсурдальної ідеї з боку деяких американських кіл виявилися надзвичайно стійкі. Нам не жаль на московських реакціонерів усіх мастей, на те воної московські реакціонери, що в історії прославилися своєю тупістю феноменальною, але нам жаль на тих, що діють іменем найкращої в світі демократії, — американської й взагалі західної демократії. Після майже року павзи по повчальних переговорах на конференції в Тегернзее, після деякого, здавалось би, зрушення реакційної криги в питанні творення протибольшевицького фронту поневолених народів СССР, раптом виявляється, що Американський Комітет під тиском і під сугестіями московських лицарів абсурду, повертається до вихідної точки. Наука пішла в ліс! Шкода.

Але тішими себе, що під тиском інших реальних чинників, під тиском життєвої суveroї логіки й тих політичних та соціальних процесів, що відбуваються в СССР, та наука повернеться назад. Особливо, коли американські демократичні «приватні кола» переконаються, що ті люблені ними Керенські й Мельгунови, носії московської білої імперіялістичної бацилі, є анахронізмом, є таки лицарями абсурду.

ду, рятівниками того, що врятоване бути не може й не мусить бути рятоване, якщо американські демократи хочуть бути послідовними й нескомпромітованими, якщо вони справді хочуть перемогти московський комунізм.

Нішо не є безкінечне. «І найвищі дерева не ростуть аж до неба!» — каже народня мудрість. А тим більше не може рости аж до неба дерево політичного абсурду, ім'я якому — кцабівська політична концепція.

Віримо, що це буде остання спроба Американського Комітету те дерево щедро поливати долярами й намагатися під його тінню виховати американський авторитет для поневолених народів СССР. Пора нарешті вийти з лябіринту керенсько-мелльгуновських манівців на широкий і світлий шлях творення справді антикомуністичного спільногоФронту всіх поневолених народів в СССР, на шлях демократії. А той фронт не може бути керований московськими лицарями політичного абсурду.

Визволення чи стримування?

**Завваги до американської закордонної політики
на підставі книжки Джемса Бернгама*)**

- У своїй останній книзі «Стримування чи визволення» (Containment or Liberation Джемс Бернгам далі розвиває хід своїх думок, що відомі з попередніх його творів — „Битва за світ“ (The Struggle for the World) „Майбутня поразка комунізму“ (The Coming Defeat of Communism).

Всі три книги творять разом трилогію, яку слід розглядати як ціле. В той час як обидва перші томи Бернгана являють собою теоретичну базу, аналізу міжнародної ситуації і динамічні тенденції доби, «Стримування чи визволення?» має на меті практичні висновки.

Головна думка «Битви за світ» полягала в тезі про непереборність протиріч між двома великими бльоками держав сучасності — комуністичним під проводом СССР і демократичного, в якому провідна роль природньо припала на Сполучені Штати Америки; Советський Союз, який невідкладно прагне до мети світового панування і створення всесвітньої комуністичної держави, вимушує тим самим демократичний бльок до боротьби на життя і смерть. Друга книга, «Майбутня поразка комунізму» висловила, як уже сам заголовок визначає, переконання про остаточну перемогу Америки й демократичного табору. Це продемонстровано за допомогою аргументів двох видів: з одного боку доказами, що советський світ підмінований унутрішніми напруженнями і невирішеними та нерозв'язними труднощами; з другого боку, — виявленням переважаючої життє-

*) James Burnham, „Containment or Liberation?“ An Inquiry into the Aims of United States Foreign Policy, New York, 1952.

вої сили і творчої могутності вільнолюбного західнього суспільства.

Третій ланцюг трилогії — «Стримання чи визволення?» подає, в світлі раніше розвиненої «діагнози доби», одночасно пристрасний і виразно-логічний виклад про завдання американської закордонної політики.

* * *

Що ж стосується методи, то книга Бернгама побудована в аналітично-критичній манері. Програму американської закордонної політики, що її рекомендує Бернгам і яку він зформулював у крилатому слівці «визволення» (поневолених народів), він розвиває, різко критикуючи дотеперішню політику, відому під назвою «стримування» (советської експансії).

«Донедавна американці були зайняті власним унутрішньополітичним розвитком. Зовнішня політика не вирішувала ніколи американських виборів... Тільки від 1947 року Сполучені Штати мали зовнішню політику, свідому й випрацювану, узасаднену теоретично та передбачуючу на майбутнє... Зовнішня політика, що її Сполучені Штати провадять від 1947 р., має визнану назву, як політика стримування.» (стор. 14, 20)

«Стримування» — розвинена в добу Трумена зовнішньополітична доктрина, що ставила за свою мету рішуче відбивати кожен наступний акт комуністичної агресії. До програми «стримування» належить також намагання — в західному світі — говорячи словами міністра закордонних справ Ечісона, побудувати «позиції сили» і саме через військову готовність Америки і її союзників, а також за допомогою міжнародної й економічної співпраці й американської допомоги для знищених війною або відсталих країн

* * *

Бернгам найглибше переконаний в недостатністі «стримування». Першорядний гріх цієї політики він убачає в тому, що вона все те, що дотепер здобули совєти, списала як безповоротньо загублене, а також в її оборонному характері. Америка сама, під знаком «стримування», наклала на себе обмеження ніколи не переносити боротьби на територію супротивника. Ця оборонна стратегія виявилася в трактуванні низки міжнародних інцидентів, від блюокади Берліну до корейської війни. Надто «стримування» виключає ті заходи, що самі були спрямовані на під-

ривну діяльність і повалення комуністичного режиму в Сосвєтському Союзі.

«Де тільки з'являється слабке місце у вільному світі — в Тунісі, в Індії, чи в Індо-Китаї, чи в Південній Америці — Москва має за політики стримування цілковиту свободу повного використання тих слабких місць. Коли ж та-кий слабкий пункт з'являється всередині советської сфери — в Албанії або в Східній Німеччині чи в советському Туркестані — всі західні очі дискретно відвертаються, як погляди джентльменів від дами, в якої порвалася підв'язка або яку прозрадила тінь за шибкою вікна.» (стор. 62-63)

Ця поведінка перебуває під впливом страху, що можливими наступальними кроками Захід може спровокувати Советський Союз до війни. Самозрозуміло, творці політики стримування не припускають, що поділ світу і «холодна війна» можуть тривати вічно. Але вони сподіваються, що коли перешкодити советам на довший час, приблизно на 10-15 років, в їхніх агресивних намірах, вони самі визнають тоді безвиглядність своїх плянів підкорення світу. Поряд надій на можливу зміну переконань комуністичних проводирів, обмірковують також вигляди стихійного розпаду советського режиму і саме розпаду з середини, що має статися без будь-якої зовнішньої інтервенції.

Заперечення Бернгама супроти політики стримування можна сформулювати в наступних пунктах:

1. Бернгам покликується на тезу Клявзевіца, що «абсолютна оборона протирічить ідеї війни». Стримування передає всю ініціативу комуністам, які можуть вибирати зручний момент і вигідний географічний пункт для свого нападу. За оборонної лінії, що розтяглалася по всьому світі, пильність демократичних сил не може бути скрізь однаково міцною. Так принаїдними проривами комуністи можуть досягти поступового розширення сфери їхньої влади. У цій трі Москва ризикує мало, бо, в найгіршому випадку, для напасника завжди існує можливість безкарно відступити на свої вихідні становища, в той час, як на випадок успіху здобич остаточно залишається в комуністичному володінні.

Навіть якщо політика стримування зміцніла супроти відвертого військового порушення, вона все ж повністю спасувала, якщо при цьому мовиться про визначення американської поведінки супроти актів «неправовірного» (з точки погляду міжнародного права) непосереднього нападу, пе-

ред яким буде проведено гадане повалення існуючого ладу з боку місцевих комуністичних сил.

2. Вирішальний аргумент проти «стримування» говорить: «Небезпеку можна окреслити одним реченням. Якщо комуністам удастся сконсолідувати те, що вони вже здобули, тоді їхня світова перемога — певна.» (стор. 251)

Бернгам гадає, що територіальна база, яку контролюють у сучасну пору комуністи — достатня географічно, кількістю населення, економічно й стратегічно, щоб це дозволило багатонадійний напад за світове панування. Комуністична сила нападу тимчасово заповільнена ще й тим, що Москва проковтнула більше, ніж вона фактично спроможна перетравити за короткий час. Але якщо Кремлеві пощастиТЬ здійснити глибокийдуче «гляхшальтування» повновелених народів, — то правдоподібно тим самим була б приречена доля вільного світу. Із цього слідує, що хоч «стримування» обмежить комуністичну силу в сучасних територіальних кордонах, все ж це не достатнє, щоб забезпечити Америці й усьому західньому світу порятунок від загрози, що нависла.

* * *

Як антитезу й перемогу фатальної «політики стримування» Бернгам пропонує «політику визволення». Її мета ясна: повалення комуністичного режиму в країнах, де він панує, не виключаючи самого Советського Союзу.

Але якими засобами слід здобути цю бажану мету? Бернгам наполегливо говорить про конечність «політичної війни» (*political warfare*) і елястичної, що відповідала б обставинам, тактики, що використовувала б кожну слабість супротивника, — але він не робить специфічних пропозицій. Можна передбачати, що «політичну війну» слід розуміти як комбінацію широко застосованого пропагандивного наступу й широкого розмаху вимог нелегального руху і руху спротиву всередині советської сфери поєднано з розвитком власної американської сили й рішучими демонстраціями дій.

В зв'язку з цією програмою Бернгам розвиває дві ідеї, що фактично являють собою новину в американському політичному думанні. Це насамперед поняття «східноєвропейської стратегії». Бернгам наполягає на тезі, що Сполучені Штати мусять зосереджувати все політичне і військове плянування передусім у східноєвропейському просто-

рі, в широкому розумінні цього слова, тобто, як в європейській частині Советського Союзу, так і в «сателітних країнах». Він заздалегідь говорить; що вирішальна боротьба за світове панування відбудуватиметься саме на цій території. Бо в цьому просторі, — не зважаючи на зростаюче значення советської Азії і Китаю, — розташований властивий фундамент комуністичної сили. З другого боку, саме тут комуністичний режим відносно найлегше вразливий зсередини і ззовні. Свою ідею «східноєвропейської стратегії» Бернгам протиставляє панівній сьогодні в Америці тенденції «західноєвропейської стратегії», (тобто зосередження на завданні оброни Західної Європи), а також супроти примарної в деяких відділах республіканської партії ідеї «східноазійської стратегії», що надає перевагу боротьбі в Азії.

Із поняттям східноєвропейської стратегії Бернгам пов'язує сильне випічування проблеми національностей у Советському Союзі. В цьому він убачає засіб для нанесення глибокої, можливо смертельної рани комуністичній потузі по її ахилесовій п'яті. «Політика стримування» постійно провадила різку лінію поділу між народами СССР і сателітних країн. Бо до останніх виявлялося щонайменше платонічну симпатію, в той час, як доля перших зasadничо не цікавила. Бернгам, навпаки, гадає, що свобода — неподільна.

«Якщо приймаємо логіку політики визволення, мусимо розуміти її мету як таку, що відноситься не тільки до країн поневолених після війни, але до всіх народів Советського Союзу, як до неросійських, так і до російського. Наша програма домагатися свободи для всіх народів: українець має таке саме право на свободу, як поляк чи росіянин. Тільки таке універсальне розуміння, подиктоване обставинами та справедливістю, викличе відосередні сили всіх народів советської імперії, які є потугою, що, за сприятливих умов, може струснути імперіяльною структурою. Було б смішно інтерпретувати боротьбу проти комунізму як боротьбу за збереження російської імперії. Якщо росіяни, що хочуть подавати себе за антикомуністів, відмовляють свободу неросіянам, мусимо запитати, по якому боці перебувають такі росіяни, коли прийде день розправи» (стор. 235-236).

В іншому місці Бернгам советську національну проблему

називає «невідому для Америки». Справді, в американському економічному і політичному мисленні лише останніми роками розпочало пожвавлюватися розуміння того факту, що ССРС — не національно однорідна «Росія», а в дійсності конгломерат народів. Бернгам — правдоподібно перший добре відомий американський публіцист, що з цього пізнання зробив радикальні політичні висновки.

II.

Після відтворення найважливіших, висловлених у книзі Бернгама, думок, я хотів би сформулювати мої критичні зауваження.

Емігрант із східної Європи не зможе протиставитися на-рові програми, що на прапорі написала крилате слівце — визволення. Він інстинктивно склониться надати подібній програмі необмеженого довір'я, мало запитуючи про «прик-риття» приманливих гасел.

Але за жадних обставин ми не сміємо забувати, що книгу Бернгама написано не з чеської, польської, української перспектив. Твір, що його видав американець для американців для проблеми американської політики, слід оцінювати за американськими маштабами. І було б нерозумно очікувати, що ті маштаби відповідали повністю бажанням і надіям емігрантів із Східної Європи.

Сторонній спостерігач, який американську політичну арену бачить тільки через окуляри своїх власних турбот, потрапить у небезпеку зasadничо не розуміти значення гри, яку він спостерігає.

* * *

На мій погляд, Бернгам має цілковиту рацію, коли закидає політиці стримування, що вона дозволяє загальмувати себе в своїй винахідливості через необґрунтовані побоювання, що Москва зможе відповісти третьою світовою війною на евентуальні енергійні заходи Америки. Доки комуністи не бажають війни, доти вони не дадуть себе так легко «спрово-кувати» на війну, — якщо вони лише не будуть прямо вимушенні до неї, як це сталося 1941 року. З другого боку, якщо вони бажають війни, то «брак провакацій» напевно не буде для них перешкодою. Поведінка Кремлю в цьому питанні визначається виключно шансами на успіх. З цього слідує, що Америка з порівняно малим ризиком могла б

вжити деякі кроки, що вивели б її з сувородотримуваної оборони і значись могли б поліпшити її становище супроти комуністичного бльоку. Було б помилково гадати, що в добу стримування нічого не зроблено в розумінні «політичної війни». Америка вже дечого навчилася і відійшла добрий кусень дороги від традиційних «нормальних» метод у веденні міжнародної політики. Але, без сумніву, в цьому напрямку можна було б зробити багато більше, як дотепер.

Проблематично, чи можна просто посилення «політичної війни» утотожнювати із «визволенням». Я вбачаю в Бернгама протиріччя між метою і засобами. Бернгам виразно вважає, що Америка мусить відверто проголосити визволення всіх поневолених народів як свою остаточну мету. Але він нічого майже не говорить про шлях, яким слід наблизитися до остаточної мети. Бо хоч заходи «політичної війни» надзвичайно до того й придатні, щоб зробити гірким життя советів — в цьому розумінні він абсолютно вартий рекомендації — але можна сумніватися, чи вони достатні, щоб повалити комуністичну систему.

Що може практично означати програма «східньоєвропейської стратегії», — не вважаючи на плянування для можливостей війни? Посилена пропаганда? Величезна більшість населення в цих країнах — включно з неросійськими частинами Советського Союзу — так чи інакше настроена, без закордонної пропаганди — проти режиму. Бернгам цілком вірно застерігає сам від перебільшених надій на пропаганду, якщо вона не матиме супровідної дії і не метиме переконливої сили. Духовий контакт із зовнішнім світом, об'єктивна інформація про світові події, з особливим прийняттям до уваги приховуваних комуністичною пресою фактів, підбадьорюване усвідомлення, що вони не забуті вільним світом, — все це може мати велике значення для збереження моралі поневолених народів. Але ледве чи таким чином буде ліквідовано комуністичний деспотизм. Посилення підпільній діяльності? Існування організованих сил спротиву всередині сфери советського панування може, за сприятливих обставин набути вирішального значення. Але цю двосторонню зброю слід застосовувати з надзвичайною обережністю. Бернгам порушує добре обґрунтоване заперечення супроти передчасних місцевих спроб повстання і революційних демонстрацій, які, якщо не сприятимуть загальні зміни в міжнародній ситуації, не зможуть мати ус-

піху, а лише служитимуть винищенню з боку комуністичної таємної поліції потенційних найактивніших сил спротиву. Втягнення народів Советського Союзу, і росіян і неросіян, до програми «політичної війни» здається справедливо обґрутоване як і з точки погляду відповідних народів, так і точки погляду американської державної рациї Українська, грузинська, білоруська, вірменська еміграції розглядали б це за свій великий дипломатичний успіх, коли б американський уряд вирішив трактувати народи Советського Союзу на одній спільній площині з «сателітами» тобто практично поширив діяльність «Комітету Вільної Європи» також на всі народи СССР. Але день фактичного визволення ледве чи буде наближений тільки за допомогою цього.

Підсумовуючи, скажу, що я не мав намір викликати враження, що розглядаю пропозиції Бернгама як некорисні. Але я гадаю, що ці пропозиції, звільнені від політичних перебільшень, виявляться радше коректурою і доповненням у рамках дстеперішньої політики «стримування», аніж рішучий розрив із минулим. Насправді «стримування» стоїть Бернгаму набагато близче, ніж це він хоче запевнити читача і як правдоподібно йому самому здається.

* * *

Камнем випробування без сумніву є питання війни. Якщо Бернгам справді гадає, що слід перешкодити за **всяку** ціну консолідації теперішнього советського володіння, і коли б визволення було для нього конкретно близька ціль, а не визначена далека мета, то він мусів би властиво вимагати превентивну війну. Це яскраво слідує і з логіки його висловлювань. Але він боїться цих висновків або щонайменше вагається їх відверто висловити.

Навпаки, Бернгам навіть прагне довести, що запропонована з його боку «політична війна» — найкращий засіб, щоб перешкодити вибуху третьої світової війни! Я не хочу вказувати на *meritum* цього твердження. Але це характеристично, що Бернгам, який проклинає «стримування» за його половинчасту недосконалість, одночасно намагається зробити свої ідеї подібним аргументом смачних для читача. Якщо «визволення» має статися в рамках політики, зasadничо спрямованої на збереження миру (у відносному розумінні «холодної війни»), то значення цього крилатого слів-

ця перетворилося з рівня конкретної програми дій до генеральної ідеологічної дерективи.

Самозрозуміло, я не маю наміру докоряті Бернгаму за те, що він не проповідує превентивної війни. Члени середньо-і східноєвропейських еміграцій так чи так мусять усі підстави бути вдячними Бернгаму за його зрозуміння і добру волю, що він виявив супроти бідування їхніх народів. Але корисно не забути, що для нього як американця поняття «визволення» має інше розуміння, ніж те, якого інстинктивно скильний надавати йому наш брат.

* * *

Крім того, саме на цьому питанні я відчуваю місця порожнечі в мисленні Бернгама, які проте зручно приховані за допомогою його діялистичної в'юнкости і близкучого письменницького вислову. Ця слабкість полягає в тяжко поєднувальній суперечці між ідеалом і дійсністю. Ідеал Бернгама — «визначена політична сила», що, вільна від сентиментальної або моралістичної делікатності, а також ідеологічного затуманення, послідовно і тверезо провадила б до визначеності мети. Не даремно Бернгам один із своїх попередніх творів присвятив «макіявелістам», яснозорим і вільним від упереджень філософам сили, від фльорентийських давніх майстрів до Парето. Але з «чистою» політикою сили діло виглядає так, як і з «чистою» теоретичною національною економією. Обидві є корисні як незаступимі інтелектуальні зразки, але їх не слід розуміти як образи реального світу. Приймаючи навіть, що істотою політики є — чиста боротьба за владу, з цього в жадному випадку не слідує, що конкретна політична дія завжди або також лише переважно може бути, з точки погляду мислення чистої влади, «речево реалістична», бо інші закономірності виступають тут до гри, яких не може повністю уникнути політичний діяч.

Надто відомо, що закордонна політика і дипломатія демократичної країни звичайно поступаються в їхній «реальній» якості як закордонній політиці і дипломатії старих абсолютних монархій, так і сучасних диктатур. Закордонна політика демократичної держави піддається загальмуванню в її винахідливості й проворності тим, що вона мусить бути винесена щонайменше в найважливіших питаннях перед громадську думку. Це ускладнює несподіване переорієнтування (приблизно за зразком пакту Ріббентроп-

Молотов) і обтяжує політичну дію з сентиментального і моралістичного погляду. Це недолік демократії, силу якій можуть надати тільки прихильники цієї системи.

Слабкість Бернгама полягає в тому, що він плаває між вимогами макіявелістичної «реальності» — хоч він не признається до останнього і поступками американській громадській думці. Чи не було б для нього краще заявити відверто, що існують об'єктивні фактори, з якими мусить числитися американський державний діяч і дипломат, і що «стримування», хоч можливо не в речевій доцільній політиці, являє теперішній *optimum*, який американський уряд за панівного наставлення його народу може винести в боротьбі проти комуністичної загрози. Подібне визнання, — яке, зрештою, Бернгам вимушений був сам зробити у військових питаннях, — було б шляхом до конструктивної критики теперішньої політики стримування і до пропозиції покращення, — але це була б книга, звільнена від властивого їй присмаку гіркої партійності.

* * *

Бернгамову оцінку закордонної політики доби Трумена не можна сприйняти як об'єктивну і справедливу. Можна гадати, що це питання сьогодні являє вже більше історичний інтерес. Але саме питання стоїть у центрі уваги книги Бернгама. Крім того, це питання має величезне значення для вірного розуміння останнього розвитку подій в Америці і тенденцій американської закордонної політики, зберігаючи тому свою актуальність.

В одному місці Бернгам говорить, що «політика стримування як переходовий засіб мала своє узасаднення. В роках 1946-47 Сполучені Штати та їх союзники не були політично, морально та інтелектуально підготовлені до офензивної стратегії проти Советів.» (стор. 35)

Це не є незначним визнанням. Але чи міжнародне становище й унутрішня ситуація Сполучених Штатів справді так далекодумче змінилася з 1947-48 рр., щоб повністю виправдати переорієнтацію зовнішньополітичної стратегії?

«В найкращому випадку політика стримування є політикою переходовою. У хвилині закінчення переходової стадії політика стримування мусить перейти або у політику поступок або у політику визволення.» (стор. 218)

Це звучить дуже переконливо. Питання лише, чи закінчено вже фактично «переходову стадію». Широкі кола американської громадськості також ішле сьогодні зійшли б, без сумніву, найохочіше на шлях угодовости («епізменту»), приблизно на базі двопіділу світу на постійні сфери впливу. Але слава Богу (може тільки скажати тут політичний емігрант із Східної Європи), що це неможливо наслідком постійної непримиренної й агресивної поведінки Советського Союзу і світового комуністичного руху. Навчена гірким досвідом, Америка навчилася не вірити комуністичним балачкам про «співіснування», а також розуміти конечність постійно бути на сторожі і в останній інстанції покладатися виключно на силу. В той же час Америка майже вирішила не брати на себе відповідальнosti за вибух третьої світової війни. Хто ж може за це дорікати американських державних діячів? По-перше, вигляди тотальної атомової війни такі жахлизі, що провідники народів християнської традиції мають право побоюватися її можливостей. Подруге, за цю стриманість говорять не тільки моральні, а й також дуже речеві практичні причини. У війні з Советським Союзом, що була б бористбою на життя і смерть, американський уряд потребує згуртованості за собою громадської думки власної країни, а також підтримки своїх союзників. Як перше, так і друге він може забезпечити за собою тільки за оборонної війни. Успішна оборонна війна напевно переросла б у протикомуністичний хрестовий похід. А «хрестовий похід», розпочатий самовладно з боку Сполучених Штатів призвів би до внутрішнього розладу й зовнішньої ізоляції Америки.

При тих об'єктивно існуючих заковиках, американська закордонна політика здобула від 1947 р. великі успіхи. На цьому місці нема змоги для детальної аналізи. Хотілося б нагадати про деякі менш важливі межові віхи: плян Маршала, що врятував західну Європу в критичний післявоєнний період від господарської катастрофи; Північно-атлантичський пакт, що об'єднав Сполучені Штати в одну оборонну спільноту з народами західної Європи; підняття вчораців ворогів — (Західно) Німеччину і Японію, на рівень рівноправних членів спільноти народів; відбиття активної советської агресії в Греції, Берліні і Кореї. Звичайно, нічого ще остаточно не вирішено; в боротьбі

цього роду останній бій — найважливіший за всі попередні. Але це стосується обох сторін. Також Советський Союз змагається серед великих труднощів, кінця яких він не бачить. Необґрунтовано, коли Бернгам гадає, що час працює виключно для комуністів.

У своєму засудженні політики стримування Бернгам робить помилку в тому, що намагається звернути відповідальність за все, що десь пішло косо навколо вільного світу, на американський уряд (конкретно: адміністрацію Трумена). Полемічно, це — дуже зручний хід. Американська публіка, яка точно знає межі влади федерального уряду в унутрішньополітичних питаннях, часто робить ілюзії з приводу того, що може і чого не може Вашингтон у взаєминах до інших країн.

Совети були спроможні запровадити в контролюваних ними країнах «сфабриковані» комуністичні уряди. Для Америки — недопустимі такі тоталітарні заходи. Слід пробувати працювати з тими силами, які самі на місці йтимуть уперед. Америка може постачати долярами, збрюю, товари, надавати технічну допомогу і давати добре поради, але вона не може змушувати своїх партнерів до політичного існування.

Коли хтось хоче правильно обміркувати окремі відтинки фронту «холодної війни», мусить спільно розглядати американські і місцеві досягнення. Наприклад, господарський розвіт, що межує з дивом, Західної Німеччини від 1947-48 рр. постає із синтези американської допомоги і відомої німецької «старанності». Подібно тому, як Туреччина являє собою надто «твірдий горіх» для советів, — то це насамперед заслуга самих турків, які, хоч і творять лише середнього розміру й економічно дуже бідний народ, непохитно рішені стримати за горло советську Росію і комунізм. Бернгам твердить в одному місці, — і я не можу заперечити йому, — що за жалюгідну катастрофу 1948 р. в Чехо-Словаччині відповідальність лежала передовсім у внутрішніх слабкостях режиму Бенеша. Але чому йому в іншому місці здається, що Трумен — Ечісон — Кеннан винні в тому, що на чолі Франції стоїть не де Голь, а імпotentна «третя сила»? Або що могла б робити Америка, щоб урятувати злочинно-корупційний і нездібний китайський націоналістичний режим, який, ідучи слідами російських «білих генералів», зумів змобілізувати супроти себе ненависть терплячого і пасивного китайського селянства. Ввесь вільний світ — повний тяж-

ких невирішних проблем: як хиткість французької конституційної структури, міць комуністичних партій Франції й Італії, хвороби росту молодих країн Індії і Індонезії, божевільноти політиків Ірану, расові конфлікти в Південній Африці і т. д. і т. д. Америка, озброєна своїми надзвичайними матеріальними засобами і величезним престижем, може багато внести до того, щоб допомогти подолати крок за кроком ці труднощі, якщо поєднає в своєму виступі здоровий людський розум із тактом і рішучістю. Але поширення віри, що Америка своїм наказом може розрубати труднощі інших країн, мов Гордієв узол, означає сприяння небезпечній легенді.

* * *

Бернгам сміється з приводу двох аспектів політики стримування, які, на мою думку, навпаки, заслуговують особливої політичної оцінки. Це, поперше, внутрішній соціальний поступ у самих Сполучених Штатах і, подруге, питання американської економічної і технічної допомоги в розвитку відсталих країн всередині некомуністичного світу.

Це характерично для Бернгама, що він проблему расових стосунків у Сполучених Штатах спихає вбік одним єдиним реченням, що «американська расова толерантія є вища ніж деінде у світі» (стор. 192). Напевно правда, що Америка поводиться з своїми неграми краще як індійці з своїми «недоторканими» або що совєтський робітник чи колгоспник радо помінявся б із американським негром усім тим, що стосується матеріальних життєвих умов і громадської свободи. Не зважаючи на це, поставу Бернгама тут не можна інакше схарактеризувати, як легковажну і поверхову. Факт безперечний, що расова дискримінація являє собою ганебну пляму на тілі американського суспільства, а в теперішню пору і величезний моральний тягар американській закордонній політиці і пропаганді за взаємини із країнами Азії й Африки. Визначний поступ, що його здобуто в галузі расового питання за урядування Рузвелта і Трумена, слід записати як автентичну перемогу в «холодній війні».

Сказане вище про расові взаємини знаходить широке застосування для американських унутрішніх порядків узагалі. Сьогоднішнього дня, коли очі всього світу — друзів і ворогів — спрямовані на Сполучені Штати, внутрішнє становище і розвиток Америки, вже давно більше не

чисто домашнє питання, а безперечно важливе для світової політики. Це не змінюється тією обставиною, що американський народ сам не цілком усвідомив цю нову відповідальність. Все ж таки ясно, що тільки Америка, що поєднує в своєму внутрішньому житті політичну свободу із соціальним поступом, може відповідати великий провідній ролі, яка припадає на її роля. Бо лише така Америка буде спроможна добути й утримати довір'я народів світу.

З цим пов'язаний інший комплекс питань, яким Бернгам помилково зневажає, а саме — оцінка запроваджених з боку президента Трумена плянів, згідно з якими американський уряд має систематично сприяти допоміжною рукою в розвитку і господарському піднятті відсталих країн; ці пляни відомі під назвою «Пункт 4». Бернгам намагається довести, що комунізм — не «питання шлунку», через що вся програма залишається ніби то безкорисною. Це твердження — правильне, але висновок, звичайно, — помилковий. Бо саме дійсність комуністичного руху є яскравим запереченням найважливішого «матеріалістичного розуміння історії». В Америці, наприклад, комуністів можна знайти швидше серед синів інтелектуалістів середнього прошарку або навіть серед синів мільйонерів, як між родинами трудящих. Подібне ж стосується і до деяких інших країн. Але сугestіювання, що господарська продуктивність і матеріальний життєвий рівень народів некомуністичного світу не стоять у жадному порівнянні до виглядів на успіх у великій боротьбі проти комунізму, — це рівнозначно намаганню поставити догори ногами здоровий людський розум.

Технічно-господарське підняття відсталих країн за допомогою злисків із багатства Америки — не милостиня, а справа мудрого і скерованого на далеку перспективу найважливіших власних інтересів. Таким чином буде створено нові ринки збути, що їх утрачено на користь советів, або що найменше частинно замінено їх. Подруге, в усіх відповідних країнах постануть прошарки, що в силу власних інтересів будуть пов'язані з долею західної демократії. Потріє, не слід не доцінювати чисто морального і пропагандивного значення. Одна з найважливіших тенденцій нашої доби полягає в тому, що народи Азії й Африки, а також Південної Америки, які аж до нашого сторіччя жили, дотримуючися в патріархально-традиціоналістично-

му і технічно-економічному відношенні відсталої форми суспільного ладу, з непереборною силою втягуються в хід модерної промислової цивілізації. Боротьба між російським комуністичним советським імперіалізмом і західнією «капіталістичною» демократією вирішуватиметься в основному тим, хто з двох партнерів виявиться здібнішим перебрати провід збуджених народів Сходу і забезпечити їхні духові і матеріальні потреби.

Але це проблеми і перспективи, де «макіявелістичне», таке проникливе в чисто державно-політичних питаннях мислення Бернгама зазнає цілковитого фіяска.

* * *

Нарешті в колі наших міркувань ми мусимо розглянути ще питання, як пов'язана ця ділема — «стримування чи визволення?» — з останніми виборами американського президента. Всередині і поза Америкою (але закордоном звичайно більше, як у самих Сполучених Штатах) перед останніми виборами президента багато говорилося про те, що на випадок приходу до влади республіканської партії, відбудеться зміна і прийде до голосу «політика визволення». Ці вигляди викликали частково надії, частково побоювання. Наприклад, кола польської еміграції, що перебувають у зв'язках з республіканською партією, протягом довгих місяців жили в ейфоричному стані. З другого боку, західньоєвропейська преса була переповнена тривогою з приводу позірного «хрестового походу», що мав розпочатися.

У книзі Бернгама не знайдете прямих посилань на тодішнє наближення виборів. Але Бернгам, надто розумна голова, щоб про цей зв'язок не думати та щоби, правдо-подібно, цього моменту не взяти під увагу при публікуванні своєї книги. Що цей масивний напад на закордонну політику демократичного уряду з'явився на книжковому ринку коротко перед виборами, — ледве чи випадок. Це передбачення посилюється тією обставиною, що під час передвиборчої кампанії Бернгам рішуче виступив на республіканському боці. (Див. його особисті напади супроти Стівенсона в журналі «Емерікен Меркюрі».) Зрештою, вже американські рецензенти визнали книгу Бернгама за набій, призначений для виборчого бою. Характер партійного приналідного твору, що його здобула (байдуже, з бажання, чи поза бажанням автора) книга Бернгама ду-

же пошкодила відгомонові книги і речевій дискусії його ідей, об'єктивне значення яких відтиснено на задній плян.

Це управляє нас заторкнути питання, який зв'язок існує між боротьбою за напрямні лінії американської закордонної політики та внутрішньою партійно-політичною консталіацією в Сполучених Штатах.

Одна із позитивних прикмет двопартійної системи полягає в тому, що також опозиційна партія не може ухилятися від співвідповідальності за політичний курс країни. Засоби влади, що стоять до розпорядимости сильної опозиційної партії, дуже значні. Часто вона може паралізувати немилі заходи уряду; вона, зного боку, може робити пропозиції, що їх уряд не може легко відхилити; і — важлива прерогатива — вона може апелювати про політику уряду до країни, звертатися до виборців.

Які помилки демократи не зробили б за час іхньої 20-літньої влади, то все ж таки на конті республіканської партії немає багато заслуг, які настоювали б до довір'я в іхню вищу мудрість, хочби на відтинку закордонної політики. До Пер Гарборо республіканці були цитаделю ізоляціонізму. Після того, як у війну дійшло до створення «великого альянсу», республіканці зробили дуже мало, щоб вирвати американську громадськість із безглаздо-блаженного довір'я до советського союзника і «дядька Джо», як у США називано Сталіна. Ілюзії, що їх зробив Рузвелт із цих стосунків, іще значно більше перебільшував республіканський кандидат на президента 1940 р. Вендел Вілкі. (Див. книгу Wilkie «One World») Безпосередньо після закінчення війни республіканська партія серед своїх головних вимог добивалася здійснення негайного проведення демобілізації всіх збройних сил. Коли згодом, у ході зміненого світового становища, республіканська партія почала займати активне антисоветське становище, вона не була в спромозі триматися на віддалі від деяких проблематичних діячів, які нанесли досі більше шкоди, чіж користі закордонній політиці США. Звичайно, в республіканській партії постійно існувало також т. зв. «інтернаціоналістичне» крило, що майже завжди підтримувало закордонну політику Трумена — Ейсона, а також виставило кандидатуру Айзенгауера в противагу Тафту.

Розквіт виборчої реторики, за якої крилате слівце «визволення» кількоразово використовувалося з боку республіканських промовців, не мусіло б, власне, нікого збити з пантелеїку. Бо було ясно, що властиво виборча плятформа республіканців — вимога зменшення державних

видатків і податків, а також консервативна реакція на соціальну політику Рузвелта і Трумена — це справи, неможливість поєднати які із активізацією протиболішевицької боротьби ледве чи могли викликати сумнів.

Об'єктивний спостережник республіканської виборчої перемоги міг очікувати на дві можливості: або, в кращому випадку, продовження **стримування** або, в гіршому випадку, повернення до традиційного американського закордонно-політичного вульгарного емпіризму, тобто безідейного топтання від дня на день. Не слід забувати, що політика стримування хотіла бути на довший час висловом пляну, опрацьованого згідно з «ідеологічними» точками погляду, — чому й являє абсолютну новизну в американській історії. Бернгам підкреслює сам, що «історичні умовини Америки створили типовий для більшості американців антиідеологічний нахил» (стор. 203). Це твердження не помилкове, а «прагматична» ментальність панує надто в американських колах підприємців, — клясі, інтереси якої заступає у великій мірі республіканська партія.

Яка з цих двох накреслених можливостей — «стримування» чи «визволення» — здійсниться, покажуть наступні роки. У кожному разі вже перші дванадцять місяців республіканського урядування показали, що не може бути й мови про перехід до політики визволення. Бо якби до того було бажання, то не пропустили б невикористаною рідкісну нагоду, що сталася наслідком смерті Сталіна.

Як політичний письменник Джемс Бернгам не тільки констатуючий і аналізуючий теоретик, а й практичний програмовий діяч, що хоче мати вплив за допомогою свого пера на біг подій і на політику своєї країни. Ми не можемо не зробити Бернгамові закиду, що коли він гавдав, що зміна урядуючої партії сприятливо вплинула б на протисоветську боротьбу Сполучених Штатів Америки, він тим самим поставив помилкову діагнозу.

УРДП і „Зовнішня політика“ київського уряду

Дискусійна стаття про завдання нашого руху

Епіваджуючи до центрального органу нашої партії важливу ділянку системетичного дослідження ключевих проблем підсоветської України, виходимо з засади, що однім із головних завдань Центрального Комітету УРДП є постійне зусилля бути не тільки поінформованим про події, які відбуваються в нашому краю, а й інформувати та кож ввесь актив партії. Досі ця ділянка була в нас з об'єктивних причин занедбана, і це відбивалося від'ємно на житті й діяльності партії. Не маючи до диспозиції аналітичних матеріалів про становище в УССР, ми не могли як слід розгорнати внутрішньопартійної дискусії на крайові теми. Це відбивалося також на політично-інформаційній роботі активу УРДП серед чужинців у поодиноких країнах нового поселення.

УРДП, як партія нової еміграції, повинна й мусить мати особливо живий і близький стосунок до всіх тих процесів, які постійно відбуваються в советських умовах існування нашого народу. Ці процеси в такій чи такій формі впливають на поставання політичної свідомості українського народу, а особливо його молодої генерації. І тому мусимо якнайдокладніше обсервувати всі переміни політичного, економічного та культурного характеру в УССР. Але сама обсервація, саме тільки реєстрування фактів не вирішує нашого завдання. Таку ролю виконує менше або більше вдало українська інформаційна преса. Перед «Нашими Позиціями» стоїть куди важливіше і водночас тяж-

че завдання не тільки інформаційного порядку, а насамперед аналітичного підходу до політичних подій, особливих переміщень в уряді, комуністичній партії та державно-громадських інституцій сучасної України. Зі свідомості про суть перемін в Україні, на підставі максимального пізнання соціологічних явищ у краю, зможемо віддалені на тисячі кілометрів від українських кордонів, утримати духовий контакт із нашим народом. А це є передумовою живучості та взагалі потреби існування нашого руху на еміграції. Тільки на основі точної уяви про сенс і вимогу кожні часних подій в Україні зможемо провадити нашу боротьбу на міжнародному полі проти ворожих сил без різниці того, чи вони інспіровані большевицькою Москвою чи шовіністично-імперіалістичними чинниками російської еміграції.

І ще одна дуже важлива справа в'яжеться з досліджуванням політично-громадських процесів у житті сучасної підсаветської України. Це справа ідеології і тактики нашої партії. Українська Революційно-Демократична Партія є молодим політичним рухом, не обтяженим помилками минулого, негативними ставками на чужі сили, імпортованими догмами чужих ідеологій та різних «ізмів». Через те УРДП є ревізіоністичною партією, яка народилася, як, напр., християнсько-суспільні рухи в Західній Європі, після другої світової війни з потреби шукання нових шляхів, протесту проти тих політичних ідеологій, які не дають відповіді на засадничі питання, як людина — праця — держава.

Це не значить, що УРДП знайшла абсолютний патент щодо вирішення складних політичних і економічних проблем. Таке твердження було б очевидним нонсенсом. Бо, поперше, діяльність політичної партії на еміграції без можливості практичного експериментування політично-економічної програми, без можливостей парламентарної гри, себто несення конкретної відповідальності за програму й тактику супроти волевиявлення виборців, ставить кожний політичний рух на еміграції під знак запиту. Здаючи собі цілком справу з такого об'єктивного стану, УРДП не вважає за доцільне виступати з готовими рецептами про абсолютні вирішення соціально-економічних питань. Ця ділянка може бути позитивно поставлена тільки в умовах власного державного будівництва. З цього випливає очевидна конklузія, що УРДП не є політичним рухом із соціально-економічними догмами. Питання суспільно-економічного ладу майбутньої української держави, а також

суспільно-економічних постулятів українських політичних партій в еміграційних умовах є чисто академічним, дискусійним явищем. Виходячи з цього залеження, наша партія не має й не може мати вимог супроти свого членства, щоб воно стояло на едино чинних і непорушних позиціях. Навпаки, перебування на еміграції дає змогу до якнайширшої дискусії про суспільно-економічний лад майбутньої української держави, який відповідав би ідеології Революційно-Демократичної Партії. Відмінність поглядів, обserвації чужих експериментів у цій ділянці, роблення висновків із цих спостережень може тільки збагатити досвід нашого руху, який у конкретних умовах власного державного будівництва буде підданий живій практиці. Зрештою і в конкретних умовах політичної практики кожна демократична партія, мусить берегтися від бездушного догматизму, даючи змогу на творчу дискусію, еластичність тактики, зрізничкованість думок, які є запорукою живучості даного політичного руху.

В наших умовах до цього додається ще один момент, а саме: потреба якнайглибшої аналізи суспільно-економічного ладу в Україні за пореволюційний період та випливаючих із цього певних закономірностей господарської доцільноти таких чи таких процесів у майбутньому. Кіа жаль, наши економісти на еміграції або задовольняються механічним реєструванням (і то неточним та поверховим) економічних фактів, або попадають в різного роду абстракції переношення економічних законів Заходу на українську економіку без застосування насамперед критичної мірки, чи такий економічний лад можливий узагалі на Україні без колосальних струсів та глибоких економічних криз. І з цим нерозривно в'яжеться завдання докладного студіювання економічних процесів сучасної України, а також впливу тих процесів на формування громадської свідомості нашого народу під большевицькою системою. Запровадження постійних аналіз політичного й економічного життя в УССР на сторінках «Наших Позицій» має сприяти розвиткові такої творчої дискусії.

Ми не робимо собі ілюзій про легкість цього завдання. Навпаки, ми здаємо собі справу зі скомплікованості провадження об'єктивних дослідів над політично-економічним життям сучасної України, як також із труднощів щодо розгортання широкої партійної дискусії навколо цих питань. Трудність завдань нас не лякає, бо це одна з підставових вимог дальнішого існування і розвитку уередпівсько-

го руху. Але ми зможемо розгорнути дискусію тільки тоді, коли насамперед будемо знати фактичний — скільки це взагалі можливе при тактиці затемнювання правдивого образу ситуації, що до нього (затемнювання) не від сьогодні вдаються большевики — стан сучасного політичного та економічного положення в УССР.

Другою основовою закономірностей, які визначають діяльність політичних рухів на еміграції, скільки такі рухи не мають бути паперовою фікцією припадкових групок людей, пов'язаних меншими або більшими коньюнктурними інтересами (а УРДП не зродилася фікцією і не хоче нею бути), — є конкретна політична дія, яка виростає з актуальних потреб народу, з якого дана еміграція вийшла. Так було за мазепинської еміграції, так було за Драгоманова, за великого «ісходу» еміграції УНР, так є і за нашої еміграції. Жидівська еміграція, перебуваючи в діяспорі по всьому світі, боролася за створення власної держави. Польська т. зв. «велика еміграція» XIX. століття провадила боротьбу проти трьох великороджав, які поділили між собою польську територію. Російські емігранти — соціал-демократи, а потім большевики, німецькі емігранти після приходу Гітлера до влади провадили акцію за повалення даної державної системи й запровадження нового ладу.

Українська еміграція з часу другої світової війни провадить подвійну боротьбу: за національне визволення і за зміну політично-економічного ладу. В цьому аспекті діють усі політичні рухи нашої еміграції. Але місце й роля УРДП з цього погляду є особливої ваги. Наша партія складається з елементів, які з власного досвіду знають умови життя, в яких після другої світової війни опинилися всі українські землі. Цей момент природно надає нашему рухові іншої питомої ваги, ніж іншим політичним групам, які або вирости в умовах життя неіснуючого сьогодні на наших землях політичного ладу та здебільша в своєму складі зберегли парткулярний характер (як, напр., членство всіх відламів націоналістичного руху) або поставили за мету станове об'єднання (як, напр., селянські партії). Коли це констатуємо, то не робимо цього з якихнебудь демагогічник мотивів, а просто з конечності ствердження структури політично активної частини нашої еміграції.

Мусимо сказати собі зовсім ясно, що УРДП не використала досі повністю і не розгорнула зовнішньої політичної дії в такому широкому маштабі, як цього вимагала б міжнародня ситуація, події в краю та існуючі можливості на-

шого руху. Існують, щоправда, поважні досягнення, з яких наша партія може бути без сліду мегальоманії горда. Думаю про створення міжнаціонального органу революційних демократів народів СССР «Освобождение», який у дальший перспективі може відіграти історичну місію в ділянці впорядкування взаємин поміж народами сьогоднішнього Советського Союзу та врегулювання українсько-російських стосунків. Але це не повинно й не може нас заспокоювати. Українське питання вже давно перебуло дитячу хворобу, коли доводилося зводити на міжнародному форумі бої за самий тільки факт окремішності українського народу. На жаль, наші методи зовнішньополітичної, акції дуже часто перебувають у разочарії диспропорції до об'єктивного стану української справи. Факт, що Москва з таких чи таких мотивів мусіла погодитися на окрім представництво України в Об'єднаних Націях, що примушена постійно підкреслювати існування української держави, дає українській еміграції до рук зброю, якої не мала ані еміграція часів Мазепи й Орлика, а ні з періоду Драгоманова, ані навіть еміграція після Визвольних Змагань.

В умовах еміграції найрізноманітніші форми зовнішньополітичної діяльності мають пріоритет супроти програмових суспільно-економічних тез. Бо коли партія, діючи на еміграції, не може насправді виявити себе, поза організаційною системою та провадженням чисто теоретичних дискусій на державно-економічні теми, рівнорядним партійним чинником у порівнянні з репрезентованими й чинними в парламентах і урядах партіями і має тільки дуже звужені функції в рамках існуючих коаліційних урядів на еміграції, то в ділянці визвольної акції стоїть перед величими можливостями й не меншими завданнями. Силою такого об'єктивного стану перед УРДП виринає першопланове завдання розроблення і поширення визвольної акції. Коли ставимо таку тезу, то не керуємося ніяким опортунізмом, а робимо це з цілковитою відповідальністю за слова, які в нас часто — щораз частіше — зазнають інфляції. За теперішніх об'єктивних умов, які випливають передусім із міжнародного положення, що — чи ми цього хочемо чи ні — завжди стосується також до України, без різниці чи дана міжнародня конференція заторкує тільки європейські чи й азійські питання, УРДП, не залишаючи дискусії про програмово-ідеологічні теми, про теоретичні суспільно-економічні проблеми, мусить насамперед упорядкувати та змобілізувати відтинок зовнішньополітичної дії. А це оз-

начає, що наша партія мусить розглянути можливості співпраці з усіма тими міжнародними чинниками, які являють собою прогресивні визвольні рухи. Дотеперішні зв'язки УРДП з Ліберальним Інтернаціоналом не є перешкодою в шуканні контактів з іншими демократичними міжнародними чинниками. Наша партія не є рухом західноєвропейського ліберального напрямку. Коли б шукати аналогії поміж партіями на Заході й УРДП, то такої аналогії не можна було б легко знайти. Наше місце поміж лібералами й соціалістами. Токаєв не помилявся, коли два роки тому писав, що демократичні соціалісти це союзники революційних демократів. Це не значить, що УРДП стойть на платформі якогось поєднання з соціалістичними догмами. Для нас під цю пору головною міркою можливостей співпраці з міжнародними чинниками є їхне ставлення до проблеми поневоленіх народів, а з цього погляду фронти пропагують через різні партії, включно до республіканців та демократів у Сполучених Штатах Америки. Тому УРДП надалі шукатиме можливостей до ширшої співпраці з чужинецьким світом.

Існують об'єктивні передумови, ба навіть дуже наявні мотиви, щоб наша партія стала зав'язком широкого інтернаціонального руху революційної демократії. Серед багатьох політичних діячів Заходу, таких, що вже належать до традиційних партій, або серед таких, які відійшли від них, розчарувавшись їхньою стагнацією, відчувається шукання чогось нового, яке було б противагою до гльобальної концепції комунізму. Ідея революційної демократії народилася в українському суспільстві також із тієї менше або більше скристалізованої свідомості, що традиційні політичні партії та ідеології не в силі виконати цього завдання, передусім поміж суспільствами, які десятки літ тому впали жертвою большевизму. Ця свідомість, яка відзеркалювалася також неокреслене, якесь глухе, чисто емоціональне й тому неуточнене бажання українських мас — очевидно, тих мас, які пізнати протягом довгих літ большевизму — знайшла політичний вияв у сформуванні Української Революційно-Демократичної Партії. Скільки цей крок був правильний, виявляється не тільки в живучості нашого руху, а й у факті, що подібне шукання **нового** відчувається також серед прогресивних кіл еміграції із т. зв. «сателітних країн».

Мусимо собі ясно сказати, що УРДП — зайнята внутрішніми неполадками серед нашої еміграції та резистансом

проти тих чужинецьких чинників, які під впливом імперіялістичної частини російської еміграції і через власну неспроможність визнання тієї ролі, що її відограє українське питання в СССР — не була досі в стані зайнятися розбудовою сектора зовнішньополітичної дії. А можливості, крім згаданих уже контактів з міжнародним ліберально-демократичним рухом, були і є великі. Згадаймо тільки міжнародний профспілковий рух, в якому наше робітництво, згуртоване в лавах УРДП, досі не відограє найменшої ролі. Візьмімо під увагу міжнародне об'єднання колишніх в'язнів советських і гітлерівських концентраційних лаборів. Поглянемо на «Конгрес захисту свободи культури», який провадить боротьбу проти поневолення наукового й мистецького життя тоталітарними режимами.

До цих ділянок належать також усі некомуністичні рухи колоніальних народів за національне й соціальне визволення, де потрібне велике зусилля з нашого боку в напрямку якнайширшого інформування про долю поневолених націй СССР.

Цей перелік у ніякому випадку не вичерпує всіх шансів для нашої активізації на міжнародному терені. До цього додається — а чи навіть сказати б, у цьому контексті стоїть на першому плані зовнішня політична діяльність нашої партії в сенсі покращення долі українського народу на рідних землях. Хай скептики думають, що це тільки декламації, що нема можливостей з еміграції будь-яким способом впливати на полегшення тиску Москви на Україну. Такі можливості є, але вони досі не були навіть у малій частині реалізовані. Не забуваймо ж, що завдяки приналежності України до Об'єднаних Націй та через інші форми виступів УССР на міжнародному полі, — про які буде мова далі, — українське питання вже давно вийшло з зачарованого кола минувшини. Біда тільки, що ми ще й досі не зуміли піддати ревізії методу нашої традиційної візвольної діяльності згідно з новим образом еміграції. Бо чи ж не можна шукати контактів із державами й окремими політиками, що беруть чинну участь у праці ОН, і здобувати їхню підтримку, розбуджувати їхню ініціативу щодо різного роду акцій, розрахованих на допомогу нашему народові там, в УССР? Факт, що Україна бере активну участь в ОН і мусить ангажуватися в усі міжнародні акції Москви на цьому терені, створив далеко більші шанси для нашої діяльності, ніж дехто серед нас собі уявляє. Про ці можливості матимемо ще нагоду говорити конкрет-

но в наступних числах нашого журнала. Але заки порушимо цей комплекс питань, мусимо визнати, що передумовою будь-якої ініціативи в загданому напрямі є власна орієнтація не тільки про внутрішньополітичні процеси, що відбуваються в Україні, а однаковою мірою точне знання всіх елементів ролі УССР у міжнародній політиці. Бо щайно на основі аналізи всіх проявів діяльності експонентів київського маріонеткового уряду зможемо вточнити наші завдання і зуміємо знайти шлях до нашої активізації. В дальшому аспекті можуть щайно виринути практичні заходи щодо впливання на гальмування і стримування загрозливих для нас — в історичній перспективі — політичних потягнень большевицької Москви супроти УССР.

УРДП визнає факт існування української державності в її сьогоднішній формі. Але УРДП твердить, що ця державність не відповідає стремлінням українського народу, як також не узгляднє інтересів української рациї стану. Сьогоднішня Україна є — проти своєї волі — сателітом Кремлю, а уряд УССР є маріонетковим твором, який не в силі обстоювати справжні інтереси свого народу.

Провідною ідеєю наших висновків є спроба висвітлиги сателітну роль УССР у рамках загальної стратегії й тактики Кремлю. На це є безліч доводів. Але це ще нічого, коли ми маємо загальну діагнозу про роль, яку УССР відограє в загальному маштабіsovетської політики, керованої одним центром — у Москві. Так як лікар для успішної боротьби з хворобою мусить обсервувати всі її прояви, знасти якнайточніше всі її симптоми, так ми в нашему змаганні за повалення чужої інтересам нашого народу гегемонії, за відкинення сателітного стосунку української державності до її насильного гегемона — большевицької Москви, мусимо мати ясну й конкретну уяву про обсяг і форми тієї «зовнішньої політики», які дозволені київсько-урядові.

Роля київського комуністичного режиму трохи інша, ніж інших сателітів Москви. Тут видно, як комуністична доктрина — в аспекті міжнародної політики — перехрещується з імперіалістичними цілями великорадянських аспірацій кремлівської верхівки. Україна не має, наприклад, ні одного дипломатичного представництва за кордоном. Крім генерального консульату комуністичної Польщі, в Києві, нема чужинецьких дипломатичних станиць. Але, з другого боку УССР відограє для советської політики на міжнародному форумі важливіші завдання, ніж, наприклад, Румунія, не

говорячи про те, що така, наприклад, «суворенна» Албанія не виконує навіть у половині тих функцій у загальній тактиці Москви, що київський сателітний уряд. Але, хоч як це ззвучить парадоксально, західні кола, насамперед американські, які займаються т. зв. «психологічною війною» себто акцією, що мала б бути щонайменше протидійною до комуністичної експансії, керованої з Москви, діють так, ніби не помічають тих пропорційних різниць.

Приглянемося ближче до тих функцій, які київський уряд виконує в загальному пляні комуно-советської стратегії. Це функції потрійного характеру: 1) з титулу приналежності УССР до Організації Об'єднаних Націй; 2) в рамках різних комуністичних світових організацій і 3) порядком поїздок та прийняття різних професійних чи мистецьких делегацій. Найбільше політичне значення має, очевидно, перший фактор. Але і двох останніх форм зовнішньополітичної дії не треба недоцінювати, бо хоч вони відбуваються виключно майже на площині комуністичного світу, все ж таки мають деякий вплив на формування поглядів про Україну, надто серед колоніальних народів, ба навіть серед тих націй, які — наприклад в Азії — хоч здобули самостійність, не включаються в антисоветський фронт, гадаючи, що СССР не проповідує національного поневолення. Такі погляди — про помилковість яких нам либо не треба тут розводитись — є дуже чисто формовані, власне, через зручне використування Москвою прикладу України, як «сувореної, вільної республіки».

Отримавши згоду на участь в організації суворених держав, якою є Об'єднані Нації, УССР включилася в майже всі комісії та підкомісії ОН. Ми не будемо зупинятись над аналізою всіх давнішніх проявів діяльності на форумі ОН, але переїдемо до актуальної фази, себто до останньої сесії Генеральної Асамблей ОН, яка відбулася восени 1953 року в Нью-Йорку. У склад делегації входили: міністер за кордонних справ УССР — Бараповський, як голова делегації, та Паламарчук, Кривень, Хохол і Штокало, як члени. Порівнюючи цей склад із попередніми, можна сказати, що це була нова делегація, бо тільки Бараповський і Паламарчук раніше брали участь у нарадах ОН. За винятком відомої київської лікарки Хохол, яка останнього часу активно виступає в т. зв. русі прихильників миру, всі інші члени делегації — це чоловіки. Штокало — одинокий уроженець західноукраїнських земель

Якщо передостання, 7-ма сесія Генеральної Асамблей, що відбувалася навесні 1953 р., проходила ще під знаком традиційної сталінської зовнішньої політики й у зв'язку з тим делегація УССР виступила головною проти «втручання Сполучених Штатів Америки у внутрішні справи інших держав» (при чому головну роль відогравала полеміка проти 100-мільйонової американської допомоги для втікачів із країн за залізою заслоною, яку уряди советського блоکу змальовували як диверсію проти них), — то остання, 8-ма сесія ОН дала для делегації УССР трохи інші завдання. Згідно із загальними напрямними зовнішньої політики колективної диктатури в Кремлі, делегація УССР, так само як Польщі, Чехо-Словаччини й Білоруської ССР, пристосовувала свою тактику до поведінки делегації СССР. А ця делегація дістала інструкції для пропагування тих самих тактичних ходів, реалізацією яких займається советська зовнішня політика після смерті Сталіна, себто, спроби послаблення західного світу через нібито пацифістську поставу країн східного блоکу. Як відомо, Вишинський вніс на 8-ї сесії ОН від імені делегації СССР проект резолюції про «заходи щодо усунення небезпеки нової світової війни й послаблення напруження в міжнародніх взаєминах». Проект советської резолюції був, очевидно, дуже однобічно зформульований і метою його було скріплення позицій СССР і комуністичного Китаю при одночасному послабленні західного світу, надто США. Барановському випало завдання кількаразово захищати проект резолюції від імені уряду УССР. У своїх виступах Барановський посилився на волю українського народу, який, мовляв, уповноважив свій «уряд» провадити політику миру й співпраці народів. У такому дусі виступали також делегати Польщі, Чехо-Словаччини й Білорусі. Все це спричинилося до того, що ряд країн Азії, зокрема Індія, Бірма та Індонезія, зайняли прихильну позицію супроти проекту советської резолюції, яка, очевидно, не знайшла підтримки більшості членів ОН. Але вже з постави кількох некомуністичних азійських країн видно, як дуже советській політиці в ОН потрібний голос України.

Однаке вельми характеристичною для сателітнього стосунку УССР до Москви була інша важлива справа, а саме: дискусія над пропонованими від американської делегації поправками до статутів ОН. Як відомо, Сполучені Штати Америки вирішили стати промотором ревізії цих статутів у сенсі обмеження привілеїв великорізьків, себто ревізії

в напрямі демократизації Об'єднаних Націй і усунення несправедливих приписів про гегемонію великих потуг. Це стосується зокрема тих місць статуту ОН, які закріплюють за великорадянськими т.зв. право вета, що в практиці давало делегації СССР змогу зрывати всі пропозиції, які не подобалися Москві. Якби Барановський був виразником волі українського незалежного уряду, він, звичайно, мусів би підтримувати проект ревізії статутів, бо ж ця ревізія має на меті зрівняти в правах «малих» із «великими». Але делегат УССР, як годиться представникам сателітної країни, зайняв цілком протилежну позицію. З фанатичною впертістю делегат УССР обстоював принципи пріоритету великорадянських. На засіданні шостої т.зв. юридичної комісії Генеральних Зборів ОН Барановський виступив 19. жовтня 1953 року з довгою промовою, в якій ужив таких от головних аргументів:

1) Принцип однозгідності п'ятьох великорадянських (США, СССР, Великобританії, Франції і Китаю) є непорушеною основою статутів ОН.

2) Америка незаконно порушила цей принцип, коли разом з іншими членами ОН 1950 року оголосила Північну Корею агресором, а 1951 року — «Китайську Народну Республіку».

3) УССР вважає справу непорушності пріоритету великорадянських за пробний камінь життєздатності Об'єднаних Націй і поборюватиме всі спроби ревізії цієї засади привілею великорадянських.

Кращого доказу щодо підпорядкованости делегації УССР в ОН волі гегемона — Москви, а тим самим щодо сателітного характеру зовнішньої політики київського уряду не можна собі взагалі уявити. Промова Барановського в справі ревізії статутів ОН дає українській незалежній політиці зброю величезного значення, і про це ми ще матимемо нагоду зробити відповідні висновки іншого разу. Сьогодні хочемо тільки сконстатувати, що некомуністичні країни, репрезентовані в ОН, досі не зуміли використати навіть мінімально того аргументу, який їм дав до рук делегат УССР.

Якщо мовиться про діяльність делегації УССР під час останньої сесії Генеральних Зборів в інших комісіях ОН, то тут слід згадати передусім виступи Штокала в четвертій комісії для справ опіки над несамоуправними територіями. Делегат УССР демагогічно доводив про «корстокий колоніяльний визиск», що його управляючі держави застосовують супроти корінного населення. Штокало — якому,

на жаль, ніхто із представників демократичних держав не протиставив доказів про експльоатацію України — виступав у ролі захисника й оборонця політичного, економічного, соціального й культурного розвитку колоніальних народів. Саме тут Москва з найбільшим успіхом послуговується голосами делегатів «суверенної» України. Але для розбиття цих маневрів потрібна не безглазда лінія Американського Комітету, а велика політична акція на терені ОН: в полеміці з Барановськими, Штокалами та іншими домагатися від них насамперед заходів у Москві про надання Україні всіх прав суверенної держави. Щойно це було б політикою Заходу. Те саме стосується до виступів делегатки УССР Хохол на засіданнях комісії для соціальних, гуманітарних і культурних справ.

Участь советської України в комуністичних міжнародних організаціях розгортається головно в трьох напрямках: ю міжнародному русі т. зв. прихильників миру, в Міжнародному Об'єднанні Професійних Спілок та в «Світовому Об'єднанні Демократичної Молоді». До цього доходять також пов'язання з міжнародною комуністичною організацією колишніх в'язнів гітлерівських концтаборів, а також із т. зв. «Світовим Об'єднанням Студентів». Але поміж діяльністю делегатів УССР в ОН і участю в згаданих вище організаціях є велика різниця. Во якщо в ОН советська Україна є, дивлячися з юридичних позицій, самостійним членом, то в цих організаціях існує принцип колегіального «советського» представництва. Згідно з такою засадою, на конгреси міжнародних комуністичних організацій висилаються мішані делегації СССР, в яких репрезентовані різні нації Союзу. Однаке це не виключає можливості, що українські учасники таких конгресів та конференцій як найширше пропагують советську національну й соціальну політику, яка, мовляв, здійснила ідеал національного визволення народів та справедливого соціального ладу. При цьому релятивно найширше місце в УССР займає т. зв. рух прихильників миру. В советській Україні діє «Український Республіканський Комітет для захисту миру» з осідком у Києві, на чолі якого стоїть віцепрезидент Академії наук УССР проф. СЕМЕНЕНКО. На міжнародному терені в рамках цього руху виступає письменник Корнійчук, який упродовж двох періодів належав до членів «Світової Ради Миру» — найвищого керівного органу цієї організації, що стоїть на послугах советської зовнішньої політики.

На останку треба згадати про безпосередні контакти поміж УССР та чужинним світом. Сюди слід зарахувати різного роду поїздки письменників, науковців, «передовиків сільського господарства», спортсменів. За останній період в Україні перебували селяни з Польщі, т. зв. «Німецької Демократичної Республіки», Чехо-Словаччини, Румунії, Болгарії і Угорщини, які мали навчитися досвіду від українських колгоспників. Сам факт не позбавлений парадоксальності сьогоднішнього положення, зокрема, коли зважити, що вчораши німецькі «бауери» мають навчитися «передових метод» у тих, які ще недавно мусіли служити в них, як «остарбайтери».

Поміж Польщею і Україною помітний головно культурно-мистецький обмін у ділянці театрального мистецтва (гастролі київських франківців у польських містах і об'їзд державної хорової капелі «Думка» по Польщі, перебування польських літераторів у Києві і т. д.). Здається, що останнього часу вирішено поширити ці контакти на політичну ділянку. Вперше делегат компартії України (Корнійчук) брав участь як делегат у з'їзді польської компартії, що відбувся в березні ц. р. у Варшаві.

Останнього часу УССР дісталася окрім доручення — розбудовувати культурні, наукові й спортивні зв'язки з народами Азії, насамперед з індійцями й китайцями. Мета но-гої тактики досить прозора; Україна має, як колись цілком поневолена країна, документувати правильне вирішення національного питання в СССР, популяризувати советський лад серед народів Азії.

Тільки поверхово порівнюючи тактику Москви й комуністичного міжнародного руху, органічно пов'язаного з советською політикою, мусимо констатувати, що західний світ легковажно дав собі вибити з рук дуже міцну зброю. Коли большевизм зручно використовує советську Україну для різного роду потягнень у міжнародній політиці, такі кола, як Американський Комітет займаються відсвіжуванням старих — що найважливіше для большевицької Москви! — зовсім нешкідливих ідей.

На тлі наведених прикладів із зовнішньополітичної діяльності київського сателітного уряду нові заходи т. зв. Американського Комітету нам здаються не стільки незрозумілі й дивні, як радше просто грізні в своїй безрадності та політичній слабкості. **Большевицькій глобальній кон-**

**цепції треба протиставити таку силу, яка з позицій світу
свободи й моралі була б у стані викрити і здемаскувати
советські формалістичні фальшивки про суворенність та
національне визволення народів СССР.**

Чому самостійність, а не федерація

(Закінчення з попереднього числа)

ІІІ. Що означає для нас самостійність і що означає федерація

В 1917 році ідея федерації з Росією мала досить високий кредит серед нашого народу. Досить сказати, що веі три Універсали, видані Центральною Радою, не поривали зв'язку з Росією. І навіть четвертий Універсал, Універсал української суверенності припускав можливість для Всеукраїнських Установчих Зборів перерішти цю справу на користь федерації. При чому, такий погляд мала тоді більшість поневолених Росією народів. І російські більшевики, як політики-реалісти, прекрасно використали ідею федерації.

Зате вся решта політичних російських партій на чолі з Тимчасовим Урядом, вся білогвардійщина, яка оперувала на теренах неросійських народів, з упертістю маніяків трималися одної неподільної Росії. Ця ідея, вже на гой час, була наскільки не популярна, що зазнала нищівного удару і від російського народу. Навіть більше, ця ідея незмогла змобілізувати і основної маси імперської провідної верстви. Досить сказати, що основна маса офіцерського корпусу царської армії опинилася в лавах Червоної Армії.

Ідея одної неподільної Росії мандрує в еміграцію і тут старанно оберігається і плекається аж до II-ї світової війни. По II-й світовій війні ці колишні единонеділимці, під впливом своєї нової еміграції, а більше під впливом нездвізначної постави еміграції поневолених народів, почали потроху злазити з цих насиджених позицій і перелазити на позиції федералізму. На сьогодні, це хоч не щи-

ра, але офіційна вивіска переважної більшості російської еміграції.

Але сучасна глястава еміграції неросійських народів недвозначно свідчить, що для народів СССР ідея федерації з Росією, це вже пройдений історичний етап.

Така трансформація, колишніх федералістів на самостійників, а колишніх єдинонеділимців на федералістів, пояснюється дуже просто. Колишні федералісти пройшли 30-илітню практику ріжких союзів і федерацій під зверхністю росіян прийшли до висновку, що лише в своїй державі вони будуть позбавлені експлоатації, винародження, штучно організованих голодів, обмеження своєго культурного розвитку і т. і. Колишні єдинонеділимці, маючи наочний приклад СССР, зробили свій висновок, а саме, що єдину неподільну Росію можна прекрасно зберегти одягнувши її в федералістичний плащик. Але для цього не підходить загальновідоме поняття федерації. Та це не стає перешкодою. Єдинонеділимці висувають своє, специфічно російське поняття федерації. Мають же большевики своє поняття демократії. За цим, специфічно російським поняттям федерації, не потрібно заключати якийсь договір з противною стороною, не потрібні узгодження і обопільні поступки, зайві якісі гарантії, досить одного, а саме, що вони — росіяни, погоджуються на федерацію. Прекрасною ілюстрацією такої постави росіян є Штутгартська плятформа п'яти російських політичних партій. За їхнім задумом всі неросійські політичні партії мусили приєднатися до цієї плятформи без жадних застережень. Лише незначні зміни запропоновані представниками неросійських народів у Вісбадені привели до краху всю затію з СОНР-ом. При чому, вийшло наяв, що і ця плятформа, це був лише тактичний підвох росіян. (Див. «Російський Демократ» ч. 2 за 1951 р., та статті про СОНР в часописах «Нов. Рус. Слово» і «Наша Страна».)

В такій специфічно російській федерації, за програмою одної із найлівіших серед лівих російських політичних партій (СБОНР) передбачається: «Міцна центральна всеросійська влада... Веденню центрального всеросійського уряду мають підлягати такі справи: оборони, охорони держави, флоти і мореплавства, залізниць, фінансів, державного банку, загальнонаціональної промисловості, зв'язку і закордонних зносин...» Програма найправіших із правих (НТС) передбачає, що «командні пости народного гос-

подарства є в руках держави.» В програмі ясно зазначається, що до державного сектору народнього господарства відносяться: обробна промисловість, транспорт, засоби зв'язку, шляхи, енергетика, гроші, природні багатства, ліси, резервний земельний фонд і навіть підприємства легкої харчової промисловості. Армія єдина в розпорядженні центрального правительства і виховується в дусі «тисячорічної історії і бойової слави російської зброй...», «трудова російська імперія наслідуватиме тисячолітні традиції старої Росії».

На основі цих незаперечних документальних даних становище наше в федеративній Росії в порівнянні з самостійністю виглядатиме так: самостійність — всі політичні й господарські проблеми українського народу вирішує Київ. Федерація — тіж проблеми вирішує Москва. Не треба бути пророком, щоб передбачити в чию користь будуть вирішуватись ті проблеми. Жадних можливостей до оборони інтересів свого народу в такій федерації ми не матимемо, як не мали їх за царської Росії, чи советської Росії. Ми завжди будемо здані на ласку Москви, а як свідчить наш історичний досвід ця ласка досить скуча. Тітоїзм в такій федерації виключений.

Проілюструємо це на деяких політичних і господарських прикладах.

1. Український народ від віків прагнув до соборності. Сьогодні він цю соборність має. На завтра російські федералісти заповідають розчленування українських етнографічних теренів, включаючи в свою федерацію лише ті українські землі, які до 1939 року входили до складу СССР. Чи в інтересах це українського народу?

2. В інтересах українського народу розбудувати машинобудівельну промисловість, розміщуючи її в тих районах, де тепер немає жадної індустрії. Це безперечно приведе до зменшення завантаження підприємств російського Центрального Промислового району. Чи допустить до цього російське центральне федеративне правительство?

3. На півдні України є всі підстави широко розвинуті такі галузі, як бавовництво і шовківництво. Тепер питання, де цю сировину переробляти? Коли це буде рішати Київ, то ця сировина перероблятиметься в Україні, отже додатковий заробіток для українського народу. Коли це вирішує Москва, то ця сировина буде вивозитись до Росії і повертатись в Україну готовими виробами. Отже зай-

ві видатки на транспорт, які оплачуватиме український споживач.

4. Україна потребуватиме багато текстильних товарів, тракторів, автомобілів, складних машин... Де їх купити? Коли це вирішує Київ (самостійність), то він буде дивитись, де буде дешевше і де буде краща якість. Отже може купити і івановознесенський ситиць, а може купити і лодзінський, або ланкаширський. Теж щодо тракторів чи автомобілів. Чи то їх купити в Горькому чи в Німечині або Америці. Коли це буде рішати Москва (федерація), то ми змушені будемо все це купувати лише в Росії (тверда центральна влада), бо на англійські, американські чи німецькі вироби буде накладено таке мито, що воно перекриватиме їх якість. Правда в умовах вільного ринку фізично ми можемо закупити все це і на міжнародному ринку, але Москва не потерпить на цьому збитку, бо мито за наш рахунок вона положить до своєї скарбниці.

Об'єктивний аналіз всього вищевикладеного недвозначно показує, що прагнення наше до самостійності диктується реальними інтересами всього українського народу, тоді як федерація, яку не широко нам пропонують росіяни, не дає жадної гарантії, що народ наш надалі не буде визискуватись, а ті що будуть протестувати проти цього — переслідуватись. Та й які можуть дати гарантії росіяни, коли вони цілком заперечують, що цей визиск був і є. Найбільшим своїм аргументом проти нас вони вважають те, що український селянин ходить в чоботях, а російський мужик — у лаптях. Це вони виставляють цілком достатнім доводом, що ніякої експлоатації України не було.

Але за рахунок колоніяльного визиску поневолених народів в російській імперії жив не російський мужик, а хтось інший. За який рахунок російська аристократія марнотратнича позакордонах? Де вона брала ті мільйони, що лишала в Монте Карло? За який рахунок Росія вели агресивні війни? За рахунок російського мужика в лаптях, який за російськими ж урядовими даними не оплачував навіть біжучих адміністративно-господарських видатків?

Та про це росіяни мовчать, а натомість залякують нас, що усамостійнення поневолених народів буде означати: «Війни, кров, злидні, голод, спад культури, зниження і без того не високого життєвого рівня. Іншої відповіді не-

має. Февдальне самовизначення племен і народів російської понадплемінної нації несе бідування і поневіряння всім її складовим частинам, але в першу чергу самим тим людям, що «самовизначається». Чим менше плем'я, тим тяжче йому буде. Удар цієї реакційної доктрини, великороси певне витримають (не таке ще витримували) а що станеться з осетинами, кабардинцями й іншими?» «Наша Страна» 26. 1. 52 р. ч. 106.

Не будемо чіплятися до езопівських викрутасів цієї цитати (понадплемінна нація, февдальне самовизначення, реакційна доктрина), а зупинимось на її суті. Вся суть цього «страсті — мордасті» налякати і не нас — поневолені народи, а необізнаний Захід. Дивіться мов — війни, кров, злидні, голод і навіть спад культури. Про культуру скажемо в іншому місці, а зараз про решту.

Війну і кров можуть викликати лише росіяни своїм стремлінням зберегти імперію і більше ніхто. Але в такому разі для нас немає іншої ради, як поставити спротив російським зазіханням, обороняючи свої економічні інтереси і свою національну волю.

Щождо злиднів і голоду, то справа очевидно буде виглядати так. Добробут самого російського народу буде залежати від того, як він зуміє зберегти ті економічні зв'язки з колись поневоленими народами, що віками розбудовувалися в межах одної імперії, але тепер уже не на основі диктату Москви, а на основі вигідних для обох сторін комерційних інтересів.

Покажемо це на прикладі Україна — Росія. Ми звичайно не припускаємо, що економічні зв'язки між Росією і Україною припиняться після унезалежнення останньої. Воєнномічні закони діють куди сильніше, ніж амбіції окремих політичних середовищ. Але припустимо противне, а саме, що ненависництво російської імперської провідної верстви до «сепаратистів» — самостійників передається і російському народові і це приводить до економічного розриву між Україною і Росією. Російські провідні кола, не числячись з інтересами свого народу, відмовляються від українського металу, від українського вугілля, від українського цукру. Цим безперечно буде нанесено значної шкоди молодій Українській Державі. Значної, але не непоправної. Україна змушеня буде потушити майже половину доменних і мартенівських печей, тимчасово законсервувати частину вугільних і залізорудних шахт, може

дещо знизити виробництво цукру. Все це викличе часткове безробіття багатьох тисяч робітників. Та це не буде катастрофою для нашої державності. Бо на період переведови своєї економіки Україна матиме чим прогодувати безробітних не знижаючи, а може навіть дещо підвищити, в порівнянню з СССР, їх життєвий рівень. Думаю, що вдаватись в розрахунки, чим прогодує зайво, бо загальнсвідомо, що основна маса товарового хліба, яку СССР вивозить на світові ринки, походить з України. А так як цим хлібом буде розпоряджатись Український уряд, то український народ голодувати не буде.

Ну, а як це все відіб'ється на економіці Росії? Заводи, які працюють на українському чавуні, сталі та вугіллю росіянам доведеться зупинити. Але це викличе в 3-4 рази більше безробіття ніж в Україні, бо витопити одну тонну сталі вимагає значно менше робочої сили, ніж ту ж тонну переробити в готову риночну продукцію. Теж може трапитись і з величезною російською текстильною промисловістю, для якої раптом не стане ні сировини, ні величезного імперського ринку. І чи переконуючим буде твердження росіян, що від нього потерпить в першу чергу Туркестан, який на бавовняних полях почне сіяти пшеницю, тобто те, що він уже робив у роки революції. Це йому економічно не доцільно, але для держави не смертельно. Та й життєвий рівень, проти того, що там мали за СССР не понизиться, а підвищиться. Для Росії, як держави, це теж не смертельно, але загрожує для населення пониженням життєвого рівня навіть проти того, що було за СССР.

Отже, коли для російської еміграції інтереси свого народу близькі і дорогі, вона мусить числитись з реальними фактами. Часи великих багатонаціональних імперій історія кладе до архіву, на світову арену виступають все нові суверенні нації, і чи то це буде російська нація, чи грузинська, чи білоруська вони мають однакові права і лише вони мають користатись благами своєї рідної землі. Коли ж для російської еміграції інтереси імперії є по над усе, навіть понад добро свого власного народу (що було характерно для провідної верстви старої Росії) то... горбатого могила віправить.

Пишемо це не для того, щоб чомусь навчити російську еміграцію, вона для цього досить розумна і прекрасно розбірається в цих азбучних економічних істинах, а че-

рез те, що росіяни воліють ці факти замовчувати, більше того, говорять якраз противне. Хіба не глузуванням звучить твердження, що в першу чергу в інтересах нас самих лишатися і надалі в межах Росії.

Але це вже така традиція російської імперіялістичної еліти. Коли вводилася в Україні панщина, руйнувалася Січ Запорізька, призначалася Малоросійська Колегія, вводилася російська мова в школі й уряді України, все це в офіційних царських указах мотивувалося інтересами... українського народу.

IV. Кадри федерації

Доводити, що ідея федерації з Росією сьогодні не має жадного підпertia серед українців, це просто ломитися у відчинені двері. Досить побіжно переглянути діяльність української політичної еміграції, щоб у цьому переконастись. Жадна політична партія, жадний друкований орган (а їх у вільному світі виходить до ста) не підтримують федерації з Росією, а всі і без вийнятку стоять на позиції самостійності Української Держави.

Як це не дивно, а це може найкраще потвердила сама так звана гулаївщина. Як відомо, гулаївщина появилась тоді, коли з'явилися в розпорядженні російських політичних середовищ американські доляри. Ось тут, як з підземлі вилізла гулаївщина. Завдання гулаївщини, за твердженням росіян, досить скромне. «Посев» від 25. 11. 51 р. опреділює його так: «На початку жовтня 1951 р. в Фюрстенфельдбруці утворився Український Визвольний Рух, що ставить собі за основну ціль співробітництво з російськими організаціями в справі утворення СОНР'у.»

Так от цей рух, з такою голосною назвою і таким скромним завданням, випускає «Декларацію» в якій говорить, що він має боротись «за суверенну Українську Державу в її етнографічних межах»... Яке становище займають російські політичні середовища щодо суверенної Української Держави, чи яке становище зайняв до неї покійний СОНР всім відомо. І коли організація, яка ставить за основну ціль співробітництво з російськими організаціями, починає говорити про суверенну Українську Державу, то це може мати лише одно значення, а саме, що без ідеї суверенної Української Держави, та ще в її етнографічних межах, отже соборної, немає чого рипатись до українських мас.

Коли говорити про тих людей, що підтримують ідею федерації України з Росією, то як каже російська народня приповідка, їх не найдеш «дньом с огнем» в українській публіцистиці і через те доводиться звертатися до російських джерел. Сам цей факт, досить повчальний. В російській пресі зустрічаються такі прізвища як Дікій, Богатирчук, Дніпров, Марченко і ще пару анонімів, які обов'язково кінчаються на «ко» і які представляють серед росіян (а не серед українців) українських федералістів.

За час короткої діяльності цієї федералістичної компанії зібрався достатній матеріал, щоб розрізнати їх на три категорії. Перша категорія — це платні агенти росіян типу Гулая, Золотаренка; друга категорія — це росіяни українського походження типу Богатирчука, Дікого і нарешті третя категорія — це чисті росіяни, що виступають під псевдами, що кінчаються на «ко».

I перша і третя категорії нас мало цікавлять. Більше нас цікавить друга категорія як люди українського походження, дещо обізнані з українським політичним життям. В російській публіцистиці вони спеціалізуються на тому, щоб компромітувати перед світом український самостійницький рух і саму ідею Української Державності. Найповерховніший аналіз їхньої публіцистики показує, що вони власне шлякі федералісти. Федералістами вони стали тоді, коли про федерацію заговорили російські політичні середовища. Фактично це російська агентура, яка прикриваючись українським ім'ям, робить те, що їй наказує господар, хлібодавець. Господар за федерацію і вони щирі федералісти. Завтра господар об'явить, що «не було і немає» і вони з піною у рота будуть доводити, що таки не було і немає. Наказали Богатирчукові написати відповідь Багряному і він написав, хоч сам признається, що відповідати не хотів (див. «Голос Народа» 23. 9. 51 р.).

Між іншим у своїй відповіді Богатирчук пише, що він знає і любить українську мову, але й російську мову він знає не гірше української, а «может быть» і краще. I власне в отому «может быть», і вся характеристика, і все політичне вірую всіх Богатирчуків. Є ж, скажемо, американці російського походження, які знають і люблять російську мову, але англійську мову знають краще, бо вони американці. Такі американці російського походження, при зударі інтересів США і Рссії стануть на захист США, і нікого це не здивує. Що ж дивного, що в проти-

річчях України і Росії, росіяни українського походження стають на захист Росії.

Підлість цих людей виступає лише тоді, коли вони, захищаючи інтереси російської державності і інтереси російського народу, видають себе представниками українського народу та мотивують все це інтересами українського народу, який за їх твердженням є тої ж думки, що й вони. Вони всю свою енергію, всю свою вмілість вживають на те, щоб оббілити тих, які довели Україну до того стану, що могли голосно заявити: «не било, нет і бить не может».

Яскравим представником цієї категорії людей є Дікій. Він у своїй україножерській публіцистиці завжди підкреслює, що він потомок козацького, запоріжського роду. Можливо, що це й так. Можливо, що якийсь його прадід навіть брав участь у Переяславській Раді. І дуже можливо, що він був у числі тої більшості, що після пророчої промови о. Гурського, вчинила бунт, називаючи Хмельницького зрадником підкупленим Москвою.

Але то був якийсь прадід і називався той прадід безпereчно Диким. А от його поганий правнук трансформувався в Дікого. Що це щось значить, показує таке просте зіставлення фактів. Тичина, друкуючись в російській пресі, в умовах навіть большевицької дійсності ніколи не перероблявся в Тічіну. Коли ж такій трансформації піддався п. Дікій, то це безперечно про щось говорить.

Рух так званих українських федералістів народився в надрах горезвісного «Нового Рус. Слова» — теж факт знаменний. Після україножерської, погромницької кампанії, проведеної цією газетою поява такого «руху» цілком закономірна та і свідчить лише про те, що оранжери цієї кампанії втратили міру в своєму протиукраїнському наставленні. Поява виконковому федеральному з його трибуною «Східняк» на шпалтах того ж «Нов. Рус. Слова» це той порох у вічі чужинців, який на протязі віків росіяни вміли запускати коли облюбовували собі жертву. Зрештою вся ця затя, як твориво штучне, провалилася.

З таким же успіхом і може за меншу кількість «серебряників» англійці могли б зорганізувати з чистих росіян рух росіян федеральні, які б на шпалтах англійських газет почали кампанію за федерацію Росії з Великобританією. Мотиви могли бути самі, що і в «українців федеральністів» з під стягу «Нов. Рус. Слова» — великопростірність, широке (можна сказати світове) поле діяльності,

світова мова, культура, героїчна історія і т. д. і т. ін. В такій федерації, за твердженням росіян федералістів в інтересах російського народу має бути повна централізація зі зосередженням політичного і економічного керівництва федерацією в Лондоні, який розпоряджає твердою центральною владою. Державна мова англійська. На сторінках газети «Таймс» появляється «стороннє повідомлення» під назвою «К а ц а п» де росіяни федералісти пропагують свої ідеї уже в російській мові. Не важко передбачити, яку позицію зайняли б російські патріоти до цих своїх земляків і ми, українці, могли б їм лише поспівчувати.

За всю цю федералістичну кампанію ми не збираємося судити їй ганити росіян. Це їх державна рація, яку вони з тією чи іншою вмілістю пропагують і захищають. На цьому місці ми можемо висловити лише свій жаль до тих нечисленних українців, які, чи то з малосвідомості, чи то ради «лакомства» чужого, полізли в єдинонеділимське болото. Але турбувались про те, що такі українці все ж таки знаходяться немає чого. Яка імперія немала серед поневолених нею народів своїх прислужників і агентів? І росіяни не були б державною нацією коли б за своє 300-ліття панування не виховали своєї агентури серед поневолених ними народів.

Ця агентура, це власне їй всі кадри, на які можуть розраховувати росіяни в боротьбі проти українського самостійництва. Тут в еміграції вона складає якусь частину одного процента, а в Україні й того менше, бо гачок з доларовою наживкою там діяти не буде. Навіть росіяни, які родилися і виросли в Україні, в своїй масі не стоять на проросійській позиції і не будуть опорою Росії в Україні. До цього нашого твердження наведемо один характерний факт. В часи колективізації декілько російських сел біля Новомосковська підняли повстання і пішли в бій проти військ ГПУ з прaporом, на якому написали: «За по-рабочонную Україну». Напис, як бачимо, російський, але який зміст?

Що ж торкається Гулаїв, Золотаренків, Дікіх і Богатирчуків, то це ті краплені карти, за допомогою яких росіяни виступають проти нашого державницького руху. Це настільки ясно і для самих росіян, що у Вісбадені їх по-соромилися показати на люди. І, треба було безпardonності солідарістів, для яких всі засоби добре, щоб з цими краплинами картами виступити в Дюсельдорфі.

V. Рушійні сили нашого самостійництва

У нас нема ніяких підстав вірити в щирість обіцянок росіян. Навпаки, у нас є всі підстави не вірити цим обіцянкам. Україна двічі вступала в союз із Росією і обидва рази була жорстоко ошукана. За першого союзу (1654 р.) москалі нас ощасливили панциною, за другого союзу (1922 р.) ми одержали від росіян колгоспну панщину. Де гарантія, що третій союз буде щасливіший, чим перші два? Коли історія чогось участь, то вона підказує базувати наше співжиття з росіянами на цілковитій суверенності обох народів.

Вся вікова політика російської імперської еліти, вихованої на татарських традиціях (та і кровно надзвичайно спорідненої з татарами), була скерована на безмежне поширення своїх кордонів, без жадного узгляднення добробыту навіть свого московського народу. Офіційний мотив цієї експансивної політики був прикритий плащиком культурної місії. А вся ця культурна місія зводилася до політики «обрусення» підбитих народів. Вона однаковою мірою застосовувалася як до народів, що культурно стояли вище москалів (Польща, Україна, деякі народи Кавказу), так і до народів, які культурно стояли нижче москалів (чукчі, якути). В політику «обрусення» були впряжені: Православна Церква, що була цілком поневолена царською владою, і т. зв. московська культурна еліта, що почала розбудовуватися на засадах імперськості.

До чого вела і чим кінчалася ця «культурна» місія росіян, навіть такий кумір російського експансивного духу, як А. Пушкін мусів з сарказмом констатувати:

«Пасітесь, мірніє народи,
Вас не пробудіт честі кліч!
К чому стадам дари свободи?
Іх должно резать ілі стріч,
Наследство іх із рода в роди —
Ярмо с гремушкамі да біч.»

Таких перлів (але без жадного сарказму) у російській літературі, починаючи від іг. Філофея з XVI століття через Карамзіна, Белінського, Пушкіна, Тургенєва й кінчуючи їх духовими дітьми, большевицькими «інженерами людських душ», можна було б навести багато. Чого варта одна «Полтава» А. Пушкіна, де, прославляючи чорні діла Ко чубея, шпигунство і доносицтво піднесені до культу геройства й вжиті всі засоби (від поетичного талану до фальсифі-

кації історичних фактів), щоб принизити, очорнити українського національного героя гетьмана Івана Мазепу. Свою „толіку“ до цього докивула й Російська православна церква, запровадивши в обряд своїх богослужб анатему І. Мазепі. І чи не крайнім цинізмом було неволити український народ вислуховувати ці анатеми. Погляньмо на образ українського гетьмана в світовій літературі (Вольтер, Байрон, Гюго), і ми побачимо всю тенденційність і фальш Пушкінової «Полтави». Після цього нерукотворного пам'ятника шпигунству й донощицтву що ж дивного, що большевики ставлять монументи Павлікам Морозовим? Цим вони лише потверджують тяглість вікової московської традиції.

Вихована на цих перлах своєї культурної еліти, серед якої за висловом Г. Федотова «В суті тільки Герцен із усієї плеяди XIX віку може навчати свободі» російська інтелігенція надзвичайно болісно сприймає всякий прояв поневолених Росією народів до усамостійнення. Стоячи ще й тепер на принципі етнографічної маси, отарности поневолених народів, які можна спокійно стригти і навіть різати на користь імперії, вони, російські імперіялісти, безсоромно заявляють, що «український народ зовсім не мріє про свою національну велич» («Нов. Рус. Слово»), вони мріють і надалі мати нас лише гречкосіями, звідси і вся нагінка на українську інтелігенцію, що вона, мовляв, не виявляє прагнень українського народу. Що ці відвічні прагнення українського народу репрезентує вона... російська інтелігенція.

Російська інтелігенція, заворожена ворожими настановами до всього українського таких своїх кумірів, як Белінський, Тургенев, Гор'кий, та улюлюканням таких «мосьок» як Солоневич, цілком прогавила весь процес культурного відродження України, який, почавши слабким, несміливим культурництвом, вже давно дійшов до свого логічного завершення, а саме: що без Української Держави не може розвинутись повноцінна українська культура, тобто того висновку, який колись ствердив Фіхте, поставивши під сумнів існування культури у бездержавного народу. Хіба не характерично, що навіть українські комуністи, які були під цілковитим впливом російських комуністів, рятуючи за тісний союз із Росією, згодом під впливом невблаганної дійсності, приходили до протилежних висновків і кінчали свою кар'єру в підвалих НКВД за український націоналізм.

Хвильовий визначний український письменник і патріот, що на початку своєї літературно-громадської діяльності був правдивим комуністом прийшов до висновку, що «російська література тяжить над нами в віках, як господар становища, який привчив нашу психіку до рабського наслідування. Отже вигодувати на ній наше мистецтво, це значить затримати його розвиток. Кінець прийшов не тільки мало-російщині, українофільству й просвітянщині але й задрипанському московофільству».

Весь культурний ренесанс короткої весни України ішов під цією настанововою. Хвильовий був лише речником того могутнього руху, який уже не інстинктивно відштовхувався від Росії, творячи українські полки, дивізії і корпуси 1917-18 рр., а був цілком свідомий не тільки свого сьогоднішнього завдання, а й ставив уже завтрашню ціль у вигляді азійського ренесансу.

В Москві вдарили на сполох — «хахлам мало мови» і вирішують вдатися до свого старого, випробуваного протягом історії, заходу обезголовлення народу. Починається масакра 1930-1933 рр. Масово розстрілюються українські вчені, письменники, мистці і все, що на голову стояло вище серед народу, аж до викладачів української мови включно. Під ширмою ліквідації куркуля як кляси ліквідується опора цієї культурної еліти — свідоме селянство. Нарешті, щоб підірвати саму біологічну основу українського народу, влаштовується штучний голод 1932-33 рр. що становить понад п'ять мільйонів жертв. Усесоюзна масакра 1937-року найбільше лютує в Україні.

Вся ця колосальна масакра припадає на період боротьби з так званим місцевим шовінізмом, який на той час проголошено головною небезпекою. Показано, що період, коли головною небезпекою був великорержавний шовінізм росіян, носії цього, часто зоологічного, шовінізму не зазнали жадного переслідування. Вся боротьба проти великорержавного шовінізму росіян провадилася резолюціями, які нікого ні до чого не зобов'язували.

Період т. зв. українізації, що був вимушеною поступкою Москви в часи її відносної слабкості, був, власне, хвилевою поступкою, бо, як тільки скріпився апарат насилення, він був замінений найреакційнішою русифікацією, а все, що виявило себе найбільш національно свідомим, було жорстоко винищено.

Але не зважаючи на ці велетенські жертви, рух спротиву в Україні, не вдається ліквідувати. Він заганяється в

підпілля і там діє далі. Наскільки Україна була неупокорена, цими понад драконівськими заходами, показали перші дні другої світової війни. Фальшива пропаганда німців найшла пригожий ґрунт серед українців советської армії. Вони масово почали здаватися до полону, захоплюючи за собою інших і навіть росіян. (Армія, яка була розташована на заході, складалася переважно з українців, а поповнення її в перші місяці війни, за рахунок загальної мобілізації, було виключно українським.) Коли ж німецькі цілі війни стали відомі, український народ найшов мужність виявити організований, збройний спротив обом окупантам.

Нема жадних об'єктивних вказівок на те, що після війни стремління до усамостійнення в Україні зменшилося. Навпаки, є всі підстави твердити, що воно чимало збільшилося. Не з доброчесності, а зі «скрежетом зубовним» Москва випустила Україну на міжнародну арену, дозволила на окремий український прапор, на окремий український гімн — 112 проектів якого забракувала за ті чи ті націоналістичні тенденції. Не з приемності чи доброчесності до України зверхдиктатор Сталін мотивував свою непоступливість перед союзниками щодо західних областей України фразою: «А що я скажу українцям?»

А про що говорить теперішня посиленна нагінка на різni ухили в Україні? (фіяско української декади в Москві, нагінка на Сосюру і погром серед українських письменників, композиторів, істориків...). Крім того, по війні в СССР з'явився новий поділ населення на дві нерівноправні категорії, а саме: на тих, що були і не були на теренах, зайнятих німцями. А що вся Україна була окупована німцями, то все українське наелення вже одним цим є другосортними громадянами СССР. Мільйони українців, що побували в Європі, хіба вони не звернули уваги хоч би на добротні сільські будівлі в Європі й не задумалися — чому вони, посідаючи найбагатші в Європі терени, примушенні жити в примітивних соломою критих мазанках?

По війні шалено посилився російський націоналізм. Не совети його вигадали й не вони його «застрільщики». Вони були лише бранцями цього націоналізму й змушені провадити всю свою політику згідно з віковими напрямними російського імперіалізму, бо в іншому разі він загрожував перерости їх і поглинути. А що вся внутрішня політика советів вагітна гіперболізмом, то й сприяння російському націоналізмові дійшло до гіперболізму. Від усієї решти нардів СССР почали категорично вимагати рівнятися на росій-

ський народ, як «ведущій» і безпомильний. Російська література, російська пісня, російська музика, російська людина виставляються зразком советської літератури, советської пісні, советської музики, советської людини. Історія російської імперії, російська культура, старі російські вчені, письменники, культурні діячі, полководці й навіть царі кваліфікуються як явища прогресивного характеру, тоді як в Україні й інших советських республіках все це буржуазно-націоналістичне. Навіть Шаміль, якого і стара російська історія не насмілювалася ганьбити, в советській історії потрапляє в турецькі й англійські шпигуни.

Всякі ухили від цих російських зразків, російських тлумачень і напрямних жорстоко (до фізичного знищення включно) переслідуються під ярликом буржуазно-націоналістичних ухилів. Безперечно, що ці дискримінаційні тенденції Москви лише посилили сепаратизм в окремих республіках, а насамперед в Україні. Крім того, як Москва не править і не споторює історію України, але від думаючої частини українства не можна сховати того, що вся політика Росії щодо України повна чорних плям без жадної світлої цяточки. Тут і розчленування України (1667 р.), тут і торгівля українськими землями (протягом довгого історичного періоду значні українські терени були предметом політичної розгри на чолі з Росією, та перебували у володінні різних держав), тут і багаторічне чи довічне ув'язнення, і навіть свідоме винищенння української провідної верстви (Кальнишевський, Полуботко, Дорошенко, Шевченко), тут і зруйнування Січі Запорізької, поневолення Української Церкви, панцина, скасування Гетьманщини, заборона друку українських книжок, тут і привласнення нашої історії, і навіть нашої старої назви — Русь, нарешті заперечення нашого фізичного існування, тут і жорстокість большевицької Росії з новою панциною, і нарешті приниження українського народу до якогось бідного родича — меншого брата.

Всі ці факти загальновідомі. Ясна їхня цілеспрямованість. І дивно було б, щоб українці й далі шукали якоєсь залежності від Росії, як це роблять гулаї. Стремління до незалежності в Україні диктується самим життям. І лише свідомі шахраї можуть твердити, що український самостійницький рух підтримують лише галичани та поодинокі інтелігенти з Великої України. Таким же абсурдним твердженням є й те, що цей рух базується на ненависті до росіян та характеризується крайнім шовінізмом. В Україні давно

проведена грань між російським народом і російськими імперіялістами, як і між російським народом і боїльщевицькою олігархією. І коли українці таврутують російських імперіялістів, то це не значить, що таке ж там ставлення і до російського народу.

Зрештою, самі російські емігранти прекрасно знають, що український самостійницький рух — це далеко не поодинокі інтелігенти та галичани, бо в своїх політичних програмах передбачають різні запобіжні заходи (всі й без винятку передбачають тверду центральну владу). Російські соціялісти вважають навіть здивом якось затушковувати завдання цієї твердої центральної влади й не ховаючись пишуть у своїй програмі: «Центральна влада повинна бути сильна, щоб перебороти чималі відосередні сили.» Отже, російські імперіялісти знають, що такі відосередні сили існують і що вони настільки чималі, що довірити місцевим урядовим чинникам побороти їх Москва не наважується. І вони прекрасно здають собі звіт, що ці відосередні сили треба буде поборювати не шляхом пропаганди, а силою, отже тюрмами, катаргою, розстрілами, економічним визиском, бо тільки для цього «центральна влада повинна бути сильною». Щож до шовінізму, то треба мати крайньо хворобливу уяву, щоб назвати рух, що прагне лише волі свого власного народу, шовіністичним, а своє стремління до покровлення інших народів — прогресивним і демократичним.

В Україні нема ненависті до інших народів, а серед них і до народу російського, бо і йому, не зважаючи на всі неприховані послаблення з боку влади, живеться не легко. Але це зовсім не означає, що український народ не прагне незалежності. Незалежницькі тенденції серед українського народу базуються не на ненависті, а на гіркому досвіді, що російська зверхність є гальмом до розвитку своєї культури, своєї мови й своєї економіки.

Те, що проектиують найпрогресивніші російські політичні середовища для майбутньої федераційної Росії, не дає нам жадних підстав надіятись на якусь радикальну зміну в цій галузі. Ми вже вказували, що передбачається наслідувати вікові традиції російської імперії, що нічого доброго нам не віщує, а тут наведемо ще один цікавий факт, який до того ж свідчить, що посилення на вікові традиції це не порожній звук.

В мельгуновському журналі «Возрожденіє» ч-13 за 1951 р. зазначається, що росіяни не проти узаконення окремих мов (в оригіналі — «діялектів»), але при одній умові: «еслі ето

не угрожает історіческі сложившемуся государственному цéлу і если это не отриваєт маси людей от високорозвитого літературного язика і более високого культурного комплекса, способствуя его ослабленію і гібелі».

Коли це перекласти з езопівсько-імперського жаргону на звичайну в т. ч. і російську) мову, то це означатиме, що в федеративній Україні й надалі пануючою мовою має бути мова російська, що й надалі Гоголі, Достоєвські, Чайковські, Репіни мають репрезентувати культуру російську, а для української культури вистачить, коли її репрезентуватимуть Тесленки, Васильченки, Чайки. Мову українську ніхто не забороняє, нею можна користуватись в сім'ї, початковій школі, в установах місцевого самоврядування, але не в установах міського чи обласного значення, не в установах промисловості і транспорту, бо цього поля діяльності російка інтелігенція не думає лишати тільки для української інтелігенції, а українізуватись вона вважає за низьче своєї гідності.

Мельгуновці у тому ж числі «Возрожденія» ч. 13 не криючись заявляють, що треба найти таку форму співжиття в рамках спільнної держави, щоб росіянам не довелося обашкирюватися, отатарюватися, українізуватися і т. ін. Коли ж такої форми не пощастило знайти, то — «грудьми стати на захист власного існування». Виходить, що башкирізація, татаризація, українізація лише тих росіян, що живуть серед і за рахунок башкирів, татар, українців і ін., загрожує існуванню всієї російської нації і вона має грудьми стати, щоб захистити своє існування. А от русифікація башкирів, татар, українців і ін. на думку демократів мельгуновців зовсім не загрожує їхньому власному існуванню і їм нема за що ставати грудьми, бо це, мовляв, «вищий культурний комплекс».

Чи є тут якась логіка? Але в російських імперіялістів не питайте про логіку, коли мовиться про збереження цілості імперії. Все ж навіть російським імперіялістам не завадило б знати загальновідомі факти, а саме: що проти політики, дискримінації, політики, що заперечує право народові на його власне державне життя, в наш час повстають не тільки азійські, а навіть африканські народи.

VI. КІНЦЕВІ ЗАУВАГИ.

Російський дослідник проф. Головін у своїй праці «Російська контрреволюція» констатує, що «Коли спалахнув большевизм, найбільш покірними рабами його стало селян-

ство бувших корінних теренів Московської держави» (кн. 26 ст. 24). До цього ж висновку приходить і керівник протибольшевицького білого руху ген. Денікін. Але було б не справедливо складати вину за винекнення і закріплення большевизму лише на російський народ. Значну вину за це несе Захід і в першу чергу тодішні вершителі долі світу — керівники Антанти. Адже большевики не могли поставити ніякого спротиву цілком виснаженій на той час Німеччині, а, що могла зробити Антанта на вершку своєї могутності?

Але реально вона не зробила нічого. Більше того, вона ігнорувала і навіть поборювала цілий ряд дієвих антибольшевицьких сил, а там де вона допомагала (біла армія), то цілком не достатньо. Більше того, ця допомога іноді узaleжнювалася вимогою компромісу з... большевиками. Тепер уже відомо, що це було не випадково. Значна частина тодішніх політиків розраховувала так: Росія — цей основний масив слов'янства, мусить сама себе обезкровити й таким чином зменшити приріст слов'янського населення, що почав лякати Захід і був навіть предметом таємних конференцій ще перед І-ю світовою війною. Цю настанову західніх політиків прекрасно схарактеризував колишній диктатор Польщі Пілсудський у своїй розмові з російським революціонером Бурцевим. Бурцев приїхав до Пілсудського прохати допомоги проти большевиків, на що той відповів: «Та яка ж нам, папаша, рація допомагати вам? Хай Росія ще погніє років 50 під большевиками, а ми тим часом станемо на ноги, зміцнімо...»

Ось чому Захід був сліпий і глухий до всього того, що творив большевизм в СССР. Так було доти, поки большевизм тримався інтернаціональних зasad. Та большевики потім зорієнтувалися, що інтернаціональний большевизм все буде чужаком серед народів СССР і через те почали шукати твердішої бази, що з одного боку — не перекреслювала б їхнього стремління до світового панування, а з другого була б близька й промовляла до серця основної маси народу й основної своєї еліти — членів комуністичної партії. Такою базою стає вікова ідея російського месіянізму. Сталін стає абсолютним диктатором лише тоді, коли починає переводити ці ідеї в життя. Те, що Сталін є грузин, нічого не означає. Російська історія знає цілий ряд чужинців, аж до помазаників на царському троні й міністрів включно, що віддано служили російській ідеї.

Комунізм, відчувши опору стомільйонової маси росіян,

легко зламав всі премудрі, будовані Версалем, санітарні кордони й явився перед Заходом не привидом, а реальними танковими дивізіями з атомовою бомбою за плечима. Тоді тільки Захід згадав про страждання і голод підсоветських народів, про рабську працю і про 15 мільйонів рабів в тaborах. Може пізно, але краще аніж ніколи.

На сьогодні, коли кістлява рука комунізму хватає за горло Захід, ми маємо реальні передумови III-ї світової війни. Корея це була генеральна репетиція і досвіднє поле цієї війни, як свого часу Еспанія була досвідним полем II-ї світової війни.

На черзі дня стають не тільки стратегічні, а й політичні пляни війни. Ось чому все більше й більшечується голосів за те, що мусять бути розроблені ясні й детальні пляни упорядкування сходу Європи й в першу чергу теперішніх просторів СССР. І ось чому, відчуваючи, що б'є дванадцята година російської імперії (тепер у вигляді СССР) заворушилися всі — малі й великі ради ідеї російської імперії. Як гриби появляються ріжні комітети, посыпалися відозви, декларації, спішно перелицовуються політичні програми. Все це підпорядковано одній меті — за всяку ціну відсунути цей роковий для імперії удар.

Всі дослідники періоду II-ї світової війни сходяться на тому, що Рузвелт допустився величезної хиби, коли він уперто відмовлявся включити політику в військові пляни. Його девіз: «треба перш за все виграти війну» цілком скрахував. Війну то виграли та миру не здобули. І ось тепер російська еміграція, а за нею і Американський Комітет висувають таку ж саму концепцію майбутньої війни з большевиками. Вони кажуть: «треба перш за все перемогти большевизм, а потім народ вирішить чого він хоче» забиваючи, що в теперішніх війнах народ повинен знати не тільки проти кого, але головне — за що він має воювати?

Щождо посилення на народ, то це демагогія чистої води. бо вже тепер, не питуючи народу, російська еміграція вимагає гарантувати цілість «історичної Росії», але щодо почесолених народів, то ця концепція про «волю народу» уперто повторюється і виставляється як останнє слово демократії.

Винахід старої Росії були потьомкінські села, винахід соціетської Росії — народня демократія (народоправство?) при якій 99,7% таємно поданих голосів збирають комуністичні кандидати й такий же відсоток таємно поданих голосів у Галичині, Бесарабії, Литві, Латвії і Естонії за приєднання їх до СССР, хоч загальновідомо, що комунізм, большевизм,

соціалізм там ненавиділи всіма фібрами своєї душі. Але голосували.

Так чому ж не припустити, що й байдалаківська демократична Росія зуміє зібрати такий же відсоток таємно поданих голосів за едину неділиму Росію. Передбачають же монархісти у своїй програмі плебісцит з такими лише двома питаннями: 1. Або монархія і приватна власність, 2. Або республіка й соціалізм. („Наша Страна“ ч. 22, 9. 7. 49). Не треба бути пророком, щоб передбачити близьку перемогу монархістів при такому плебісциті, хоч це буде далеко від дійсної волі народів.

Все це істини, здавалося б, елементарного характеру. Але для Заходу й особливо — США це рівняння з багатьма невідомими, особливо коли їх намагаються розв'язати за допомогою експертів і консультантів російського походження. Правда, в США намічається тенденція відсепарувати цих консультантів і експертів замінюючи їх природними американцями, але це ще далеко до повного унезалежнення.

Все ж, є багато ознак, що обрії дійсного стану в СССР, перед світовою громадською думкою, все більш поширюються. Великим кроком уперед є й те, що готовуючись до війни з СССР, американці стають на єдині вірний шлях — шукати союзників в самому СССР. Але ставши на цей єдині вірний шлях, американці не знають на яку ступити дзялі — хто ж ці надійні союзники? З одного боку, це компактна маса, майже 100 мільйонова маса росіян, добрих воїків, злютованих багатовіковою державницькою традицією, але з невиразним протисоветським обличчям. З другого боку понад 100 мільйонова маса розпорошених, слабо організованих і спаяніх неросіян, але з явним протисоветським настановленням.

Російська еміграція, використовуючи всі свої зв'язки й впливи, намагається переконати Захід, що якраз тим союзником може бути тільки російський народ і ніхто більше. Про інші народи не згадується нічого для пристойності Послання Американського Конгресу до народів СССР вона трактує, як звернення тільки до російського народу. Солов'євич навіть уточнює — «до російського народу, а не до білоруського й інших» («Наша Страна» ч. 89, 29. 9. 51 р.). Застерігається не змішувати большевизм з російським народом. Російський народ не несе жодної відповідальності за політику большевизму. СССР це не Росія і т. д. в цьому дусі.

Коли СССР це не Росія, то яким правом росіянини претенують на спадщину по СССР? Це лишається невідомим. Мішати ж російський народ з большевизмом і ми не схильні. Що ж до відповідальності за політику большевиків, го очевидно російський народ не буде більше відповідати, як скажемо італійський чи німецький народи за політику фашизму чи націонал-соціалізму. Коли ж росіяни хотять мати перевагу перед цими народами, то яким правом вони користуються? Очевидно специфічно російським.

Наскільки ж російський народ проти советів, це він мусить довести сам, без жадного попереднього задобрення. Коли ж, як твердить російська еміграція, він може йти з Заходом лише тоді, коли будуть дані гарантії недоторканності, не російських етнографічних теренів, а всіх теренів, які Росія у свій час придбала з допомогою заліза й крові, щоб він, російський народ і надалі був пануючою нацією, коли лише за таку ціну він може підтримати Захід, тоді це народ імперіяліст, поневолювач і проти нього як такого треба виступати всьому світові зі всією рішучістю з застосуванням всіх застережних заходів, як це зараз робиться по відношенню до Німеччини.

Думаемо, що воно так не є. Російському селянинові не потрібні ні Україна, ні Кавказ, а що це поле діяльності для російської півнітелігенції, російського чиновництва, то їм, очевидно, доведеться свої апетити зменшити й звернути увагу на не близьку становище свого простого народу. Там їм праці вистачить на добру сотню років.

А тому й для російського народу, як і для решти народів СССР потрібна гарантія, а саме, що на їхню суверенність ніхто не посягає, що на своїх етнографічних теренах вони будуть повними господарями. Що ж до «расчленітельних» тенденцій, які буцім то є найкращим подарунком Кремлеві, або щодо власівської шкури невбитого медведя, то справа стойть так.

Сам ген. Власов прекрасно усвідомлював, що цього медведя вбито ще в 1917 р. і тоді ж поділено його шкуру. Правда російським комуністам вдалося цю шкуру зшити на живу нитку. Коли подивимось на мапу СССР, то ці шви прекрасно видно. Утримуються вони лише дякуючи шаленому теророві. Впаде цей апарат насилля і цієї шкури не треба буде ділити, вона сама розлізиться по згаданих швах. Ось чому ген. Власов так домагався зімкнутого кулака (а тепер наслідувачі його — твердої центральної влади), яким потім можна було б вдарити по ріжких сепаратизмах.

Категоричне твердження росіян, що всякі пляни розчленування СССР на природні національні держави, є неоціненою допомогою советській пропаганді, що «тільки ця настанова Заходу може спасті советів, інших спасенних можливостей у Кремля немає», зустрічає таке ж категоричне твердження поневолених народів, що якраз ставка на розчленування СССР на природні національні держави є смертельною загрозою для Кремля і відбирає всі козирі в советської пропаганди. Тільки така настанова Заходу й ніяка інша гарантує Заходові перемогу над московськими можновладцями. Національне питання — це ахіллесова п'ята СССР.

Противники цієї точки хай скажуть, де і коли більшевицька пропаганда говорила до народів СССР, що на Заході виношуються пляни зробити Україну, Білорусь, Туркестан, Кавказ... самостійними державами і що під такими гаслами передбачається вести III-ю світову війну? Коли б це було в інтересах советської пропаганди, то вона трубила б про це при кожній нагоді. Але ніколи вона цього не твердила й не посміє твердити, бо це означає рубати гілку на якій вона держиться. Адже советська пропаганда із шкури лізе, щоб довести поневоленим народам, що вони цілком самостійні держави, що СССР це лише добровільний союз і що більшої самостійності нігде й ніколи ці народи не можуть одержати.

Розчленування в советській пропаганді фігурує, але в якому сенсі? В тому, що Захід хоче розчленувати й колонізувати терени Советського Союзу, тобто те, що мали на меті Гітлер, Розенберг і Ко. Іти по стопам Гітлера й Розенберга для Заходу безперечно згубно. Проти цього застерігає й російська еміграція, але наперед підправивши самі пляни Гітлера й Розенберга.

Що б там не твердили російські імперіалісти, але сучасний хід історичного процесу працює в користь поневолених народів. На сьогодні є загальновідомим не тільки для нас і росіян, але для всього світу, що на терені СССР найбільші сепаратистичні тенденції існують якраз в Україні. І от припустимо, що й на цей раз росіянам вдасться за допомогою американського війська відновити статус кво колишньої Російської імперії. В такому випадку перед росіянами повстає дві можливості: 1. Жорстоко переслідувати націоналістичні тенденції в Україні й решті республік, проводячи старий курс асиміляції (наслідування традиції старої Росії) і цим намагатися затримати ці терени на довший час при Росії. В цьому випадку росіянам доведеться залишити й м'я-

сорубку МВД, і сталінські кацети, і широкі простори Сибіру для колонізації їх не покірними націоналами. Друга можливість та, яку зараз обіцяють росіяни, а саме, широка (звичайно в російському розумінні) місцева автономія з своєю мовою, школою, культурою, економікою, а все це означає зарані погодитись, що настане час, коли для зросту всіх цих елементів російська зверхність буде гальмом і ці народи так або інакше усамостійнятися.

Думаємо, що тепер найбільш пригожий час для росіян докорінно переглянути своє ставлення до поневолених народів. Захист спільніх інтересів, про які так часто розписується російська еміграційна преса, буде успішним лише тоді, коли це будуть дійсно спільні інтереси, а не чисто російські й тоді, коли їх будуть обороняти не раби, а вільні народи. А спільніх інтересів і тепер, і в майбутньому у нас може бути багато.

Незабуваймо, що настанова висловлена 30 років тому Пілсудським не віджила й на сьогодні. Захід ще й досі не став на шлях безкомпромісової боротьби з большевизмом. Політика «контенменту» або стримування комунізму не може бути якоюсь реальною для нього загрозою. Швидче навпаки. А на завтра Айзенгауер заповідає політику *rall back* — або відтиснення комунізму в його природні (?) межі. Чи віщує це нам чимсь добрим? Скільки ця доктрина проіснує невідомо, але вона неминуче прийде до третього етапу — *tear off* або відриву окремих частин від СССР. Ця політика, нам поневоленим народам, про щось говоритъ, але що станеться до того часу з нашими народами?

Майбутній зудар Західу з СССР впаде на голови наших народів. І чи то ця війна буде вестися під гаслом відновлення Російської імперії, чи за її розподіл, і в тому й в другому випадку найдуться великі сили (одні ідейно, інші по інерції), що будуть захищати кремлівських володарів. Наше завдання звести цю кількість захисників кремлівських можновладців до мінімума, а для цього потрібно зусилля всієї еміграції направити в одно річище.

Чи можливо це? Думаю, що можливо при одній лише умові, коли в наших стосунках з росіянами буде діяти загальнолюдська, а не специфічно російська, мораль. Мусить діяти проста засада — те що росіяни бажають волі й незалежності своему народові таке ж притамане й іншим народам. Понад 35-тирічне, хоч і фіктивне, існування «союзних»-національних республік не пішло на марне. Росіяни мусять погодитися з фактом, що поневолені народи й

в першу чергу Україна — переросли рямці Російської імперії, що вони вже не вкладаються в це Прокрустове ложе, як самі росіяни в свій час переросли рямці татарської імперії.

Не вадить урахувати й приклад Англійської імперії, а не виставляти цей приклад на килики, що це мов овоч, готовий впасті большевикам до пазухи. («Возрожденіє» ч. 13, 1951 р.) Хто це говорить, ті чия відчизна ось уже понад 35 років сидить у тій пазусі.

Згода можлива, але тоді, коли український самостійницький рух знайде зрозуміння серед росіян. Ксли росіяни Герцен, Федотов та Алексінський не будуть білимі воронами на чорному фоні російської політичної дійсності. Коли не лишатимутися «гласом вопіющого в пустині» такі документи, як колишня програма ген. Корнілова де він писав: «Польща, Україна й Фінляндія, що перетворилися в окремі національні державні організми, мусять бути широко підтримувані урядом Росії в їх змаганнях до державного відродження, щоб цим ще більше скріпити вічний і незламний союз братніх народів.» (Архів русской революції, том 9, Берлін, 1923.)

Яка не була ліберальна татарська імперія по відношенню до Московських князівств, але російська історія розглядає цей період, як найчорнішу свою сторінку. Це був пропащій час для московського народу. Пушкіних, Толстих і цілої плеяди близкучих талантів він не дав і не міг дати. Вони з'явилися тоді, коли Росія стала самостійною державою.

Таким же пропащим часом для українського народу є період імперського панування Росії, до того далеко не ліберальної, що ставила ставку на асиміляцію підвладних її народів і в першу чергу українців. І природньо, що для того, щоб не бути погноем інших народів, для того щоб мати змогу виявити всі свої можливості в галузі культури, в галузі економіки, для того, щоб власна праця не марнувалася і не була предметом визиску чужих чинників, а була основовою власного добробуту — український народ прагне своєї самостійності.

Перші підсумки III-ї сесії УНРади

Певна частина української еміграційної громади чекала III-ї Сесії УНРади з великим напруженням: і ті, для кого Державно-Політичний Центр і його парламент в екзилі — Українська Національна Рада — є єдиним законним репрезентантом Української Народної Республіки, і ті, що, втративши ясність конечної мети — визволення своєї Батьківщини — в своєму партійно-груповому засліпленні намагаються поборювати УНРаду.

В антиунрадівських колах багато говорилося про те, що III-я Сесія буде останньою Сесією УНРади, що внутрішня боротьба, внутрішні протиріччя між політичними середовищами, що творять УНРаду, досягли нібито такої межі, що надалі будь-яка конструктивна співпраця неможлива. Злива найбрутальніших інсінуацій на адресу УНРади, як такої, та на адресу окремих партій, що входять до УНРади, не припинялись ні на хвилину. УНРаду й її Виконавчий Орган та провід окремих партій обвинувачувано у всіх смертних гріхах аж до національної зради включно.

Дійшло до того, що так звана Спілка Визволення України, яка є сліпою зброєю в руках відомої групи українських націонал-екстремістів, напередодні скликання Сесії звернулась до всіх організацій з листом-обіжником, запрошуєчи «зняти своє становище до «хвильовизму». Із-за цього, нібито невинного, хоч і явно провокативного, «запрошення» цілком виразно виглядало його цілеве спрямовання. В супровідному листі Головна Управа СВУ «дружньо» остерігає, що Державному Центрові УНР загрожує роз'ідання його зсередини... націонал-комунізмом та з високопатріотичним почуттям просить поставити це питання на обговорення і розв'язання III-ї Сесії УНРади. Нехитру механіку цього «остереження» легко зрозуміти. Кидаючи жмут бруду в УРДП, що складається переважно з підсоветського молодого покоління, що вже здавна є об'єктом «обвинувачень» в хвильовизмі-ко-

мунізмі, неперебірливі в засобах політичної боротьби політмажери мали на меті розпалити громадянську війну поміж українськими середовищами й в той спосіб захистити авторитет УНРади саме під час її Сесії.

Справді — що нашим доморослим «політикам» маштабу повітової кооперативи ба навіть «Маслосоюзу» до того, що подібні провокативні трюки можуть справді негативно вплинути на авторитет нашого екзильного Державно-Політичного Центру УНР в очах чужинецьких чинників? Не того «Центру», що діє на підставі якогось сумнівного мандату «з Краю», але справжнього законного наступника Уряду Української Народної Республіки, що разом з армією УНР під командою сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри, після 3-хрічної Визвольної Війни, був витиснений з української землі переважаючими силами червоних та білих московських імперіалістів.

Проте, основна маса української політичної еміграції і з Центрально-Східніх і з Західніх земель України, певна своєї високої мети, своеї відповідальної перед поневоленою Батьківчиною місії, спокійно чекала Сесії, ні на хвилину не втрачаючи віри в належну виробленість політичних середовищ та їхніх послів до Українського Парламенту в екзилі.

І дійсність блискуче підтвердила ту певність. Робота Сесії протікала на виключно високому діловому рівні. Тактовне ведення Сесії Лідером УРДП — він же Голова УНРади в досесійний період, І. Багряним, стиль дискусій, взаємне пошанування послів, річевість критики і пропозицій свідчать про не абияку державницьку зрілість українського політичної еміграції та членів УНРади зокрема.

Про державницьку зрілість свідчить і те, що на засідання Сесії було допущено пресу всіх політичних напрямків, ще виключаючи й тих, що весь час захлиналися в загаданій вже наклепницькій кампанії, хоч деято з останніх за всяку ціну й намагається довести, що їх таки не було запрошено, бо, мовляв, запрошення одержано лише за день до початку Сесії (це в Мюнхені-ж). Українському Парламентові в екзилі немає чого боятись, немає чого приховувати від української громади. Навіть фінансовий звіт, перевірений і стверджений Найвищою Державною Контрольною Радою, у всіх деталях щодо джерел прибутків, так само щодо витрат, було подано до відома присутніх, в тім числі і преси. З того звіту можна було бачити, що між II-ою та III-ою Сесіями до-

Виконавчого Органу УНРади надійшло одноразових по-жергв та в порядку реалізації Внутрішньої Державної «По-зики Визволення України» десь понад 60. 000 доларів, або біля 300. 000 нім. марок. Дещо мало, як рівняти до завдань, що стояли перед Державно-Політичним Центром, зате та су-ма складалася з **своїх**, нужденних, тяжко запрацьованих, але **своїх — українських грошей**. Саме це давало Державно-му Центрові цілковиту незалежність у своїх поступованнях. Українська громадськість безперечно зважить це, належно оцінить і своєю жертвністю створить більш сприятливі фі-нансові передумови для роботи Виконавчого Органу УНРади в наступній його діяльності.

Цікаво б знати, чи хоч одно з середовищ, що часом так наполегливо поборювали УНРаду, наважилося б, отако, не ховаючись, назвати суспільству всі свої прибутки за **джере-лами одержання іх?** Годі й гадати! Це могла зробити тіль-ки УНРада, яка не має прибутків, що про них було б со-ромно чи незручно прилюдно говорити.

Отож, як бачимо, Державно-Політичний Центр УНР не тільки не розпався, не тільки не ослаб, але вийшов з III-ї Сесії значно змінений.

Поперше — включення до складу УНРади ще трьох по-літичних груп (Союз Земель Соборної України — Селянська Партія, Союз Конструктивно-Творчих Сил та Українська Селянська Партія) значно поширило базу, що на ній опирається Державно-Політичний Центр УНР.

І подруге — зміцнено морально-політичну єдність шля-хом усунення деяких дрібних розбіжностей між окремими політичними середовищами УНРади. Досягнено взаєморо-зуміння в основних проблемах, що стоять на черзі до роз-в'язання у практичній діяльності УНРади та її Виконавчого Органу. Значно піднесено серед широких кіл української еміграції авторитет Української Національної Ради, єдиного законного речника поневоленого українського народу.

Те ж саме треба сказати й щодо нашої партії. Українська Революційно-Демократична Партія вийшла із III-ї Сесії та-кож зміцнивши свої сили й скріпивши свої політичні по-зиції.

Безнастанна злива найбрутальніших інсінуацій, аж до безглуздих обвинувачень у націонал-комунізмі і цілої УРДП як ідеологічно-організаційного цілого і зокрема її Генераль-ного Секретаря І. Багряного, — своюю безглуздістю довели, що у всій тій неперебірливій кампанії йшлося, властиво, не

про УРДП, що УРДП не було метою, лише найбільш зручним «засобом», — що йшлося про щось більше, а власне: про повалення цілого Державно-Політичного Центру УНР шляхом дискредитації окремих політичних угруповань, обвинувачуючи одних у комунізмі, інших в запроданстві, а ще інших — у національній зраді і т. ін.

Конструктивна, державницька, послідовно-самостійницька діяльність Української Революційно-Демократичної Партиї найшла повне зрозуміння у членів Українського Парламенту в екзилі та зокрема на III-й Сесії УНРади. І не випадково пан Президент УНР Д-р С. Витвицький, на рекомендацію III-ї Сесії, доручив сформувати Уряд саме членові УРДП, п. інж. Симону Васильовичу Созонтову.

Ф. П.

В УНРаді

6 — 12 березня 1954 року в Західній Німеччині (Мюнхен) відбулася III-я сесія Української Національної Ради.

На Президента УНР сесія обрала д-ра СТЕПАНА ВИТВІЦЬКОГО, на Голову УНРади — інженера ОСИПА БОЙДУНИКА та на членів Президії — Заступників Голови: гланів — І. БАГРЯНОГО, Л. МАКАРУШКУ, Е. ГЛОВІНСЬКОГО, на Секретаря УНРади В. ДІБЕРТА.

На доручення Пана Президента УНР д-ра С. Витвицького та за згодою всіх фракцій УНРади член Української Революційно-Демократичної Партії інженер СИМОН СОЗОНТІВ зформував Виконавчий Орган УНРади в такому складі:

Симон **СОЗОНТІВ** — Голова Виконавчого Органу й Керманич Ресорту Внутрішніх Справ (**УРДП**),

Спиридон **ДОВГАЛЬ** — заступник Голови й Керманич Ресорту Фінансів та Народного Господарства (**УСП**),

Микола **ЛІВИЦЬКИЙ** — Заступник Голови й Керманич Ресорту Закордонних Справ (**УНДС**),

Михайло **ВОСКОБІЙНИК** — Керманич Ресорту Преси й Інформації (**УРДП**),

Микола **ХРОБАК** — член Виконавчого Органу без ресорту (**УНДО**),

Олександер **ЮРЧЕНКО** — Державний Секретар (**УНДС**).

Ресорт Військових Справ — тимчасово залишився не обсадженим.

Нижче подаємо експозе, що його виголосив на кінцевому засіданні III-ї сесії УНРади (12. 3. 54) Голова Виконавчого Органу Симон Созонтів. Те, що на чолі Виконавчого Органу УНРади став член Української Революційно-Демократичної Партії, покладає особливу відповідальність на членів нашої партії й зобов'язує всіх нас докладати зусиль, щоб допомогти нашему Голові Виконавчого Органу в його тяжкій і відповідальній праці.

Експозе Голови Виконавчого Органу

**п. інж. Созонтіва, виголошене на закінченні
3-ї сесії УНРади**

Висока Палато!

Покликаний паном Президентом, у згоді з представниками фракцій Української Національної Ради, очолювати уряд Української Народної Республіки в екзилі — Виконавчий Орган Української Національної Ради, маю честь і обов'язок з'ясувати вам напрямні, яких буду додержуватись у своїй діяльності я . я очолений мною Виконавчий Орган.

Я цілком усвідомлюю, що в сучасний момент на наш Державний Центр падають вийняткові завдання.

На 36-му році жорстокого й безоглядного поневолення України московським комуністичним режимом і на шостому році існування реорганізованого Державного Центру УНР та скоординованої ним, у рамках Української Національної Ради, визвольно-політичної дії справа визволення України і відновлення правдивого демократичного державного ладу на її території вже перестала бути внутрішньою проблемою нашого народу. Що міцніше затискаються кайдани неволі на живому тілі нашого народу, що більш зусиль докладає ворог для приборкання незламного духу боротьби в ньому, то більше вільний світ усвідомлює ту вирішну ролю, яку у великому конфлікті, що назриває, має відограти Україна.

Свідомі того, що Україна є сьогодні одним із основних чинників міжнародної політики, без виріщення якого буде неможливо запровадити будь-який лад у Східній Європі, й що справа визволення України поволі наближається до своєї вирішальної стадії, ми будуватимемо і плянуватимемо нашу державну і визвольну програму, виходячи з таких зasad:

1. Ми стоїмо на становищі відновлення встановленої воєю нашого народу 1917-18 рр. Української Народної Республіки, як вільної демократичної держави українського народу.

2. Для нас є непорушною засадою, що сувереном України є й може бути тільки український народ, який сьогодні, як і протягом сотень років перед тим, стоїть у велетенському змагу на право на вільне життя на власній землі в її державних і етнографічних кордонах.

3. Ми й надалі пильно стежитимемо за подіями на Батьківщині, вивчатимемо процеси, що там відбуваються ще тісніше пов'язуватимемо діяльність Державного Центру з життям Рідного Краю, з виявами спротиву українського народу окупаційному режимові й боротьби його за свою державну самостійність та політичне й суспільне визволення, яку він провадить безупинно протягом понад 36 років найрізноманітнішими способами та в найрізноманітніших формах.

Ми працюватимемо також і далі над підготовленням умов до здійснення своєї мети й для організації початкових етапів державного будівництва визволеної України.

4. Ми виходимо з тієї засади, що українська політична еміграція повинна відігравати в українській визвольній акції свою поважну роль. Об'єднанням Державним Центром УНР, вона має виконати велику інформативно-протагоністичну й зовнішньополітичну місію, яка, в близькому поєднанні з боротьбою народу на Рідних Землях, допоможе здійснити наш національний ідеал.

Для здійснення цих основних завдань ми в нашій праці виходитимемо з поданих нижче заложень:

I. НА ВІДТИНКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

В нашій діяльності на міжнародному полі ми стояти-мемо на становищі, що у велетенському змагу, який відбувається сьогодні між двома потужними силами — вільним світом, що в ньому чільну роль відограють США, і світом поневолення, очоленим комуністичним Кремлем, — українська політика й далі стоїть на боці західного вільного світу. Зберігаючи незалежність нашої політики та принципи українського державного будівництва, ми шукатимемо ближчого контакту з усіма вільними народами, зокрема з державами Північноатлантичного оборонного пакту, разом з якими провадитимемо боротьбу проти московсько-большевицького імперіалізму.

Ми радіо вітатимемо відповідні кроки політичних чинників цих держав і співпрацюватимемо з ними в розробленні проблеми визволення Середньо-Східної Європи, а передусім України, на базі принципових засад української зовнішньої політики, складених I сесією Української Національної Ради й підтриманих усіма колами української еміграції.

В наших політичних заходах ми шукатимемо співдії з відповідальними політичними представниками еміграції інших поневолених союзами народів. Для цього ми й далі скріплюватимемо співпрацю поміж національно-державними центрами й представництвами поневолених неросійських народів ССР, що в останньому часі виявилися в формі т.зв. Паризького бльоку. Ця співпраця, що спирається на засади «рівні з рівними й вільні з вільними», творить найприродніший і найефективніший бар'єр проти зазіхань московського імперіялізму всіх мастей.

Аналогічно ми й далі будемо розбудовувати зв'язки з представництвами поневолених советською Москвою народів т.зв. держав-сателітів.

Ми шукатимемо нормальних, приязніх стосунків і з усіма нашими сусідами під умовою, що вони визнають цілковиту сувереність нашого народу і його право на відновлення своєї державності в етнографічних межах.

ІІ. ВІДТИНОК ПРЕСИ Й ІНФОРМАЦІЇ

Цим нашим програмово-політичним засадам мусить бути підпорядкована наша зорнішньополітична пропаганда й інформація. Тому ми намагатимемося, щоб в усіх більших країнах Західної Європи та за океаном діяли наші представництва й щоб ми мали змогу якнайкраїчими й якнайповнішими інформаціями та відповідною політично-пропагандивною акцією постійно тримати провідні політичні кола чужинецького світу в курсі наших завдань і напрямних.

Для цього ми будемо прагнути поширення й розбудови нашого діючого вже апарату інформації шляхом постійного ширення періодичних видань чужими мовами.

Зокрема ми маємо намір налагодити і науково дослідчу працю над вивченням сучасних політичних, соціальних та економічних стосунків на Україні з поданням до загального відома наслідків такої праці.

Нашим наміром є також використати радіопересилання з різних західних країн для якнайповнішого освідомлення

нашого народу на Рідних Землях про конкретні цілі й завдання української визвольної боротьби.

III. ВНУТРІШНІЙ ВІДТИНОК

У ділянці внутрішніх стосунків української еміграції ми вживатимемо всіх засобів для подолання розходжень в її лавах, прямуючи до встановлення згоди та взаємної толеранції як у політичному, так і в громадському житті нашого громадянства. Справа консолідації всіх національних сил навколо одного політичного центру й надалі лишається актуальною. Мусимо змобілізувати й сконсолідувати всі громадські сили для моральної й матеріяльної підтримки Державного Центру. Основну увагу буде звернуто на справу якнайповнішого залучення українського громадянства до участі в громадських організаціях та на ліквідацію двоподілу на громадському відтинку по деяких країнах.

IV. ФІНАНСОВИЙ ВІДТИНОК

Стоячи на позиціях, що незалежну політику Державний Центр може провадити тільки спираючись на свої матеріяльні засоби, Виконавчий Орган докладе всіх сил до того, щоб змобілізувати фінансові засоби серед українського громадянства шляхом добровільного податку, збірок і продовження акції Позики Визволення України.

Дотеперішнє зрозуміння з боку українського загалу національно-визвольної політики Державного Центру є запорукою успіху нашої акції щодо створення його фінансової бази.

V. ВІЙСЬКОВИЙ ВІДТИНОК

Розуміючи вийняткову вагу підготовлення нашого народу до вирішального моменту в його змаганні за відновлення своєї державної незалежності, Виконавчий Орган у військовій ділянці й надалі провадитиме свої заходи, спрямовані на збереження й плекання кadrів українського вояцтва, зміцнення його організаційних форм та створення передумов до підвищення й удосконалення його військової кваліфікації.

VI. ДІЛЯНКА НАУКИ Й КУЛЬТУРИ

В своїй ділянці ВО мірою всіх своїх можливостей сприятиме розвиткові української науки на еміграції, сприятиме праці наукових установ та поодиноких науковців, щоб

їхні наукові здобутки поставити на службу оборони українських національних інтересів у світі.

Об'єктом нашої уваги незмінно лишатиметься також справа національного виховання української молоді на чужині, як і справа створення висококваліфікованих кадрів з різних фахових ділянок, так потрібних для відбудови самостійної української держави.

Вийнятково високо оцінюючи працю Українських Церков і значення їх для морального піднесення нашого народу, Виконавчий Орган усіма можливими засобами сприятиме їхній діяльності.

Сподіваємося, що Іерархи Українських Церков не відмовлять нам, як і нашим попередникам, у своєму благословенні і молитвах.

ДИСКУТУЄМО:

Г. МАЛАНЧИН

Крим і українська еміграція

Нижче містимо дискусійну статтю п. Г. Маланчина на животріпетне питання приєднання Криму до України, з наміром втягнути наших читачів і автура в плідну дискусію на сторінках «Наших Позицій».

Цього року 1954 сповнилося 300 літ Переяславській умові, яка була звичайною воєнною умовою про спільну чинність Української Держави та Московського Царства проти Польщі й яку Москва своєю спритністю використала для тіснішого приєднання Української Держави до возу Московського, а пізніше, — Російської імперії.

Це тісніше приєднання насправді було таке тісне в усіх галузях українського державного, політичного, культурного й церковного життя, що по 300 роках Російська держава може з гордістю говорити про воз'єднання українського народу з російським, та ще братнім, народом. Факт незаперечний, що таке тісніше воз'єднання відбулося і своїми путами тримає багатьох українців, навіть поза засягом російської державної та поліційної сили.

Нам українцям пригадування, що протягом 300 літ нас, культурно вищих від тодішніх москалів, таки переможено й то при великій співчасті наших же таки братів українців, не належить до приемностей. Й тому ми українці на еміграції замість того, щоб глянути на перейдені 300 літ нашого поступового поневолення й пошукати причин того поневолення, щоб на майбутнє обминати їх і не повторювати всіх тих гріхів наших попередників, ми тільки серди-

мося на росіян, очевидно, з заздрости що то вони виграли від Переяславської умови, а не ми українці.

Величезні успіхи Російської держави спричинені поневоленням українського народу й запряженням його до російської державної колесниці є правдивими причинами, чому з такою урочистістю 300-ліття Переяславської умови святкується по цілому СССР. Без України, без її культурних кадрів, без багатств України Російська держава не досягла б того всього, що тепер має.

У культурних людей прийнято з нагоди різних ювілеїв давати ювілятам дари. З Переяславського ювілею Україна не має чого тішитися, тому Російська держава дала їй дар і то такої надзвичайної ціни, що про той дар заговорив цілий світ, як про найбільшу сенсацію, яка в світових подіях стається досить рідко. Дня 27. лютого 1954 року Російська СФС Республіка подарувала Українській СС Республіці КРИМ.

Дотепер території на земній кулі міняли своїх суверенів найчастіше в наслідок застосування збройної сили, в наслідок воєн, менша кількість випадків — коли суверен мінявся в наслідок купівлі — продажу певних територій, як напр., Люзіяна від Франції до США, Аляска від Росії до США, колишні німецькі колонії в Африці куплені від різних держав. У вигляді дарів переходили дрібніші смуги землі при корегуванню границь поміж державами.

Такий великий дар, як Крим Україні, це перша така по-дія в світовій історії, тому й акт передачі Криму відбувся з найбільшою церемонією. В присутності найвищих чинників СССР і представників Криму, як одної із областей РСФСР, представники найвищої влади РСФСР передали Крим представникам найвищої влади УССР обмінявшись при цьому відповідними промовами, в яких підkreślували ті моменти, які їхні держави виставляють, як головні питання їхньої сучасної політики, себто дружба народів, щедрість Росії щодо України, признання за віддану службу Російській державі за минулі 300 літ й бажання поідбної відданості й на майбутнє. Це головні моменти, які були згадані в промовах.

Коли Україна й Крим належать до СССР й практично не можуть вирватися зі складу СССР, то воно може й нема великого значення чи Крим буде належати до України, чи до Росії. В цьому дусі на цю подію й подивилися представники світової преси, вбачаючи в цілій тій події якийсь пропагандивний трюк советської влади, а який саме, тим-

дуже не журилися. От так собі здобути приязнь українців та й більш нічого. Та й перейшли до інших сенсацій в світі вроді берлінської та женевської конференції.

Навчені гірким досвідом протягом 300-літнього співжиття разом з братнім народом, стало пам'ятаючим, що завжди наш дядько на ярмарку був жертвою обману спритнішого москаля-коробейника, наші автори в еміграційній пресі майже всі поставилися із застереженням до факту прилучення Криму до України, вбачаючи в тому акті якийсь новий підступ до нашого дядька хлібороба на якомусь там ярмарку в містечку в Україні.

Крим географічно належить до України. Територія його економічно тісно пов'язана з материком України від найдавніших часів. Історично Крим був нашим стадим сусідом часом добром, а частіше підступним та зрадливим. Політично Крим до України не належав ніколи. Культурні взаємини між Кримом та Україною були сталі й тіsnі майже такі як економічні.

Заселений був Крим ще в доісторичних часах. Жили там таври, які й лишили свою назву для Криму й степів на північ від Криму. Були там кімерійці, скити, сармати. В 6. стол. до РХ милетські греки заснували в Криму свої колонії, в тому числі й Теодосію, найголовніший тоді порт в торгівлі Криму, а через нього й України до світових тодішніх портів Середземного моря. В 5. стол. до РХ грецькі колонії в Криму об'єднуються з такими ж колоніями на схід від Озівського моря, на Тамані, в Боспорське царство, яке з часом підпадає під сюзеренну зверхність Римської імперії. По розпаді Римської імперії зверхність над Кримом переходить до Візантії.

Коло 5. стол. після РХ Боспорське царство під ударом гунів занепало. В мандрівці народів із Азії Крим стало терпів. Після гунів великим напасником на Крим були хозари коло 7. стол. після РХ. В 13. стол. Крим підляг навалі тюрко-татарів. Коло 1445 року повстало самостійне ханство Кримське, яке року 1475 було здобуте турками й підпало під сюзеренну залежність турецького султана. Від 13. стол. і аж до остаточного прилучення Криму до Російської держави Крим був дуже неприємним сусідом України. Кримські татари як войовничі кочовники стало набігали на Україну, грабували й палили її й здобували ясир, себто рабів, тоді дуже поплатний крам на ринках Чорного й Середземного моря. А року 1571 кримські татари налетіли навіть на віддалену й добре боронену Москву й знищили її.

Після розгрому України під Полтавою Російська держава почала повною парою стреміти до берегів Чорного моря й року 1735 відбувся перший похід російського війська на Крим. В цьому поході прийняли участь і українські війська Запорізької Січі. Рік перед тим 1734 року після смерти завзятого противника Москви Костя Гордієнка Запорізька Січ в Олешках під татарською зверхністю упросилася назад під російську зверхність і тодішня цариця Анна Івановна прийняла запорожців назад під свою «високу руку» і вже відразу ж наступного року використала тих запорожців в поході на Крим.

По Кучук — Кайнарджійському мирові 1774 року Росія примусила Туреччину зректися своєї зверхності над Кримом й призвати повну незалежність Кримові. А вже року 1783 Росія здобула Крим й прилучила його в склад своєї держави. З того року згідно тодішніх та й теперішніх міжнародних правил Росія стала повним сувереном над територією й населенням Криму. Ці права ніхто ніколи не оспорював, а навпаки декілька разів признавали й затверджували їх за Росією в різних мирових умовах.

Цих суверенних прав Росія добровільно зrekлася в користь України дня 27. лютого 1954 року. Говорити про те, що Росія не мала права цього робити не можна, бо це свідчило б тільки про не знання засад практичної політики. Розмови про те, що про долю Криму має рішати (себто в майбутньому!) саме населення Криму викликають підозріння, що ті, хто так говорить не побояться запропонувати й записати Південно-Український та Українсько-Кримський канали й зруйнувати Дніпрельстан, бо то все большевики нарobili!

В своїй відірваності від українського материка, від Рідного Краю, ми тут на еміграції часом забуваемо, що не ми, еміграція, головна частина нашого народу, а таки український народ, що є там на українській території. Все, що зроблено в Україні в національно-культурній та політичній ділянках, це не примхи советської влади, а здобутки українського народу, який живе, працює, змагається, бореться й здобуває. Все, що Україна тепер має, це здобутки великих змагань, терпіння й боротьби українського народу.

І приолучення Криму до України сталося не із-за «прекрасних» очей України, а таки реальна конечність, як історична справедливість. Очевидно, що роблячи такий великий політичний крок Росія мала свої цілі на меті. Хоч і говорилося про дар з нагоди 300-літнього співжиття двох

братніх народів, але політичну мову треба розуміти й так її зрозуміли, хто тим цікавився, що цей дар не за минуле, а піддобрювання до України на майбутнє.

Українська еміграція в своїй більшості зустріла такий, великого історичного значення, акт зміни суверенності над Кримом в користь України, як підступ Москви, як данийський дар, як якусь нову ловушку, в яку має піймати-ся наш дядько й т. п. Деякі автори жахаються співвідповідальності українців разом із росіянами за долю кримських татар. Всі ці страхи перебільшені.

Головний момент, перед яким ніяковіуть українці на еміграції це доля кримських татар. Тут мусимо рішуче ствердити, що сумління українців перед кримськими татарами цілком чисте. Протягом понад 500-літнього співжиття України в сусідстві з кримськими татарами українці ніколи не напали на Крим з метою грабування. Завжди, коли українці йшли війною на Крим то тільки з метою визволити своїх єдинокровних братів та сестер, яких перед тим татари захопили з України, йшли з метою відплати за татарські напади. Ніколи ніяка українська влада не ставила собі метою здобути собі Крим збройним способом. Всі війни та сутички з татарами були тільки й лише оборонного порядку.

Правда, можна закинути модерній визволеній Україні, що її війська в квітні місяці 1918 року пішли походом на Крим. Та на це наша відповідь така: в процесі ведення війни війська можуть зарватися на чужу територію, часом навіть на нейтральну. В процесі переслідування червоних большевицьких військ весною 1918 року український Запорізький корпус увійшов на територію Криму, але не з метою завоювання Криму.

Бо українська визвольна революція 1917/21 років проходила під гаслами волі, рівності та братерства всіх народів колишньої Російської імперії і спеціяльно щодо Криму урядові чинники Української Народної Республіки не раз заявили, що Крим не належить до УНРеспубліки.

Українська Держава часів гетьмана Скоропадського мала більш претенсій до Криму й вела активнішу політику в справі тісніших зв'язків України з Кримом. Український націоналізм закидав проводові української визвольної революції 1917/21 років занедбання справи Криму. Оце тільки два моменти й можна пригадати, коли українці ставилися активніше щодо Криму.

Щодо депортациї татар з Криму, то ми, українці, з тим злочином нічого спільногого не мали, й у майбутньому не будемо мати ніякої відповідальності, бо татар з Криму депортувала московсько-большевицька окупаційна влада, та сама влада, що в роках 1929-31 депортувала величезні маси населення України десь у заполярні хаці, та сама влада, що в роках 1932-33 свідомо уміртвила за допомогою шгучно організованого голоду десь біля 7-8 мільйонів українського селянства. Ми глибоко співчуваємо виселеним кримським татарам, як і виселеним із Судетів німцям; так саме полякам виселеним з Галичини та українців, що їх сило-міць переселено з польських теренів до Кенігсбергської округи та до Криму. Бо ми самі блукаемо світами й найліпше розуміємо що то значить втратити батьківщину.

Помимо того, що кримські татари в минулому не заважди були добрими сусідами, ми тепер не маємо нічого проти того щоби кримські татари, що залишається живими після тотального инищення їх Москвою взвнулися на свою батьківщину як лояльні громадяни української держави з найширшою національною автономією, звичайло.

Український народ протягом своєї історії ще нікого ніколи не поневолював і не мав до того стремління. Хоч українці добре вояки й це вже доказали не раз і не двічі і у своєму війську й по чужих арміях, та в цілому наш народ миролюбний, любить жити з сусідами мирно. Я би осмілився сказати, що наш народ більш вірить у плуг, ніж у меч, бо за турецькою приказкою «Вічне не те, що здобуєте мечем, а те, що заоране плугом».

Історична дійсність підтверджує цю приказку й для турків, які були здобули багато, але втратили все, за винятком того, що фактично заорали плугом і для українців, які багато воювали, але затримали за собою те, що заорали плугом. І заорування плугом степів Криму більше принесло Україні, ніж безкочечна збройна соротьба з Кримом у минулому.

При цій нагоді треба звернути нашу увагу на одну таку невелику формальну зміну кордонів України, яка відбулася ще так недавно. Д'я 1. серпня 1941 року гітлерівський райх відділив від Соборної України Галичину й прилучив її як окремий Дистрикт Галичина до Генерального Губернаторства, як тоді називалася Польща під німецькою окупацією.

Крім всяких інших більших та менших кривд, які за-подіяв гітлерівський райх українському народові оця така

незначна формальна зміна кордонів Соборної України спричинилася до того, що український народ перестав пе-реходити в полон до німців, а почав завз'ято боронити свою Батьківщину й разом із тим і... СССР!!!

Милевими кроками наближається останнє змагання між Заходом і Сходом. Як і попередніми разами так і тепер полем змагання буде наша прекрасна й повік незабутня Україна. Коли Схід створив Україну Соборною, індустрія-лізованою, політично-державно усвідомленою, з Кримом, як базою для розвитку України на передову морську державу. На Кримові, очевидно, справа здобуття прихильності українського народу не скінчиться. Посипляться ще даль-ші щедрі дари! То, що на це все дає, чи обіцяє дати За-хід?! «Археологічні» суперечки про те, скільки дати Україні п'ять, чи дев'ять губерній? Автономію чи федерацію? І то в порядкові «волевиявлення» після падіння б ольшевизму!...

Тому головним завданням української еміграції тепер, при нагоді, прилучення Криму до України звернути увагу Заходові, що без українського народу доля СССР не ви-рішиться. А симпатії українського народу будуть на боці того, хто справедливо поставиться до права українського народу жити на своїй землі по своїй волі. Такої справед-ливої постави до своїх інтересів з боку московсько-боль-шевицької влади Україна ніколи не мала і мати не буде. Подарунками, бодай такими як Крим, большевики україн-ського народу не куплять. Отже треба домогтися від За-хідної демократії зрозуміння наших елементарних націо-нальних прагнень. Це мусимо стало й невпинно повторя-ти, а всякі розмови на «археологічні» теми рішуче відки-дати. Етапи «археології» український народ давно вже пе-рейшов. Тепер це друга по величині держава в Європі й з цього місця Україна вже ніколи не відступить! Бо це її місце на мапі Європи «заорано плугом»!

ПАРТІЙНЕ ЖИТТЯ

**Нижче містимо кілька уривків
з доповіді Ф. Гаєнка на 2-ій Крайовій
Конференції УРДП в Зах. Німеччині.**

1. Україна на світовому форумі

Коли брати офіційне становище України в світі, коли брати офіційні міжнародні юридично-правні акти, що нормують це офіційне становище Української Держави в світі, то (поминаючи фактичне політично-економічне поневолення України) нам нема на що скаржитись. Україна визнана як самостійна держава понад 60-ма державами світу в ії майже етнографічних межах, одже включаючи сюди: Волинь, Галичину, Закарпаття і Буковину. Таким чином наші стартові позиції до остаточного політично-економічного унезалежнення правно є ті ж самі, що й у сателітних держав.

Це становище в світі Україні далось не легко. Воно жадною мірою не є результатом якогось збігу обставин у міжнародній політиці, як це намагаються твердити наші вороги, а за ними й деякі наївні наші землячки. Таке припущення не тільки наївне, а й політично шкідливе. Становище це здобуто в результаті впертої боротьби нашого народу за свою державність. Це результат мільйонових жертв, що іх зазнав наш народ у цій боротьбі.

Ми, як амбасадори свого народу за кордоном, у своїх політичних акціях не смімо, не маємо на те ніякого ні політичного, ні морального оправдання, щоб це, на сьогодні досягнене нашим народом становище на міжнародному форумі, якоюсь мірою недооцінювати, ігнорувати чи підрива-

ти. Навпаки, ми його завжди мусимо підкреслювати, на нього посилятись і в політичних акціях з нього виходити. Всякий відступ від міжнародних актів, що нормують наше міжнародне становище, загрожує великими ускладненнями в часи наших остаточних змагань за цілковите унезалежнення нашої держави.

Отже попри невдоволення єдинонедільмського табору, наші позиції на міжнародній арені тверді й надійні; бо вононі закріплені міжнародними угодами. Але цього мало. Треба, щоб це наше становище в міжнародній площині було основою, вихідною базою при нашому визволенні, а це чималою мірою залежить і від нас, від нашої однозгідної теперішньої постави у всіх тих, покищо не офіційних, потягненнях міжнародних чинників, що намацуєть базу остаточного вирішення світових проблем узагалі і Сходу Європи зокрема.

Мусимо мати на увазі, що в світі існує ще такий аспект політичного мислення, який базується не на офіційних політичних угодах, не на чинних міжнародних актах, скріплених офіційними підписами і ратифікаційними грамотами, а на ніким неписаних законах, що мають назву традиції. В цьому аспекті політичного мислення ми маємо, на жаль, дуже невигідні позиції. За цією віковою традицією нас, проти нашої волі, все намагаються впрятти до російського воза і таким чином усю східню проблему Європи розв'язати за російськими рецептами.

Проте це не мусить особливо непокоїти нас. Бо традиція, хоч і має якесь значення, все ж мусить поступитися перед міжнародними угодами на світовому форумі чи перед виданими законами всередині держави. Так буде і з традиційним поглядом на Росію, як на імперію, бо чи це буде завтра, чи післязавтра, але Росія, як імперія, мусить зійти з політичного обрію.

Поки ж що мусимо всіма доступними нам засобами пробивати мур традиційного мислення, що нас, — народ уже державний — скидає з політичного рахунку.

Головне наше завдання тут за кордоном — це оборона української самостійності і соборності в міжнародній політиці. В своєму повсякденному житті ці поняття мусимо настирливо прищеплювати тим народам, серед яких живемо. При чому, треба мати на увазі, що наші аргументи мусуть бути близькі й сприйняті насамперед тим, хто є об'єк-

том нашої пропаганди. Отже треба вчутися в спосіб мислення нашого оточення і підбирати відповідні аргументи.

Треба сказати, що в цьому є чималий поступ. Ми маємо не одинокі, а до того іноді досить впливових чинників, виступи в нашу користь. Їх щораз більшає, і є всі підстави твердити, що настане час, коли вага їх буде вирішальною. І це не тому, що ми викликаємо в цих чинників якісь особливі сантименти до нас, а тому, що цього вимагає, передусім їх самих, політична рація.

Україна на сході Європи займає ключову позицію. Для Заходу особливу вагу мають такі два моменти:

1. Україна дуже швидко може перетворитися на головну випадкову базу в операціях проти комунізму. Врахувуючи стратегічну вагу величезних просторів СССР, військові операції проти комунізму можуть тривати роками і в цих операціях Україна своїм людським і економічним потенціалом відограватиме важливу, коли не вирішальну, роль.

2. Україна це база, а в багатьох випадках і випадковий пляцдарм російського імперіялізму, а цілковите усамостійнення Української Держави — це чимале зменшення його розгонової сили, це бар'єр перед його тиском на середню й південну Європу.

Цей останній момент має особливе значення для теперішніх сателітів СССР (Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Румунії і Болгарії), серед переважної більшості яких наші самостійницькі змагання мали найменше зрозуміння, бо, крім Болгарії, всі вони були օкупантами чималих українських теренів, що й було причиною такої їхньої постави.

Та по другій світовій війні, коли вони самі потрапили під російську окупацію, українські змагання находить щораз більше й більше зрозуміння серед цих народів. Це результат спільноти нашої теперішньої долі, і вона, безпепечено, буде базою майбутньої дружби цих народів, бо лише вона може стати надійним заборолом проти імперіялістичних зазіхань, як зі сходу, так і заходу. І лише вона буде гарантією тривалої самостійності цих держав.

Сьогодні увесь західний світ у стані військового поготівля проти комунізму, що, об'єднавшись із російським імперіялізмом, загрожує всім вільним народам. І які б впливи не мали різні проросійські приватні кола, світ, безпепечено, змушений буде піти назустріч українським домаш-

ганням, бо це означає для нього залучити на свій бік чи поставити проти себе — 265 дивізій українських антикомуністів і антиімперіялістів.

І тому нема чого перейматися тим, що сьогодні, якщо розглядати українську проблему в площині міжнародній, ми маємо досить ненормальне становище, а саме — з однотою боку, це офіційно визнана держава, а з другого, дякуючи традиційно-політичній рутині, в окремих політичних комбінаціях, українська проблема іноді виринає як частина проблеми російської. Після нашої понад двохсотлітньої російської неволі такі погляди цілком зрозумілі, і вони житимуть лише до моменту нашого остаточного визволення з теперішньої російсько-комуністичної неволі.

2. Н А П Р Я М Н I ПРОТИМОСКОВСЬКОI, АНТИІМПЕРІЯЛІСТИЧНОI І АНТИКОМУНІСТИЧНОI АКЦІI. Сьогодні важко розмежувати — де кінчається комуністичний, або, як частіше називають, советський імперіялізм і де починається російський, а точніше московський імперіялізм. Що Кремль провадить імперіялістичну політику, це вже не застереже навіть російська еміграція, але вона його соромливо називає советським імперіялізмом. Що цей останній не є явищем чужим, не властивим російській еміграції, показує той факт, що російська еміграція, рекламиуючи своє антикомуністичне, антисоветське, демократичне наставлення, ніде ні одним словом не прозаджує, що вона бореться проти советського імперіялізму. Більше того, вона договорюється до того, що визвольні змагання народів СССР кваліфікує як явища реакційні, що не мають нічого спільногого з ідеями демократії.

Така настанова переважної більшості російської еміграції є незаперечним підтвердженням її реакційної, шовіністично-імперіялістичної суті. Щодо советського імперіялізму, то розрахунок її такий. Усі територіяльні надбання Сталіна, чи буде це Кенігсбергська область чи Курильські острови, якщо вони будуть твердо опановані російським чи зросійщеним населенням і якщо хоч частина їх пощастиТЬ зберегти, то це набуток російської державності і російського народу.

Те саме щодо терміну, в тій же російсько-емігрантській термінології — советський геноцид, жертвою якого стали цілі народи — татари, черкеси, кабардинці, німці Поволж-

жя. Важливе в цьому не те, що це зроблено за розпорядженням советського уряду, в якому росіяни становлять 80%, а те, хто ці терени заселив. А заселені вони переважно росіянами, як засилялися виключно росіянами опорожчілі українські села після штучно організованого голоду 1932-33 року. А що більша половина виселених народів загине у незвичних для них сибірських кліматичних умовах, а якихось 20% загинуло при операції виселення й транспортування в зимових умовах, то навіть коли зміниться режим і треба буде цих людей повернути на свої місця, то повернеться іх якихось 20-25%. Таким чином цей советський геноцид виходить на користь російської державності, бо поширює терени, опановані російським населенням.

А масові депортациі населення з України, з прибалтійських країн? І що ховається за цим, на перший погляд не таким уже страшним, терміном — депортация? Це так, буцім та, невинний перевіз населення з одного району СССР до іншого. Ні, це далеко не так. Це масове свідоме нищення — це звичайнісінський геноцид неросійських народів. (Масових депортаций росіян на Сибір совети ніколи не практикували. Чому? Хай це пояснить російська еміграція, яка твердить, що найбільшою жертвою комунізму є російський народ.) Бо всі ці депортациі робляться тим же способом, як депортовано татар, черкесів, кабардинців, а саме — зимию, за найменший спротив — розстріл на місці, транспортування в холодних товарових вагонах без достатнього харчування; а прибувші на місце призначення, як звичайно у безлюдну місцевість Сибіру, депортовані брали лопати в руки і копали землянки, де й мусіли мешкати. А звільнені цими нещасними терени заселяються росіянами.

В пресі російської еміграції годі шукати належного висвітлення цих депортаций. Російська еміграція потиху навіть схвалює їх і вже навіть посилається на них, як на узаконений факт при обороні своєї тези про так звану «історичну» Росію, твердячи, що в СССР так переміщано населення, що говорити про окремі національності нема ніяких підстав, усе населення однотипне, усе російське.

І тут ми мусимо констатувати зворушливу єдність політичного напрямку і колишніх слов'янофілів, що мріяли про злиття всіх слов'янських «ручайв» у російському, морі; і царського уряду, що провадив політику асиміляції неросійських народів; і сучасних російських імперіалістів,

що носяться з терміном «рассейская нація» і «історичною Росією», і нарешті Сталіна і його наслідників, що всі ці мрії своїх попередників переводять у життя під виглядом створення советського народу з російською культурою.

Тотожність термінів «советський» і «російський» сьогодні стала самозрозумілою не тільки в ССР, а й у всьому світі. Бо де став советський солдат ногою, там усе вивертається на російський копил. Хіба не проходить тепер русифікація, і то шаленими темпами, сателітів, навіть таких, як румуни чи німці советської зони? Советські вельможі на міжнародній арені цинічно підкреслюють свою повагу до всього російського.

Колишню суперечку про те, хто на кого наклав свою печать — чи комуністично-большевицька ідеологія на російську ментальність, чи ця остання на комуністично-большевицьку ідеологію, — вирішено в користь російської ментальності. Ще до большевицької революції в Росії уральська секція соціал-демократичної партії большевиків обговорювала питання про виховання диктаторів. Бо раз диктатура пролетаріату, то мусять бути диктатори. Ленін тоді це називав «чепухою», але уральські російські комуністи виявилися передбачливішими, ніж сам Ленін. Вони вже тоді задумувалися над тим, як Маркові ідеї пристосувати до російської дійсності.

Ідеї Карла Маркса в ССР зазнали абсолютноного перевтілення. Із ідей вони перетворилися в засіб. Так як Маркс свого часу вивернув навіворт ідеалістичну філософію Гегеля і поставив її на службу своїм матеріалістичним доктринам, так само російські імперіалісти повелися з ідеями Маркса. Адже на початку Росію і російський народ комуністичні вожаки мислили як базу, як засіб ширення комуністичних ідей у світі. А сьогодні російські імперіалісти використовують ідеї Маркса, як прикриття, як засіб своєї експансії. Із ідей Маркса вони зробили прекрасний маскувальний засіб, камуфляж під прикриттям якого реалізують свою вікову мрію про світове панування.

Як не намагається російська еміграція прикрити і зфальшувати це перевтілення комуністичних ідей, але це її стає дедалі тяжче й тяжче. Занадто вже явно демонструє советський імперіалізм свої цілі. Російська еміграція ще намагається зчиняти крик, коли світ починає помічати і говорити про наявність і тягливість російського імперіалізму. Згадаймо реакцію російської еміграції на виступ Ечісона,

де він зазначив, що советський імперіалізм має за собою 500-літню історію. Але хоч і кричить російська еміграція, хоч і погрожує Заходові «російським народом» як пугалом, це крик уже пійманого злодія, який, хоч і бачить своє безвихідне становище, все ж, кусаючись, відбивається.

Марксизм, як теорія побудови нового суспільства, виявився «грандіозним блефом». І це як найкраще довели найбільші його прихильники — російські комуністи. Згадаймо, як на початку розглядали марксизм в СССР? Це була альфа і омега всього культурного й економічного будівництва. Найменший відступ від марксизму вважався межою гріхопадіння. Скільки громів і блискавок кидалося в бік ревізіоністів? Карла Кавтського інакше не називали, як ренегат Кавтський.

Але розбудовуючи державу на базі марксизму, ці теорії треба було не тільки ісповідувати, а й запроваджувати в життя. Виявилося, що теорія теорією, а практика вимагала поправок до цих теорій, а поправки — це і є ревізіонізм. І сьогодні найбільшим ревізіоністом Маркса є сам Сталін. І не зла воля Сталіна та його кліки диктували потребу ревізіонізму, а само життя. Таким чином поява школи ревізіоністів на чолі з Кавтським була нормальною реакцією на недоробленість, а як потім виявилося і непридатність, теорії Маркса в побудові нового суспільного ладу.

Соціалізм-комунізм в СССР, що рекламується новим суспільно-економічним ладом, є нічим іншим, як завершенням монопольно-фінансового капіталізму. Концентрація капіталу — фінансового, промислового і земельної ренти — дійшла там до нечуваних, крайніх розмірів у руках держави-монополіста. Те, про що капіталізм міг лише мріяти, а саме, щоб розпоряджатись за власним уподобанням не тільки засобами виробництва, а й робочою силою, — де комунізм-соціалізм в СССР здійснив на практиці.

Таким чином констатуємо, що соціалізм-комунізм в СССР є лише одною із форм капіталізму. Це видно хоч би з того, що протиріч капіталізму він не позбувся, як про те голосно хвалився, а довів викривлення їх до абсурду.

Візьмемо основне протиріччя капіталізму — суспільне виробництво і приватне привласнення. В СССР воно залишилося. Бо місце капіталіста, монопольного об'єднання заступила держава-монополіст. Більше того воно поглибилося, бо умови праці, вартість праці і розмір привласнення диктують лише одна сторона, а саме, той, хто володіє засобами ви-

робництва — держава. Тоді як при капіталізмі, через колективні угоди, через страйки, на них впливає і друга сторона — робітництво.

Друга вада капіталізму — експльоатація. Комуністи обіцяли, що вже при соціалізмі експльоатації не буде. В 1934 році Сталік оголосив, що в СССР соціалізм побудовано. А чи нема там експльоатації? Безперечно, є. Причому жахлива експльоатація. Помимо 15-х мільйонів кацетників, експльоатацію яких в СССР навіть не заперечують, жахливо експльоатується селянство, при чому все селянство, що кількість експльоатованих збільшує в кілько разів проти того, що було до революції. Збільшилася чимало експльоатація робітництва, бо в СССР розмір привласнення в промисловості куди більший, ніж у промисловості так званих капіталістичних країн.

Куди йде додаткова вартість в СССР? Обіцяли, що вона йтиме на самих же робітників через поширення виробництва, що підвищуватиме життєвий рівень робітників. Але це виявилось звичайним обманом. Бо виробництво в СССР росте безперечно, а життєвий рівень робітників хистається в залежності від політики Кремля.

Додаткова вартість в СССР іде на шалене озброєння, на підтримку страйків та революційних рухів в інших країнах, на утримання п'ятих колон, на провадження таких війн, як в Єспанії, Китаї, Ветнамі, Кореї на прорахунки в проектуванні, на утримання привілейованого партійного та військового апарату, на покриття демпінгових цін.

Ми заперечуємо капіталізм як зло, але ще більше й рішучіше заперечуємо соціалізм-комунізм як зло степеньоване. Така наша позиція щодо соціалізму всіх мастей. В якийсь демократичний соціалізм ми не віремо. В теорії він виглядає добре, а на практиці він буде таким, як в СССР. Не можна сказати, що Сталін будував соціалізм не за схемою Маркса. Я вже згадував, що був такий період в СССР, коли з марксизму боялися викинути кому. Але життя вимагало свого. Сталін зустрівся з дилемою — або погонути в дрібнобуржуазній стихії, або стати на шлях терору, страшних матеріальних обмежень і переводити в життя свої бредові ідеї. Він вибрав цю другу можливість.

І коли сьогодні розглядати — де найменше прикладників комунізму-соціалізму, то їх найменше в країні побудованого соціалізму СССР. І коли шукати за найбільшими,

найідейнішими ворогами комунізму-соціалізму, то їх треба шукати в тій же країні побудованого соціалізму.

СССР це величезний концентраційний табір націлений на світське панування, де в ім'я бредових ідей російського месіянізму жорстоко визискаються, експлоатуються всі народи в т. ч. і народ російський.

Але медові часи російського імперіялізму минули безповоротно. В арсеналі його вже немає мирних засобів, за якими деякі народи ішли добровільно до спілки з Москвою. В цьому арсеналі лишилося лише голе насилля, що ім'я йому — завоювання.

Така ж гола сила застосовується внутрі СССР, щоб утримати цілість імперії. Для цього російські комуністи змушені вдаватися до найжахливішого терору, а це є найкращим доказом виродження, загнивання, кінця російської імперії, а разом з нею і російського імперіялізму.

3. НАША ПАРТІЯ І НАШЕ ПОЛІТИЧНЕ ВІРУЮ

Українська Революційно-Демократична Партія є партія українського трудового народу. Свою ідейну наснагу ми черпаємо з часів наших визвольних змагань 1917-20 років. Стисло наша мета, наша ідея вкладається в такі слова: Свобода! Незалежність! Соціальна справедливість! Республіка!

Організаційно УРДП постала в 1945 році. Отже за нашими плечима лише вісім років організаційного будівництва і організованої політичної дії. Таким чином, якщо не рахувати руху Союзу Земель Соборної України, що фактично ще не оформився в політичну партію, УРДП є наймолодшою серед усіх українських політичних партій. Але не зважаючи на свою організаційну молодість, ми вросли в українське політичне життя як чинник рівнорядний і конструктивний. І це не випадково, бож, як побачимо далі, наш ґрунт, наша база, наша історія куди солідніші, як батькох інших українських політичних партій.

Поява УРДП в українському політичному світі для батькох наших «патентованих» політиків була несподіванкою. «Як, — дивувалися вони — ця підсоветська отара здатна створити свою політичну партію?». Це «патентовані» політикам і різним «вождям нації» не вкладалося в голови.

Але УРДП була фактом. Жила повнокровним політичним життям, розбудовувалась і організаційно міцніла. З

нашим ростом множилися й вороги. Всі намагалися нас скинути з політичного рахунку, а коли це не вдалося, то хоч зменшили нашу вагу. І через те одні говорили, що УРДП походить від опозиції в ОУН, інші твердили, що УРДП походить від опозиції в КП(б)У, а ще інші, що УРДП постала в результаті східняцької реакції на галицьке засилля в таборах УНРРА. Таким чином ті, кому ми були більшом в оці, давали найстрокатіші пояснення нашого походження, і власне оця строкатість є найкращим показником фальшивності тих пояснень.

Коли ж мовиться про шукання наших початків, наших джерел, нашої історії, то їх треба шукати не в еміграції, а в Україні в епосі великого українського відродження, в епосі українського ренесансу. Звідки походить наше ідейно-політичне кредо, і там треба шукати наших першоджерел. В еміграцію ми прийшли політично зформованими людьми. Нам не вистачало лише організаційних форм, і ми їх створили. При чому, ми менше всього думали про те, що обов'язково треба створити свою партію. Ми були змушені творити окрему політичну партію, бо наше ідейно-політичне вірую не вкладалося в рамки жадної існуючої української політичної партії.

Другою несподіванкою для всіх було те, що ми, підсоветські люди, виховані на доктринах Маркса-Леніна, тут на заході виявили нехіть до всяких соціалістичних течій, базованих на суспільно-економічних схемах Маркса, і відверто заявили себе антисоціалістами.

Та, може, найбільшою несподіванкою для наших гореполітиків було те, що ми наважилися заперечити усталений ними погляд на підсоветську дійсність, що ми не пішли за втертими ними поглядами щодо шляхів розвитку нашої визвольної політики і перших кроків державного будівництва, а самі приступили до опрацювання окремих питань, як от: проблема кадрів, проблема Сходу, проблема дерусифікації і національних меншин, значення міста й проглтаріяту в нашій визвольній боротьбі і т. ін. У всіх цих питаннях ми витримали досить поважні атаки, в запалі яких нас обзвивалося навіть комуністами, намагаючись скомпромітувати і таки зіпхнути нас із політичної арени. На цю боротьбу було витрачено багато часу і енергії. Ми її виграли. Все це здебільшого вже за нами.

Треба визнати, що боротьба ця не була марною. В ній ми скріпилися і, головне, відчули, чого ми варті. Сьогодні наш

вплив, наша печать, більшою чи меншою мірою, позначилася на всіх українських політичних середовищах. Майже все те, що ми розробляли і захищали, вже не викликає заперечень, а чимала частина його є усталеним поглядом і певним набутком української політичної думки.

Наша партія є партією Революційно-Демократичною, і ці два прикметникові показники нашої партії не є лише вивіска, а глибоко суттєві й зasadничі, бо ми самі є революціонери й демократи, і це ми з особливим притиском наголошуємо. Наша партія глибоко свідома того, що для нашого народу нема іншого способу звільнитися від національного і соціального поневолення, як через революцію. В переродження комуністів ми не вірмо, не вірмо і в «добру волю» російських імперіалістів. Тільки через революцію ми можемо здобути волю, здобути цілковиту (тобто культурну, духову, економічну і державну) незалежність, і наш народ зможе закінчити своє формування в окрему державну націю.

Вся політика большевизму попри крик про заможніє життя, скерована на цілковиту, абсолютну пролетаріацію мас. Наща революційна політика буде скерована на від-пролетаризування не тільки селянства, а й самого пролетаріату. І в цій справі ми не боятимемося, коли наші правовірні соціалісти закинуть нам, що ми збираємося «обуржуазнювати» українські працюючі маси.

Наша партія є партією Демократичною. Демократія — це наш світогляд. Ми переконані демократи і то з двох причин.

Перша. Демократичний світогляд для нашого народу характерний від сивої давнини. Вже в Київській Русі він мав конкретне втілення у вічах. Весь козацький період нашої історії — це типовий період демократичного життя нашого народу. І тільки потрапляючи в неволю, наш народ коризся тоталітарним (за теперішньою термінологією) формам урядування. Вибиваючись із неволі, він відразу ж творив демократичну форму правління. Так було за Хмельницького, так сталося і в 1917 році по розвалі Російської імперії. І лише під захистом німецьких багнетів прийшов до влади гетьман Скоропадський, який, нав'язуючись до козацьких форм правління, думав їх перебудувати в монархістичну форму правління, за що й був викинутий українським революційним народом, що повстав під демократичними гаслами і демократичним проводом. Таким чином

для українського народу демократична форма врядування є його природною формою, і ніякої іншої форми врядування він, як народ самостійний, не прийме.

Друга. Ніяка каста «лучших людей» не в стані підняти і повести український народ на боротьбу. Український народ піде в бій лише під проводом тих, кого він вилонить із своїх лав. Взагалі в часи великих зрушень мас, а особливо таких, як маси українські, ніяка тоталітарна група чи партія не в стані опанувати і повести ці маси за собою. Ідеологія провідної, керівної сили цих мас має бути така, що давала б можливість найповнішого охоплення всієї національної спільноти, що давала б можливість масам найповніше проявити себе як силу і разом з тим, щоб ударна сила маси була спрямована лише в певному напрямку. Таюю ідеологією провідної сили українських мас може бути лише демократична ідеологія.

Прекрасно собі здаємо справу про сильні й слабкі сторони демократичного врядування. В світових зударах, де йшлося про тотальну мобілізацію мас, — демократія виявлялася морально стійкішою і завжди виходила переможцем. Взагалі треба стверджити, що там, де демократія мала серед народу вікову традицію, вона була сильною (Англія, США) і навпаки, там, де традиції не було або вона була слабкою, — там і демократія виявлялася кволою (Росія, Німеччина). Вся критика демократії базується на цьому останньому зразку. Ми маємо всі підстави розбудувати демократію сильну. Всім розкладовим чинникам наш народ зуміє дати гідну відсіч. Наша девіза — демократія для всіх! Але хай не покладає собі хтось надій, що за нашою демократичною добротою можна буде відсидітись, вигодуватись, визріти, а потім вхопити нас за горло.

Розробляючи окремі питання, ми концентруємо свою увагу на політично-стратегічних моментах, не чіпляючись за якусь філософську доктрину. Відвічну суперечку про примат духа чи примат матерії ми свідомо лишаємо на боці. Це, між іншим, дало декому претекст твердити, що ми не маємо станового хребта. І далі робити висновок, що наш світогляд і наша програма це, мовляв, збиранка. Трохи від націоналістів, трохи від монархістів, трохи від соціалістів, трохи від большевиків, а в цілому це світогляд і програма УРДП.

Таке трактування приймаємо, в кращому випадку, як до-теп, у гіршому, як свідомий наклеп. Бо в еміграцію ми

явилися не політичними анальфабетами, а з певним політичним світоглядом, з певною політичною програмою і коли вони формувалися, то ми не знали ні націоналістів, ні монархістів, ні соціялістів. Знали ми тоді лише большевиків. Отже, якщо хтось хоче спеціалізуватись на політичних дотепах, то ось йому наша візитова картка. Але в тім що й справа, що наш світогляд і наша політична програма жадною мірою не йдуть у порівняння з большевицьким світоглядом і політичною програмою.

А що ми могли перейняти від націоналістів? Та ми ж самі, за ядерним висловом С. Підгайного, недостріляні націоналісти. При чому нас розстрілювали за націоналізм тоді, коли наші націоналісти (оунівці) були ще в пелюшках.

Коли ж мовиться про нашу програму, тобто про нашу базу, що підpirає нашу ідею, то вона виходить з інтересів нашого народу, враховуючи його теперішнє соціально-політичне становище. Ця програма, викладена в наших програмових засадах, говорить сама за себе, вона зоріентована на інтереси українського трудового народу. В цьому ми різнимося від інших політичних середовищ, які сьогоднішній соціальний уклад в Україні просто ігнорують або коли й ураховують, то надають йому недостатнього значення.

Безперечно, що й інші українські політичні середовища, будуючи свої політичні програми, декларативно виходять з інтересів українського народу. Отже загальна база у нас одна. Нормально, що іноді трапляються тотожності. Навпаки, було б дивним, коли б таких тотожностей не траплялося. Інша справа, що є різний підхід і різне трактування цих інтересів. Звідси здебільшого їх походять різниці в програмах політичних партій.

Ми вважаємо за добру програму таку, яка у вирішенні політичних і соціально-економічних проблем враховуватиме інтереси всього народу, у всякому разі абсолютної його більшості. І за нездовільну — таку програму, яка виходитиме з інтересів окремих груп, хай і значних. І вже за цілком доктринерські — якщо вони виходитимуть з інтересів касти, секти, «провідної верстви», «луччиків людей» і т. ін.

Наша програма враховує інтереси всього українського народу, а саме: селян, робітників і трудової інтелігенції. Сьогодні це 99,9% нашого народу. Маємо сміливість твердити, що наша політична програма найповніше відповідає інтересам усіх цих трьох груп. Запорукою цього є те, що в складі нашої партії однаковою мірою репрезен-

товані всі ці три групи нашого народу. Але цього ще мало. Свій народ ми спостерігали не з «прекрасного далека», а 25 років разом варилися в большевицькому казані, ділячи біду й нужду. Разом з ним нас розкуркулювали і колективізували, разом судили за 20 хвилин запізнення на працю, разом судили за всякі ухили й збочення, разом пухли з голоду, разом були в підвалах НКВД, на Соловках, — Сибірі, на Колимі... Разом несли важкий хрест на советську голготу. І це є запорукою того, що наша програма — це програма всього нашого народу.

За большевицького панування наш народ пройшов чималий політичний вишкіл, при чому буквально весь народ від простого селянина й робітника до професора й академіка включно, хто того хотів і хто того не хотів, бо до цього спонукало саме життя під советами. В результаті український народ володіє великим політичним досвідом. Але це не означає, що для того, щоб підняти цей народ на боротьбу, досить кинути гасло — «За Самостійну Україну». Комунисти самостійність України відміняють у всіх відмінках. Вони навіть дали атрибути цієї самостійності: Україна має свої державні кордони, які визначить кожен учень, починаючи з третьої класи, свій уряд, свою конституцію, вона є членом ОН і визнана всім світом як самостійна держава, має свій державний герб, гімн, прапор і навіть плекається культ державного народу. Пам'ятає український народ і Українську Державу Скоропадського, пам'ятає український народ і Україну Еріха Коха.

Все це означає, що гасло «За Самостійну Україну» не достатнє і мусить бути виповнене певним змістом. Але це, з свого боку, означає, що політичні і соціально-економічні вимоги, які поставить наш народ до українських політичних партій, будуть занадто високі і безперечно не всі наші політичні партії будуть здатні скласти цей іспит. Наша партія має всі шанси цей іспит скласти. І це ніяка хвалькуватість. Бо за нашими плечима та ж сама політична школа і той же політичний досвід, що і в нашого народу. Наше хочу, наше вірую і нарешті наше вмію теж саме, що і в нашого народу, а це запорука нашого успіху.

В своїх теоретичних працях наша партія свідомо кладе наголос на моментах державного будівництва, особливо в його початковій стадії. Бо, як показує досвід, легше вибороти державу, чим її утримати й закріпити. Адже ми мали свою державу в формі Української Народньої Республіки й у формі гатьманської Української Держави,

але не могли утримати. І не вірно зводити все до зовнішніх причин, до зовнішньої коньюктури. Нас, мовляв, не підтримали. На нашу думку, аналізуючи цей відтинок нашої історії, наголос треба ставити на внутрішні причини. А вони були такі: пригасла державницька традиція і майже абсолютна відсутність українських кадрів державного апарату. Більшевики теж мали невідповідну зовнішню коньюктуру, але державу зуміли закріпити, бо мали до розпорядження російську державницьку традицію і російські кадри державного апарату отих Брусілових, Тухачевських, графів Толстих, що з комунізмом нічого спільногого не мали, але були досвідченими керівниками різних галузів державного будівництва.

В майбутній віdbудові Української Самостійної Держави в цій галузі ми матимемо чимале облегшення. Бо і державницьку традицію, і кадри державного апарату український народ тепер має. Питання стоятиме лише — як найти контакт з цими кадрами та як найдоцільніше їх використати. Не зупиняємося на цьому моменті, бо він достатньою мірою в наших працях розроблений. Хочу тут лише зазначити, що ми самі в державному будівництві не анальфабети, що ми самі лише вчораши працівники державного апарату. Кожен із нас має кваліфікацію, і досвід у галузі державного чи господарського будівництва. В цьому ми маємо перевагу над усіма існуючими в еміграції українськими політичними партіями.

Об'ективність вимагає ствердити, що в еміграції нема другої такої української політичної партії, яка володіла б такими якостями, як УРДП. Але може статися, що пройде ще кілько років нашого еміграційного побуту і ми почнемо втрачати отої контактний живчик, який ще тепер в'яже нас із нашим народом, і ми вже не зможемо крохувати в ногу з ним. І ось у процесі безпосередньої, активної боротьби за свою державність наш народ вилонить іншу політичну партію, яка краще відповідатиме його інтересам, — що ж, у такому разі ми не чіплятимемося за престиж своєї партії, а ввілемося в ту нову партію і чесно виконуватимемо покладені на нас обов'язки.

Президент Української Народної Республіки
А. М. ЛІВИЦЬКИЙ
(* 9. 4 1879 — † 17. 1 1954)

ЗАМІСТЬ НЕКРОЛОГА

Ще одна невіджалована втрата — невблагана смерть забрала ще одного непохитного борця за волю нашого народу — Андрія Миколаєвича ЛІВИЦЬКОГО — Президента і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки.

В особі св. пам. покійного Президента український народ, так на рідних землях як і в еміграції, втратив видатного державного мужа, що все своє життя присвятив служженню Батьківщині, боротьбі за визволення Українського Народу від московської неволі.

Народився А. М. Лівицький 9. квітня 1879 року в селі Ліпляві Золотоношського повіту на Полтавщині, в родині, що походила з старого козацького роду лівобережної гетьманщини. Середню освіту здобув Андрій Миколаєвич в Прилуцькій Гімназії, далі навчався в славнозвісній Колегії Павла Гагагана, де виховувались діти української козацької шляхти. Високу освіту одержав небіжчик на правничому факультеті Київського Університету, що його закінчив 1904 року.

Українські традиції, що панували в родині Лівицьких, поклали відбиток і визначили весь життєвий шлях св. пам. покійного Президента. 1900 р. ще будучи студентом, Андрій Миколаєвич вступив до Революційної Української Партії (РУП), а 1905 року з перетворенням Української Революційної Партії на Українську Соціял-Демократичну Робітничу Партію — стає членом цієї партії, що до неї належали такі видатні особистості як С. Петлюра, В. Винниченко, І. Мазепа так само Леся Українка, І. Стещенко, Черняхівський та інші. З часом небіжчик посадає в партії одно з провідних становищ.

Починаючи від 1897 року Андрія Миколаєвича переслідувалася царська поліція. Багато раз він був арештований і суджений та це не збило з обраного шляху й покійний продовжував невпинну боротьбу проти царського уряду, проти поневолювачів українського народу.

Під час революції 1905 року А. М. Лівицький стоїть на чолі «Самооборони» в Лубнях, що намагалась недопустити до жидівських погромів, які на величчя Петербурга організували російські чорносотенці. Він бере активну участь в підпільній революційній праці.

Після повалення цару Андрій Миколаєвич працює гу-

берніяльним комісаром на Полтавщині, де виявив свої виключні адміністративні здібності — Полтавська область, на тлі загального революційного хаосу, визначалась найбільшою сгранізованістю. Влітку 1917 року А. М. обрано до ЦК Селянської Спілки, члени якого одночасно являлися членами Центральної Ради. Після гетьманського перевороту (29. 4. 1918) А. М. Лівицького усунено з його становища Голови Губерніяльної Земської Ради. Як тільки владу гетьмана було повалено А. М. повернувся на Полтавщину, як Губерніяльний Комісар, щоб відновити владу Української Народної Республіки. Згодом Андрій Миколаєвич, як голова Комісії керував виборами до Трудового Конгресу, який 22. січня 1919 року проголосив у Києві Універсал про Соборність Українських Земель.

В кінці 1919 року А. М. Лівицького призначено на міністра юстиції і заступника Прем'єра Уряду УНР. Тоді ж його виряджено до Варшави для переговорів з польським урядом.

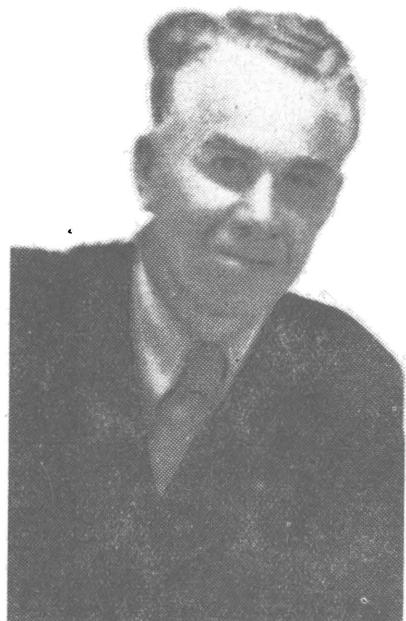
Після трагічної смерти Голови Директорії Симона Петлюри (25 травня 1926 року), Андрій Миколаєвич, що тоді очолював Уряд УНР в еміграції, згідно з законом УНР з 1920 року, прийняв на себе обов'язки керівництва Українською Державною Справою зі званням Заступника Голови Директорії УНР.

Друга світова війна застала А. М. Лівицького у Польщі. Як нослідовний демократ він всілякими способами ухилявся від співпраці з Гітлером.

По закінченні війни, коли кількасотисячна нова українська еміграція розгорнула бурхливу політичну діяльність, за ініціативою А. М. Лівицького та за діяльною участю українських політичних середовищ проведено реорганізацію Державного Центру УНР. В цій роботі Президентство подав найбільшу допомогу його колишній партійний товариш (ставши Головою Держави А. М. перестав бути членом будь-якої політичної партії) Ісаак Прохорович Мазепа.

На 1-ї Сесії Української Національної Ради (1948) що прийняла тимчасовий Закон про реорганізацію Державного Центру УНР, покійний Президент іменував І. П. Мазепу Головою Виконавчого Органу УНРади.

17 січня 1954 р. на 75 році після тяжкої хвороби урвалось життя великого державного мужа, невиспучого борця за волю рідного краю — Президента УНР Андрія Миколаєвича Лівицького.

**30. січня 1954 р. в Нью-Йорку
трагічно загинув**

ІВАН ВАРФОЛОМІЄВИЧ

ДУБІНЕЦЬ

**Зидатний український науковець,
політичний діяч і громадянин. Член
Центрального Комітету УРДП, член
Ради і недавній Голова ДОБРУС-у
в США та науковий робітник УВАН.**

**Вічна пам'ять незабутньому
другові і товаришеві**

Передчасно відійшов на вічний спокій видатний український патріот, що основним завданням свого життя поставив безкомпромісну боротьбу за визволення українського народу від московської неволі. Цій ідеї він був відданий від юнацьких років і до свого останнього подиху.

Світлої пам'яті Іван Варфоломієвич ДУБІНЕЦЬ народився в квітні місяці 1903 року в селянській родині в селі Медвин на Київщині. Це велике село, що нараховувало в ті роки десь біля 12 000 населення, мало дві початкових та одну вищу — початкову школу. 1904 року в селі утворився підпільний революційний гурток, а згодом також підпільний український культурно-освітній гурток. Перше національно-революційне загартовання Іван Варфоломієвич дістав саме в цих гуртках та за допомогою своїх учителів з вищої початкової школи. 1918 року Ів. Варф. закінчив вищу початкову школу й уже через рік — 16 річним юнаком бере участь у відомому Медвинському повстанні (1921-22 pp). Більше року точилася нерівна боротьба; зрештою село було переможене, заплативши тяжку криваву данину убитими, розстріляними та засланими. Потрапив до тюр-

ми і Іван Варфоломієвич, але зважаючи на відсутність прямих доказів та молодість, за якийсь час його звільнено.

Щоб уникнути дальших репресій, юнак залишив рідне село й подався «у світ».

Для щастя юнакові, — в тяжких умовах, але удалось таки йому здобути середню, а далі й вищу освіту. 1930 р. Іван Барф. працює в Українському Геологічному Тресті де провадить науково-дослідчу роботу, а згодом бере участь у наукових експедиціях для вивчення корисних копалин України, Кавказу та Середньої Азії. Далі Іван Варф. працює у фахових навчальних закладах, як доцент з фаху геології і мінералогії та одночасно бере активну участь як рецензент і консультант в опрацюванні багатьох відомих проектів — «Великого Дніпра», »Оводнення Донбасу», «Будівництво Метрополітену у Києві» тощо. В цих же роках Інститут Геології при Українській Академії Наук друкує ряд його наукових праць.

Де б не працював Іван Варфоломієвич єдиною провідною ідеєю для нього було — бути корисним для свого народу. Цей провідний ідеї він віддано служив ціле своє життя. Опинившись в еміграції Іван Варфоломієвич з усією своєю невисипучою енергією віддається роботі на різних ділянках громадсько-політичного життя. В рядах членів УРДП бачимо Івана Варфоломієвича з першого ж дня організаційного оформлення партії.

Після переїзду до США він з таким же завзяттям бере участь в розбудові українського організованого життя в країні свого нового поселення. Тут знову бачимо його невтомним ребітником на різних ділянках українського громадсько-політичного життя. Він був одним із засновників і ще донедавна Головою Антибольшевицького Об'єднання Ко-лишніх Репресованіх в СССР. Одночасно Іван Варфоломієвич дописує до української еміграційної преси, зокрема до «Українських Вістей» та видає окремі монографії — довідки з питань боротьби українського народу з окупаційною большевицькою владою.

Світлої пам'яти Іван Варфоломієвич це зразок людини безкорисної відданої праці, виключно скромна, лагідна людина, що свої власні інтереси завжди ставила на останнє місце.

ХРОНІКА

БЕЛЬГІЯ. 6. серпня 1953 року відбулась 4-та Крайова Конференція УРДП. Конференція пройшла на високому ідеологічному рівні. Обрано новий склад Крайового Комітету та визначено напрямні дальшої праці КК.

В резолюції 4-та конференція висловила повне довір'я Секретаріату ЦК і схвалила дії керівних членів Секретаріату, як на зовнішньому так і на внутрішньому відтинках політичної діяльності.

— о —

АНГЛІЯ. 12.—13. вересня 1953 року відбулася 5-та Крайова Конференція УРДП за участю Генерального Секретаря І. П. Багряного. Конференція пройшла на високому ідеологічному і організаційному рівні. Делегати Конференції вперше слухали доповідь Генерального Секретаря на своїх теренах. Обрано новий склад Крайового Комітету УРДП.

— о —

АНГЛІЯ. У вересні 1953 року Голова УНРади І. П. Багряний відвідав Великобританію, де відбув ряд зустрічей і побачень із місцевими українськими промадськими й політичними діячами, відбув засідання з місцевим представництвом ВО, взяв участь у спеціальній нараді представників політичних партій, що входять до УНРади. Мав також ряд побачень із представниками підсобітських національних груп. На окрему увагу заслуговують його відвідини Правління Британського Радіо (Еі-Бі-Сі) де відбув довшу розмову на тему сучасного становища в Україні та ССРР.

Крім того п. І. Багряний мав прилюдні виступи в Лондоні (20. 9.), Манчестері (27. 9.) та Нотінгемі

(4. 10.) на тему «Боротьба проти московського імперіалізму й Українська Національна Рада» та дав вичерпні відповіді на цілий ряд (коло 150) запитань. Доповідь ця з питаннями та відповідями випущена видавництвом «УВ» окремою книжкою.

— о —

АВСТРАЛІЯ. 30. — 31. грудня 1953 року відбулася 3-тя Крайова Конференція УРДП. За схваленням конференції, осідок Крайового Комітету УРДП перенесено з Аделіїди до Мельбурну. Вибрано новий склад керівництва Крайового Комітету та внесено цілий ряд ухвал про напрямні дальшої праці організації та про скріплення і поширення її впливу на українську політичну еміграцію. В резолюціях схвалено працю Секретаріату ЦК як на зовнішньому так і на зовнішньому відтинках політичного життя.

Два дні пізніше відбувся Перший з'їзд ОДУМУ під головуванням І. Бринзи. З'їзд пройшов з великим пітнессенням.

— о —

ДЕТРОЙТ. 13. лютого ц. р. відбулися річні збори Відділу ОУРДП. Минулій рік був ще одним роком плідної і корисної діяльності Відділу під головуванням Федора Федоренка. Річні збори обрали нову Управу в складі: Михайло Смик — голова, Федір Федоренко — заступник голови, Степан Федорівський — секретар, Ірина Іваницька — скарбник, Павло Маляр — пропагандистичний референт.

— о —

ДЕТРОЙТ. Річні збори Відділу в Детройті на внесок контрольної комісії відзначили й подякували жертвовним працівникам видавництва «Український Прометей». Павлові

Малярові, Петрові Майсюрі, Федорові Федоренкові і Петрові Сулківському.

— о —

СИРАКУЗИ. В стейті Нью-Йорк невеличка група членів і симпатиків ОУРДП під керівництвом невтомного громадського діяча, знаного ще в Бельгії, Тихона Трускала й Івана Посипайла своєю корисною творчою працею буквально відмоділила громаду УНРадівського табору в Сиракузах. Тихона Остаповича Трускала обрано на голову Церковної Ради місцевої парафії УПЦ. При церкві працює «Рідна Школа». Активізовано діяльність гуртків мистецької самодіяльності одумівської молоді. Заслужений педагог, відомий своєю діяльністю в Мюнхені, Іван Посипайло приготував до друку кілька підручників для школної дітвори. Він звертається до наших членів і до можливих наших меценатів підтримати його зусилля в справі видання цих дуже цінних і тепер гостро потрібних підручників.

— о —

КАНАДА. 16. — 17. квітня 1954 року відбулася 4-та Крайова Конференція УРДП в Канаді. Конферен-

ція пройшла під знаком закріплення досягнутих позицій та накресленням переходу партії з оборонних позицій на позиції наступальни для здобуття впливів у всіх українських середовищах, які переживають безвиглядний ідеологічно-організаційний розгрядіш. Конференція обрала новий керівний склад Крайового Комітету та винесла ряд резолюцій та постанов з ріжких ділянок політичного життя партії реалізацію котрих доручила новообраному керівництву Крайового Комітету УРДП. Конференція вислава окрему подяку лідеру партії І. П. Багряному за гаряче привітання, що піднесло запал делегатів до активної і ділової праці Конференції.

— о —

США. На початку липня місяця ц. р. планується відбути великий здиг ДОБРУС-у, СУЖЕРО, ОДУМ-у США і Канади на Ніагара Фолс або деінде (три дні свята незалежності) з пікавою мистецькою програмою, виступами визначних громадських діячів і проголошенням нашого ставлення до 300-тріччя Переяславської угоди. При нагоді цієї зустріці окрема конференція Революційних Демократів Північної Америки.

БІБЛІОГРАФІЯ

The black deeds of the Kremlin...

A White Book. val I.

Ukrainian association of victims of Russian communist terror. Toronto, Canada 1953. 646 p.

„Біла книга про чорні діла Сталіна“

Вихід цієї виключної ваги і значення книги є величезним вкладом до всесвітньої справи — боротьби проти комунізму-большевизму. З цієї книги на ряді убивчих свідчень-документів народи вільного світу довідаються про справжню дійсність під комуністичним режимом, про «веселе», «щасливе» життя під «сонцем сталінської конституції», про заполярні сталінські «курорти» в країні перемігшого соціалізму — і то все з першоджерел — від живих свідків, від отих «недостріляних» жертв московсько-большевицького комунізму.

Книжку видано засобами Союзу Українців Жертв Російського Комуністичного Терору (СУЖЕРО), члени якого зібрали близько 12 000 доларів

на видавничий фонд цієї «Білої Книги».

Книжку розіслано по світовим бібліотекам, та визначним політикам і державним діячам усього світу. Так само надіслано всім делегатам країн-членів Організації Об'єднаних Народів, не минаючи й делегата СССР Андрея Вишинського. В супровідному листі до останнього між іншим сказано, що коли б уряд СССР бажав того, то Головна Управа СУЖЕРО готова стати перед нейтральним міжнародним трибуналом, щоб довести правдивість свідчень опублікованих у «Білій Книзі».

Зараз Секретаріят СУЖЕРО одержує багато відгуків та рецензій про «Білу Книгу» в тім числі від багатьох іноземних політичних та державних діячів.

UKRAINIAN COMMUNISM and SOVIET RUSSIAN POLICY TOWARD the UKRAINE
An Annotated Bibliography 1917-1953
by Jurij LAWRYNENKO.

Research Program on the U S S R.
New York. 1953. XXVIII + 454 p.

Юрій Лавриненко — «Український комунізм та советсько-російська політика відносно України». Бібліографія з нотатками 1917 — 1953.

Книжка видана Східно-Європейським Фондом (в програмі дослідів Советського Союзу). Решетар професор Університету в Принстоні, який високо оцінює працю Ю. Лавриненка.

Вступне слово написав Джан С. В передмові автор каже, що «ци

бібліографія є спробою систематичної збірки творів, що безпосередньо або посередньо вияснюють питання українського національного комунізму (1918 — 1933) та советської російської політики відносно України (1917 — 1953)...»

Зібрану автором літературу систематизовано в 11 розділах а саме:

Розділ 1 — Загальні несоветські джерела, де подано назви книг до історії України в ріжких мовах.

Розділ 2 — Історичне тло до 1917 року (агарні та робітничі рухи, украйнський соціалізм, російські большевицькі організації в Україні тощо).

Розділ 3 — Революційний фермент 1917 — 20 рр. (інтервенція большевиків та Західних держав; повстанський рух в Україні — Григор'їв, Зелений, Махно та інші).

Розділ 4 — Українська комуністична партія.

Розділ 5 — Комуністична партія большевиків України.

Розділ 6 — Боротьба культур — хеильовізм.

Розділ 7 — Боротьба за конституцію (конфлікти поміж советським російським централізмом та стремленням окремих республік до рівності).

Розділ 8 — Комуністична партія Західної України.

Розділ 9 — Советська російська політика відносно України.

Розділ 10 — Газети й періодичні видання в згаданих вище питаннях.

Розділ 11 — Бібліографічні твори.

До кожної частини автор дає короткий вступ, що вияснює значення даної теми. Так само майже до кожної книги автор подає коротку нотатку про її зміст. Все це значно полегшує підшукання потрібних літературних джерел. Загальна кількість вміщених в цьому систематизованому бібліографічному збірнику-ві книжок становить понад 2 200 назв.

Поява книги Ю. Лавриненка безперечно є визначною подією в боротьбі проти світового комунізму, уособленого московським большевизмом. Чи не найбільшою цінністю цієї праці є те, що автор в своїх нотатках, спираючись на подані в збірникові літературно-публіцистичні джерела, ухвали парійних та урядових органів та інші документи, до решти руйнує мит про світовий, інтернаціональний, комунізм та цілком ясно доводить, що московський комунізм, властиво, є лише зручною формою, чи скоріше — інструментом, за допомогою якого червонна Москва здійснює однічні російські імперіялістичні прагнення.

Управа і дирекція видавництва „ПРОМЕТЕЙ“

звертаються з закликом до найширшого кола українського громадянства в Америці й Каналі прихильників, передплатників і читачів

Складати пожертви на стартовий фонд „Українського Прометея“

Щоб забезпечити перехід «Українського Прометея» на півтижневик, а далі й на щоденник, стартовий фонд має становити мінімум п'ять тисяч доларів.

Кожен жертвовавець на стартовий фонд буде відзначений у пам'ятній книзі, як **учасник** розбудови щоденника «Український Прометей» та одержати спеціальну грамоту-подяку. Грамоти будуть видані відповідно до внесеної суми починаючи від 5-ти доларів і далі — 10, 15, 20, 25 доларів і вище.

Пожертви нижче п'яти доларів збирається на збіркові листи.

Стартовий фонд буде збиратися на окреме банківське облікове рахунок та може бути вжитий лише для зазначененої мети. На випадок коли б переходу «УП» на щоденник з якихось причин не відбулося внесенні пожертви будуть повернені жертвовавцям.

Пожертви просять пересилати з зазначенням — «на стартовий фонд».

**УПРАВА І ДИРЕКЦІЯ
ВИДАВНИЦТВА «ПРОМЕТЕЙ»**

ДО ЧИТАЧІВ!

Вільну, справедливо демократичну українську думку, глибоке й всебічне поставлення проблем, статті на актуальну світову тематику, поразовий фаховий економічний коментар, викорінену інформацію і хроніку з усіх ліній від життя подає з кожним своїм числом газета

„Українські Вісти“

що виходить два рази на чиєдань у Німеччині що її можна набути в представників та в кольпортерів у всіх частинах світу.

„Українські Вісти“

— це конекна лектура в ролині та в громадських книжках і читальних.

„Українські Вісти“

— це вірний спутник кожного українсько-демократа, сповненого любові до свого, рідного краю та ніри в близький час його визволення.

„Українські Вісти“

боротьба
скерують
орієнтують
інформують
дають пораду
розважаютъ

„Українські Вісти“

репрезентують волю є змагання всього українського народу, протестують проти підліків еміграційного життя, підтримують сучасний законний і правний урядовий орган української еміграції Українську Національну Раду.

„Українські Вісти“

булати думку, будать волю, будять славу українського народу відоколо справи визволення з віковічного ярма українців та всіх повелених народів світу

Переплачуєте „Українські Вісти“ в усіх частинах земної мулі! Гуртуєтесь павколо справи національно-визвольної боротьби України та всіх повелених народів! Включайтесь у визвольну боротьбу!

Передплату приймають:

Цеаград „Українських Вістей“ „Ukrainische Wisti“, Ludwigstrasse 10, Neu Ulm, Donau Germany, та представництва по різних країнах (адреса — на 1 ст. кожного числа „Українських Вістей“)

Читайте і поширяйте
демократичний часопис

**УКРАЇНСЬКІ
ВІСТИ**

Здешевлений розпродаж решток книжок

Книжки висилаються після внесення до видавництва або до його представників за кордоном повної вартості замовлення.

Коль портерам висилаються книжки на замовлення за після- платою, та дастесь 20% знижки.

Замовлення надсилає до в в а „Українські Вітчі“ або до його закордонних представників.

А в т о р	Назви книжки	П р о д а ж и а н і т а						
		Німеччина пм	Америка і Канада дол.	Англія фунтів	Австралія фунтів	Бельгія б. фр.	Франція фр. фр.	Бразилія крузерів
Ia. Багряний	Огнене коло	6.00	1.50	0:09:00:0:10:00	75	500	50	15
"	Боротьба проти мос-ковського імперіаліз-му й УНРала	2.00	0.50	0:03:00:0:04:00	25	200	15	7
"	Геврол	0.75	0.25	0:01:05:0:01:08	8	75	6	2
"	Резпром	1.00	0.35	0:01:0:02:0:10	12	100	8	2
Ю. Яновський	Чотири пісні	5.50	1.75	1:12:0:0:13:00	90	650	55	18
В. Винниченко	Нова заговіль	3.00	0.90	0:05:08:0:06:00	35	300	25	8
Хмурый, Денич	В масках епохи	0.75	0.25	0:01:05:0:02:00	8	75	6	2
С. Блакитний	Думки про тепі	1.50	0.45	0:02:00:0:03:05	17	150	10	4
M. Аргас	Думки про тепі на	1.00	0.45	0:07:10:0:03:10	18	100	5	2
M. Харльоний	Бальдшена	2.00	0.65	0:04:00:0:05:00	25	200	20	6
T. Осьмака	Капіт часу	1.80	0.60	0:03:00:0:04:00	20	150	15	5
M. Вербовський	Набільші зловини	1.50	0.50	0:02:06:0:03:00	20	150	10	5
Збірник статей	Кемпі	0.60	0.15	0:01:00:0:01:05	8	60	4	2
В. Сосюра	Сучасник ч 1	0.20	0.05	0:01:00:0:01:06	25			
	Любить Україну							

Помічено друкарські помилки

надруковано	треба
Стор. 14 ряд. 2 зверху	Liberation
" 19 "	на (рові)
" 47 "	легкої
" 75 "	на право
" " "	сусільне
" 79 "	автура
" 80 "	поїдної
" 83 "	Єдинокровних
" " "	собі метою
" 84 "	українців,
" 89 "	частина
" 90 "	засилялися
" 82 "	де
	(Liberation)
	ча (рові)
	легкої і
	за право
	соціальне
	автуру
	подібної
	Єдинокровних
	метою
	українцям,
	частину
	заселялися
	де

Ціна одного примірника журналу:

у Німеччині . . .	2 нм
в Америці та Канаді	1 долар
в Англії . . .	6 шіл.
в Австралії . . .	6 „ 6 п.
у Бельгії . . .	35 б фр.
у Франції . . .	200 фр фр
в Австрії . . .	10 шіл.

В інших країнах стосовно до Америки